

jaarverslag 2013

Stichting
Pensioenfonds
Randstad

kernpunten 2013

dekkingsgraad 102,9%		1,5% korting op pensioenen onvermijdelijk	
	dekkingsgraad na korting 104,5%		fonds uit dekkingstekort
€ 722 miljoen belegd vermogen		ruim 15.750 deelnemers	
	500 pensioen- gerechtigden		

inhoudsopgave

kerncijfers	2	toelichting op de balans en staat van baten en lasten	46
meerjarenoverzicht van kerncijfers	2	1. algemene toelichting	46
verslag van het bestuur	3	2. grondslagen voor waardering van activa en passiva	46
algemene informatie	4	3. grondslagen voor bepaling resultaat	49
juridische structuur	4	4. beleggingen voor risico pensioenfonds	50
samenstelling van organen en commissies	4	5. herverzekeringsdeel technische voorzieningen	52
statutaire doelstellingen	8	6. vorderingen en overlopende activa	53
financiële positie	10	7. overige activa	53
financiële positie en ontwikkeling dekkingsgraad	10	8. stichtingskapitaal en reserves	54
vaststelling pensioenaanpassing	12	9. technische voorzieningen	55
bestuursvergaderingen en besluitvorming	14	10. overige schulden en overlopende passiva	57
vergaderingen	14	11. risicobeheer	57
activiteiten en besluiten	14	12. niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	61
uitvoering pensioenregeling	20	13. verbonden partijen	61
algemene kenmerken pensioenregeling	20	14. premiebijdragen van werkgever en deelnemers	61
ontwikkeling pensioenpremie	20	15. beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	62
ontwikkeling deelnemersbestand	21	16. overige baten	63
risicobeheersing en uitvoeringskosten	23	17. pensioenuitkeringen	63
beleggingen	26	18. herverzekering	63
algemene ontwikkelingen op beleggingsgebied	26	19. mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	63
beleggingsbeleid en -rendement	27	20. mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	64
actuariële resultaten	35	21. saldo overdrachten van rechten	64
actuariële analyse	35	22. aantal personeelsleden	64
actuariële toelichting	36	23. bezoldiging bestuurders	65
rapportage van het verantwoordingsorgaan	38	24. honoraria onafhankelijke accountant	65
algemeen	38	25. uitvoeringskosten	65
verslag en oordeel verantwoordingsorgaan	38	ondertekening jaarrekening	66
reactie van het bestuur	40	overige gegevens	67
verklaring en ondertekening	41	overige gegevens	68
ontwikkelingen in 2014	41	gebeurtenissen na balansdatum	68
ondertekening	41	statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	68
jaarrekening	42	controleverklaring van de onafhankelijke accountant	68
balans per 31 december 2013	43	verklaring van de certificerende actuaris	68
staat van baten en lasten over 2013	44	bijdrage in het tekort	68
kasstroomoverzicht over 2013	45	financiële overeenkomst met sponsors	68
		actuariële en bedrijfstechnische nota	69
		controleverklaring van de onafhankelijke accountant	70
		verklaring van de actuaris	71
		personalia Stichting Pensioenfonds Randstad	72

meerjarenoverzicht van kerncijfers

	2013	2012	2011	2010	2009
Financiële positie dekkingsgraad	104,5%	101,9%	92,5%	100,8%	103,3%
<i>Financiële positie voor korting</i>	<i>102,9%</i>				
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	4.489	4.857	5.438	5.486	5.855
Arbeidsongeschikten	165	156	145	136	130
Gewezen deelnemers	10.615	11.097	10.334	9.861	9.441
Pensioengerechtigden	500	453	414	365	315
Totaal	15.769	16.563	16.331	15.848	15.741
Aantal actieven als % van totaal	28,5%	29,3%	33,3%	34,6%	37,2%
Aantal pensioengerechtigden als % van totaal	3,2%	2,7%	2,5%	2,3%	2,0%
Pensioengerechtigden per soort (aantallen)					
Ouderdomspensioen	323	283	241	203	172
Nabestaandenpensioen	80	74	71	64	51
Wezenpensioen	38	39	40	33	24
Totaal	441	396	352	300	247
Arbeidsongeschiktheidspensioen	15	14	15	16	17
WAO-hiaatpensioen	44	43	47	49	51
Totaal	500	453	414	365	315
Premies en uitkeringen					
Kostendeekkende premie (FTK)	27.638	31.102	27.470	22.949	23.961
Feitelijke premie, inclusief vrijwillige stortingen	27.829	30.254	29.949	28.934	33.090
Uitkeringen	7.589	5.754	5.139	5.211	4.686
Uitkeringen per soort					
Ouderdomspensioen	4.565	4.306	3.822	3.938	3.471
Nabestaandenpensioen & wezenpensioen	1.408	1.335	1.213	967	854
Arbeidsongeschiktheid & WAO-hiaat	167	168	172	192	107
Afkoop kleine pensioenen	1.475	-	6	257	342
Samenloop en overige	(26)	(55)	(74)	(143)	(88)
Totaal	7.589	5.754	5.139	5.211	4.686
Voorwaardelijke toeslagverlening					
	1-1-2014	1-1-2013	1-1-2012	1-1-2011	1-1-2010
Actieve deelnemers	(1,5)%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gewezen deelnemers	(1,5)%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Vermogen en solvabiliteit					
Stichtingskapitaal en reserves	31.048	14.086	(50.782)	4.517	14.529
Pensioenverplichtingen (eigen rekening)	697.466	733.079	675.895	545.011	436.744
Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)	728.764	766.547	707.218	570.681	458.581
Vereist eigen vermogen (VEV)	769.848	807.725	756.404	622.762	499.858
Minimaal vereiste dekkingsgraad (behorend bij MVEV)	104,5%	104,6%	104,6%	104,7%	105,0%
Evenwichtsdekkingsgraad (behorend bij VEV)	110,4%	110,2%	111,9%	114,3%	114,5%
Gemiddelde duratieverplichtingen (in jaren)					
	24.2	25.0	26.1	26.0	25.1
Rentetermijnstructuur (RTS)					
	3,0%	2,7%	2,8%	3,4%	3,8%
Beleggingen					
Belegd vermogen	722.437	747.998	624.453	550.440	450.966
Beleggingsopbrengsten	(30.210)	102.394	55.302	80.305	12.298
Beleggingsrendement	(3,8)%	16,0%	9,6%	17,4%	(1,1)%
Beleggingsportefeuille					
Vastgoedbeleggingen	14.029	19.681	32.869	31.205	23.077
Aandelen	126.209	130.156	83.492	133.244	115.010
Vastrentende waarden	542.420	547.065	452.652	371.496	293.255
Derivaten	(33)	(163)	(667)	(32.393)	(10.327)
Overige beleggingen	39.812	51.259	56.107	46.888	29.951

verslag van het bestuur

4	algemene informatie
10	financiële positie
14	bestuursvergaderingen en besluitvorming
20	uitvoering pensioenregeling
26	beleggingen
35	actuariële resultaten
38	rapportage van het verantwoordingsorgaan
41	verklaring en ondertekening

algemene informatie

juridische structuur

Algemeen

Stichting Pensioenfonds Randstad (hierna ook: 'SPR', 'het fonds', 'het pensioenfonds', 'de stichting'), statutair gevestigd in Amsterdam, is opgericht op 1 januari 1968. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41202016. De statuten zijn laatstelijk gewijzigd op 2 december 2013. Het pensioenreglement is het laatst gewijzigd per 1 januari 2014.

SPR is een ondernemingspensioenfonds en treedt op als enige pensioenuitvoerder van de pensioenregeling van de onder Randstad Groep Nederland bv ressorterende bedrijven en voor Randstad Holding nv. De statuten van het fonds kennen aan Randstad Groep Nederland bv de bevoegdheid toe om dochterondernemingen aan te wijzen, waarvan de werknemers participeren in de door het fonds uitgevoerde regeling.

Het fonds is belast met de uitvoering van de eenvormige pensioenregeling voor alle vaste, 'indirecte', medewerkers van de aangesloten ondernemingen. Het draagt de verantwoordelijkheid voor een goede uitvoering van de pensioenregeling voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden in overeenstemming met de bestaande wet- en regelgeving. SPR houdt de aangegeven (pensioen)verplichtingen in eigen beheer en heeft een contract gesloten met een herverzekeraar betreffende de dekking van de overlijdens- en invalideringsrisico's. SPR werkt aan de hand van een actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie, de belangenorganisatie voor pensioenfonds in Nederland.

Hoewel de pensioenregeling van SPR in aanleg een middelloonregeling is op basis van een uitkeringsovereenkomst waarin deelnemers pensioenaanspraken opbouwen, is de regeling administratief gezien een zogeheten CDC¹-regeling: de werkgever is enkel gehouden tot de betaling van de pensioenpremies.

SPR heeft een paritair samengesteld bestuur dat zich terzijde laat staan door een externe actuaaris, een externe accountant, een fiduciaire vermogensbeheerder, een verantwoordingsorgaan en enkele commissies – waaronder een beleggingsadviescommissie met externe deskundigen en

een communicatiecommissie. Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst: alle werkzaamheden (pensioenadministratie, -uitbetaling, vermogensbeheer, communicatie, etc.) zijn uitbesteed, voornamelijk aan Randstad Holding nv. Randstad Holding nv betaalt ook de uitvoeringskosten van het fonds.

Aangesloten ondernemingen

In 2013 hebben zich geen nieuwe ondernemingen aangesloten bij het pensioenfonds. Ook zijn er in dit jaar geen ondernemingen geweest die hun aansluiting beëindigd hebben. In 2014 is dit wel het geval: per 1 januari zijn Mailprofs Beheer B.V. en Sparq Beheer B.V. niet langer separate ondernemingen binnen Randstad Groep Nederland. Zij zijn geïntegreerd in Tempo-Team Group bv.

Per 1 januari 2014 zijn de in de onderstaande tabel vermelde ondernemingen aangesloten bij SPR.

aangesloten ondernemingen

per 1 januari 2014

[Diemerme Beheer bv](#)

[E-bridge bv](#)

[I-bridge bv](#)

[Martin Ward Anderson bv](#)

[Otter-Westelaken Groep bv](#)

[Randstad Holding nv](#)

[Randstad HR Services bv](#)

[Randstad Nederland bv](#)

[Rederij Clipper Stad Amsterdam \(t.b.v. het niet-varende personeel\)](#)

[Tempo-Team Group bv](#)

[Yacht Group Nederland bv](#)

samenstelling van organen en commissies

Bestuur

Het bestuur van het fonds is samengesteld uit vier leden namens de werkgever en vier leden namens deelnemers en pensioengerechtigden. In 2013 is de samenstelling van het bestuur niet gewijzigd. Deze is zoals vermeld in onderstaande tabellen.

¹ CDC = collective defined contribution. Hiermee wordt aangegeven dat alle deelnemers de lasten én de lasten van het pensioenfonds gezamenlijk dragen – op basis van de vooraf bepaalde premies (contributions). Uiteindelijk is de financiële positie van het pensioenfonds bepalend voor de hoogte van de pensioenaanspraken (benefits). In geval van een slechte financiële positie kan het fonds niet bij de sponsor (de onderneming Randstad) 'aankloppen' voor steun, zoals bij DB-regelingen (defined benefits) vaak wel het geval is.

bestuursleden namens werkgever

	functie in bestuur	datum toetreden	datum aftreden	nevenfunctie binnen SPR
Sieto de Leeuw	voorzitter	1 augustus 2011	1 januari 2016	
Roland Berendsen	plv. voorzitter	1 juli 2009	1 januari 2016	lid beleggingsadviescie., lid communicatiecie., lid geschillencie.
Ton Hopmans	lid	5 juli 2012	1 januari 2016	lid interne auditcie.
Bart Gianotten	lid	1 september 2012	1 januari 2016	lid beleggingsadviescie.

bestuursleden namens deelnemers en pensioengerechtigden

	functie in bestuur	datum toetreden	datum aftreden	nevenfunctie binnen SPR
Els Adam-Smolers	secretaris	19 februari 2007	1 januari 2015	lid communicatiecie., lid geschillencie.
Mark Poort	plv. secretaris	1 augustus 2008	1 januari 2016	lid beleggingsadviescie.
Solange Overeijnder-Schalker	lid	1 januari 2012	1 januari 2016	
Nanda Cousijn-Denker	lid	1 januari 2013	1 januari 2015	lid interne auditcie.

De bestuursleden namens de werkgever zijn voor een periode van vier jaar benoemd op voordracht van de aangesloten ondernemingen. De deelnemers en pensioengerechtigden kiezen hun bestuursleden voor een periode van vier jaar uit hun midden aan de hand van verkiezingsreferenda.

Het bestuur vertegenwoordigt het pensioenfonds en draagt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling en het daartoe behorende pensioen- en beleggingsbeleid. Besluitvorming vereist dat een meerderheid van de bestuursleden haar stem uitbrengt en dat ten minste de helft van de uitgebrachte stemmen instemt. Het bestuur heeft uitsluitend bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het pensioenfonds, in overeenstemming met de vastlegging in de actuairaal bedrijfstechnische nota (ABTN).

Het bestuur heeft een directie aangesteld ten behoeve van het dagelijkse beheer van het pensioenfonds. De directeur is Raimond Schikhof. Hij wordt bijgestaan door een adjunct-directeur, Ronald Ganzeboom. Daarnaast zijn er vijf personen werkzaam op het pensioenbureau van Randstad Holding nv, waaraan de meeste taken van SPR zijn uitbesteed.

Beleggingsadviescommissie

De verantwoordelijkheid van de beleggingsadviescommissie (BAC) is het bestuur te adviseren over beleggingsaangelegenheden in brede zin. Dit betreft zowel advies over het algemene beleggingsbeleid als over meer specifieke zaken, waaronder het gebruik van derivaten en de afweging tussen actief en passief beleggen. De commissie is samengesteld uit leden van het bestuur, de directie van het fonds en externe deskundigen.

De commissie kent twee externe leden: Anne Gram en Hans de Ruiter. Anne Gram is zelfstandig adviseur op het gebied van vermogensbeheer en beleggingen. Zij zit in meerdere beleggingscommissies en raden van toezicht van pensioenfondsen. Hans de Ruiter is Chief Investment Officer bij Stichting TNO Pensioenfondsen.

leden beleggingsadviescommissie

	functie	geleding
Roland Berendsen	voorzitter	werkgever deelnemers & pensioengerechtigden
Mark Poort	lid	
Bart Gianotten	lid	werkgever
Anne Gram	lid	extern
Hans de Ruiter	lid	extern
Raimond Schikhof	lid	directie SPR
Ronald Ganzeboom	lid	directie SPR

De beleggingsadviescommissie heeft de volgende taken:

- het opstellen van het beleggingsplan;
- het monitoren van de activiteiten van de fiduciaire vermogensbeheerder;
- het gevraagd en ongevraagd advies geven ten aanzien van het gevoerde beleggingsbeleid door de fiduciaire vermogensbeheerder, ook in relatie tot de strategische benchmark. De strategische benchmark vertaalt de beleidsuitgangspunten naar concrete beleggingsdoelstellingen en vergelijkingsmaatstaven voor het rendement;
- het adviseren van het bestuur ten aanzien van de beleggingen van het fonds.

Geschillencommissie

Indien een geschil ontstaat tussen het pensioenfonds en een belanghebbende bij het pensioenfonds, is statutair bepaald dat de belanghebbende zich kan wenden tot de geschillencommissie van het pensioenfonds. Voorzitter van deze commissie is Arjen Pama, stafmanager Juridische Zaken bij Randstad Nederland bv.

leden geschillencommissie

	functie	geleding
Arjen Pama	voorzitter	-
Roland Berendsen	lid	werkgever deelnemers & pensioengerechtigden
Els Adam-Smolters	lid	deelnemers & pensioengerechtigden

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie bereidt het communicatiebeleid van het fonds voor en ontplooit activiteiten ten behoeve van de communicatie-uitingen van het fonds, waaronder die voor het beheer en onderhoud van de website. De uitvoering en ondersteuning van de pensioencommunicatie is in handen van het pensioenbureau van Randstad Holding.

De communicatiecommissie vormt tevens de redactieraad van *grijs*, het magazine van SPR dat drie keer per jaar aan alle actieve deelnemers en pensioengerechtigden wordt verzonden.

leden communicatiecommissie

	functie	geleding
Ronald Ganzeboom	voorzitter	directie SPR
Roland Berendsen	lid	werkgever deelnemers & pensioengerechtigden
Els Adam-Smolters	lid	deelnemers & pensioengerechtigden
Peter den Ronden	lid	pensioenbureau

Interne auditcommissie

De interne auditcommissie adviseert het bestuur over het jaarverslag en over onderwerpen als de inrichting en werking van het risicobeheersings- en controlesysteem, de wijze van

leden interne auditcommissie

	functie	geleding
Ronald Ganzeboom	voorzitter	directie SPR
Ton Hopmans	lid	werkgever deelnemers & pensioengerechtigden
Nanda Cousijn-Denker	lid	deelnemers & pensioengerechtigden

toepassing van de regels voor verslaglegging en de relatie met de externe accountant.

Verantwoordingsorgaan

In het kader van de bepalingen van goed pensioenfondsbestuur is met ingang 2008 een verantwoordingsorgaan ingesteld. Het Verantwoordingsorgaan is samengesteld uit zes leden uit drie geledingen (werkgever, deelnemers, pensioengerechtigden).

Per 1 januari 2013 verstreken de zittingsduren van drie leden van het Verantwoordingsorgaan, te weten die van Henk Janssen (namens pensioengerechtigden), Maarten Jaarsma (namens deelnemers) en Jasper Jonkergouw (namens werkgever). Geen van hen ambieerde een nieuwe zittingstermijn. Dientengevolge zijn door de drie geledingen kandidaten voorgedragen die op 19 november 2012 door het bestuur van SPR benoemd zijn als leden van het Verantwoordingsorgaan voor de jaren 2013 tot en met 2016. Dit betrof Huck Chuah, werkzaam bij Randstad Nederland bv, namens de deelnemers. Namens de werkgever is Saskia Herweijer benoemd; zij is werkzaam bij Tempo-Team Group bv.

In het Reglement Verantwoordingsorgaan is bepaald dat een vereniging van pensioengerechtigden die kan aantonen dat minimaal 25% van alle pensioengerechtigden van SPR lid zijn van deze vereniging, het recht heeft leden voor te dragen. De Vereniging van Gepensioneerden van Randstad Groep Nederland (VvGRGN) voldoet aan deze representativiteits eis en dientengevolge heeft het bestuur een door VvGRGN voorgedragen kandidaat benoemd. Dit betrof toen Hans Broeks. In januari 2014 is Hans Broeks helaas overleden.

Als opvolger van Hans Broeks heeft VvGRGN Ben Hoogendam voorgedragen. Ben Hoogendam is door het bestuur op 17 maart 2014 benoemd als lid van het Verantwoordingsorgaan.

Na zich gekandideerd te hebben, is Wil Kitslaar, voorzitter van het Verantwoordingsorgaan, door de pensioengerechtigden gekozen tot nieuw bestuurslid namens de pensioengerechtigden in het bestuur van SPR vanaf 1 juli 2014². Met het oog op hierop heeft de heer Kitslaar - op uitnodiging van het bestuur - ervoor gekozen per direct te gaan meedraaien in het bestuur als aspirant-bestuurslid en heeft daarom bedankt voor zijn lidmaatschap van het Verantwoordingsorgaan. Als opvolger van hem heeft VvGRGN Henk Janssen voorgedragen. Hij was eerder lid - en voorzitter - van het Verantwoordingsorgaan in de periode 2008 tot en met 2012. Op 23 mei 2014 is Henk Janssen door het bestuur benoemd als lid van het Verantwoordingsorgaan.

In april 2014 maakte Huck Chuah bekend zijn loopbaan buiten de Randstad Groep voort te zetten en derhalve afscheid te nemen van het Verantwoordingsorgaan. Als opvolger van hem heeft de centrale ondernemingsraad van

² Gezien de Wet versterking bestuur pensioenfonds diene pensioenfonds met een paritair bestuur vanaf 1 juli 2014 bestuursleden namens pensioengerechtigden te benoemen. Meer hierover elders in dit verslag.

Randstad Groep Nederland bv Annet Goossen, werkzaam bij Randstad Nederland bv, voorgedragen. Zij is eveneens op 23 mei 2014 door het bestuur benoemd als lid (namens de deelnemers) van het Verantwoordingsorgaan.

Op 27 mei 2014 hebben de leden van het Verantwoordingsorgaan Henk Janssen aangewezen als voorzitter van dit orgaan. Zodoende is de huidige samenstelling van dit orgaan zoals vermeld in onderstaande tabel.

Leden verantwoordingsorgaan

	functie	geleding
Henk Janssen	voorzitter	pensioengerechtigden
Niels Meijer	secretaris	deelnemers
Misja Bouma	lid	werkgever
Saskia Herweijer	lid	werkgever
Ben Hoogendam	lid	pensioengerechtigden
Annet Goossen	lid	deelnemers

Visitatiecommissie

Eveneens als gevolg van de bepalingen van goed pensioenfondsbestuur heeft SPR sinds het najaar 2008 het interne toezicht formeel ingericht en vormgegeven. Hierbij is gekozen voor een visitatiecommissie die het interne toezicht door 'visitatie' vormgeeft. Het bestuur van SPR heeft Visitatie Commissie Pensioenfondsen (VCP) aangesteld als contractpartner voor de visitatiecommissie. In het najaar van 2011 heeft de visitatiecommissie haar laatste visitatie bij SPR uitgevoerd. De samenstelling van deze commissie was toen als vermeld in onderstaande tabel.

Leden visitatiecommissie

	functie
Jan Kloet	voorzitter
Pierre Akkermans	lid
Rob van Leeuwen	lid

Compliance officer

Het bestuur heeft mevrouw mr. Marianne Scholten, werkzaam bij Randstad Holding nv, benoemd als compliance officer van het pensioenfonds. De voornaamste taak van de compliance officer is het onafhankelijke toezicht op de naleving van de gedragscode.

Deze taken leiden onder meer tot het toetsen van de naleving van wet- en regelgeving met betrekking tot onder andere koersgevoelige informatie en persoonlijke effectentransacties door het bestuur en de medewerkers van het pensioenfonds.

Certificerende actuaris en accountant

De certificerende actuaris van SPR is Mercer (Nederland) B.V. De accountant is PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Vermogensbeheerder

SPR heeft (in 2008) Kempen Capital Management N.V. (KCM) aangesteld als fiduciaire vermogensbeheerder van het fonds. KCM beheert zodoende het vermogen van het fonds en bepaalt in beginsel welke vermogensbeheerders hierbij worden ingehuurd. KCM laat het vermogen van het fonds namelijk beheren door andere partijen dan KCM zelf. Dit vindt plaats binnen de kaders van de met KCM afgesloten overeenkomst en het jaarlijkse beleggingsplan. KCM verzorgt tevens het kas- en valutabeheer en draagt zorg voor de risicobeheersing en rapportage van de totale beleggingsportefeuille ten opzichte van de verplichtingen van het fonds. KCM verzorgt ook alle contacten met de andere vermogensbeheerders.

Custody en beleggingsadministratie

SPR heeft KAS Bank NV aangesteld als bewaarder van de beleggingen (custodian) alsmede de beleggingsadministrateur van het fonds. KAS Bank bewaart en administreert de belegde gelden; zij rapporteert hierover rechtstreeks aan het bestuur van SPR. De beleggingsadministratie bij KAS Bank is leidend voor de financiële verslaglegging van SPR. Tevens rapporteert KAS Bank over de op de beleggingen gelopen risico's en verzorgt zij maandelijkse rapportages van de totale beleggingsportefeuille.

Adviseurs

Het pensioenfonds wordt voor actuaariaat en risicobeheersing op lange termijn ondersteund door een externe, adviserende actuaris, Mercer (Nederland) B.V., en een ALM³-adviseur, ORTEC Finance.

Dagelijkse uitvoering

Voor de uitvoering van de pensioenadministratie, het voorlichten en informeren van deelnemers, en de bestuursondersteuning wordt gebruik gemaakt van het pensioenbureau van Randstad Holding nv. De leiding van het pensioenbureau is in handen van de directeur van het pensioenfonds, verder zijn op het pensioenbureau de adjunct-directeur en vijf medewerkers werkzaam.

Naast de uitvoering van bovengenoemde taken ten behoeve van SPR wordt door het pensioenbureau de administratie en het secretariaat uitgevoerd.⁴

Website

De website van SPR is op internet benaderbaar via www.randstadpensioenfonds.nl. Op de site is informatie te vinden over het pensioenfonds en de pensioenregeling. Op de website zijn alle fondsdocumenten (voor iedereen) te downloaden en wordt er actuele informatie verstrekt over de gang van zaken binnen het fonds, waaronder maandelijkse berichtgeving over de dekkingsgraad. Tevens zijn digitale versies van het magazine van het fonds, 'grijs', in te zien en te downloaden van de site.

statutaire doelstellingen

Het pensioenfonds heeft tot doel het, binnen de grenzen van zijn middelen, verlenen of doen verlenen van pensioenen, uitkeringen en/of andere tegemoetkomingen aan (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en hun nagelaten betrekkingen, die daarvoor in aanmerking komen krachtens de bepalingen van de statuten en reglementen van het fonds.

Statuten

De statuten zijn in december 2013 gewijzigd. De wijziging betrof enkel het toevoegen van een overgangsbepaling waarin geregeld wordt dat de zittingstermijnen van de bestuursleden namens de deelnemers en pensioengerechtigden die op 31 december 2013 zouden aftreden, met één jaar verlengd worden. Met het oog op de implementatie van een nieuw bestuursmodel per 1 juli 2014 is besloten niet voor een half jaar nieuwe bestuursleden te benoemen. De bewuste bestuursleden treden daarom al per 1 juli 2014 af.

De statuten zijn te vinden op de [website van het fonds](#).

Pensioenreglement

Met ingang van 1 januari 2013 en ook met ingang van 1 januari 2014 is het pensioenreglement gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen betreffen de aanpassing van het opbouwpercentage: 1,92% van de pensioengrondslag in 2013 en 1,84% in 2014. De nieuwe pensioenreglementen zijn gedeeld met De Nederlandsche Bank. Het actuele pensioenreglement is eveneens te vinden op de [website van het fonds](#).

Uitvoeringsovereenkomst

SPR voert haar taken uit op basis van een [uitvoeringsovereenkomst](#). In deze overeenkomst is vastgelegd dat SPR de pensioenovereenkomsten tussen de werknemers en de werkgever uitvoert. De werkgever in dezen is Randstad Groep Nederland bv waarin bijna alle Nederlandse werkmaatschappijen van de Randstad Groep zijn opgenomen.

In de uitvoeringsovereenkomst is ook de financiering van de pensioenregeling geregeld. De premieverplichting van de werkgever is een leeftijdsafhankelijke staffel, de deelnemersbijdrage is leeftijdsafhankelijk. Voorts is in de uitvoeringsovereenkomst expliciet vastgelegd dat de financiële verplichtingen van de werkgever niet verder strekken dan de tijdige betaling van de werkgeversbijdrage, maar dat er ook in geen geval sprake kan zijn van premiekorting of terugstorting van premies aan de werkgever. In geval van een dekkings- en/of reservecort, zoals momenteel het geval is, is het fonds zelf verantwoordelijk voor het op peil brengen van de financiële positie.

In de uitvoeringsovereenkomst zijn ook bepalingen opgenomen voor het beschikbaar stellen van werknemers door de werkgever met betrekking tot lidmaatschappen van het bestuur en Verantwoordingsorgaan van het fonds. Ook is bepaald hoe het pensioenfonds zich in beginsel opstelt ten aanzien van collectieve waardeoverdrachten, mocht de werkgever bijvoorbeeld overnames doen. Het fonds werkt in principe mee aan collectieve waardeoverdrachten mits bij de inkoop van pensioenverplichtingen een evenredige overwaarde beschikbaar komt bestemd voor het behoud van de financiële positie van het fonds.

De laatste uitvoeringsovereenkomst kende een geldigheid van één jaar: het kalenderjaar 2013. Deze overeenkomst is stilzwijgend met één jaar verlengd tot eind 2014. Zowel de werkgever als het fonds streeft ernaar in 2015 een nieuwe pensioenregeling te hebben.

Bij (eventuele) herziening of beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst blijft de werkgever gehouden aan de betaling van de overeengekomen (premie-)bijdrage en zal hij niet verplicht worden additionele betalingen te doen. Ook het uitgangspunt dat de werkgever geen aanspraak heeft op middelen van het fonds blijft te allen tijde gehandhaafd.

4 Naast de taken voor SPR voert het pensioenbureau taken voor andere opdrachtgevers uit. Het bemaat de directie van de Stichting Pensioenfonds Flexsecurity, het fonds van de pensioenregelingen voor flexwerkers in dienst van de werkmaatschappijen van Randstad Groep Nederland bv. Tijdens het verslagjaar is (formeel) 25% van de capaciteit van het pensioenbureau aangewend ten behoeve van Flexsecurity. Daarnaast worden sinds 2005 activiteiten verricht voor de uitvoering van de separate pensioenregeling voor leden van de Raad van Bestuur van Randstad Holding nv. Ook worden door het pensioenbureau alle diensten verricht in het kader van de uitvoering van de Randstad-aandelenkoopregeling (SPP) voor het vaste personeel van de bedrijven in de Randstad Groep (wereldwijd) en het zogeheten performance share plan (PSP) voor het topmanagement van de Randstad Groep (wereldwijd). Bovendien wordt er door het pensioenbureau ad hoc advies gegeven met betrekking tot pensioentechnische vraagstukken die zich binnen de aangesloten ondernemingen voordoen. Tenslotte heeft het pensioenbureau van de Randstad Groep ook de opdracht gekregen om namens Randstad Groep Nederland bv het beheer van de voormalige - bij Nationale-Nederlanden rechtstreeks verzekerde - Vedioor-pensioenregelingen op zich te nemen.

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN)

In de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) is de financiële systematiek van de pensioenregeling vastgelegd, zoals het premiebeleid en het indexatiebeleid. Verder zijn de belangrijkste kenmerken van het reglement, het beleggingsbeleid en de maatregelen ter zake risicobeheersing uitgebreid beschreven.

In 2013 – en wederom in 2014 – heeft het bestuur een nieuwe ABTN vastgesteld. De actuele ABTN is te vinden op de [website van het fonds](#).

Gedragscode

De interne gedragscode van het fonds is in het verslagjaar niet gewijzigd. De gedragscode is opgesteld volgens de bepalingen van de Autoriteit Financiële Markten (AFM). De compliance officer houdt toezicht op het bepaalde in de gedragscode en de naleving hiervan. Alle zogeheten ‘verbonden personen’ van het pensioenfonds verklaren jaarlijks zich te hebben gehouden aan de gedragscode. Ten aanzien van 2013 hebben alle aangewezen verbonden personen verklaard zich aan de gedragscode te hebben gehouden.

Klachten en geschillen

SPR heeft een [geschillen- en klachtenregeling](#). De belangrijkste punten uit deze regeling zijn:

- Geschillen betreffen disputen tussen het fonds en belanghebbenden waarin belanghebbenden zich in hun rechtspositie menen geschaad;
- Klachten betreffen verklaringen van belanghebbenden dat ze op incorrecte wijze door het fonds bejegend zijn; Klachten worden afgehandeld door het pensioenbureau;
- Geschillen worden behandeld in de geschillencommissie, die een nader onderzoek naar feiten instelt en daarbij het beginsel van hoor en wederhoor toepast;
- De geschillencommissie is door het bestuur van het fonds gemandateerd besluiten te nemen ten aanzien van de geschillen;
- De geschillencommissie stelt de belanghebbenden zo spoedig mogelijk van de besluiten in kennis en doet deze besluiten vergezeld gaan van een mededeling dat de mogelijkheid bestaat het geschil voor te leggen aan de Ombudsman Pensioenen. De geschillencommissie is samengesteld uit drie leden, te weten:
  - een onafhankelijk voorzitter, niet zijnde een bestuurslid of lid van het Verantwoordingsorgaan van het fonds;
  - een bestuurslid namens de deelnemers en pensioengerechtigden;
  - een bestuurslid namens de werkgever.

De geschillencommissie heeft in 2013 geen geschillen ontvangen.

Uitbesteding

SPR maakt gebruik van het pensioenbureau van Randstad Holding nv. Zodoende zijn alle uitvoerende werkzaamheden van het pensioenfonds uitbesteed. De uitbesteding aan Randstad Holding nv is geformaliseerd door middel van een uitbestedingsovereenkomst. Deze overeenkomst is getoetst aan de wettelijke richtlijnen voor pensioenfondsen met betrekking tot uitbesteding. Aan deze uitbesteding zijn geen kosten verbonden: Randstad Holding neemt alle kosten van het pensioenbureau voor haar rekening. In de overeenkomst is de onafhankelijke positie van het pensioenbureau benadrukt: het moet zich bij de vervulling van de overeengekomen werkzaamheden richten naar de belangen van de bij SPR betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en aangesloten ondernemingen. Het pensioenbureau draagt zorg voor het op evenwichtige wijze behartigen van de belangen van alle betrokkenen van SPR.

Met de andere derdepartijen KCM, KAS Bank BV, en Innovact BV (leverancier van het pensioenadministratiepakket) heeft het fonds uitbestedingsovereenkomsten en service level agreements afgesloten.

Monitoring van de uitbestede taken en de uitbestedingsafspraken geschiedt door het bestuur. Hiervoor heeft het bestuur een Werkgroep Uitbesteding geformeerd. In deze werkgroep hebben Nanda Cousijn-Denker en Solange Overijnder-Schalkers zitting. In 2013 hebben zij in het bijzonder de uitbestedingrelatie met KAS Bank en met KCM geanalyseerd. De bevindingen hiervan zijn in het bestuur behandeld.

financiële positie

- dekkingsgraad SPR verbeterd van 101,9% in 2012 naar 102,9% ultimo 2013;
- positief resultaat van € 17,0 miljoen;
- desondanks korting op pensioenen onvermijdelijk.

financiële positie en ontwikkeling dekkingsgraad

In 2013 is de financiële positie van SPR verbeterd, gemeten naar dekkingsgraad. Deze steeg van 101,9% ultimo 2012 naar 102,9% aan het einde van 2013. Het fonds bleef daardoor wel in de situatie van een dekkingstekort verkeren – een tekort dat opgeheven wordt bij een dekkingsgraad boven 104,5% – en heeft daarom aan het einde van een jaar een korting op de pensioenen moeten doorvoeren.

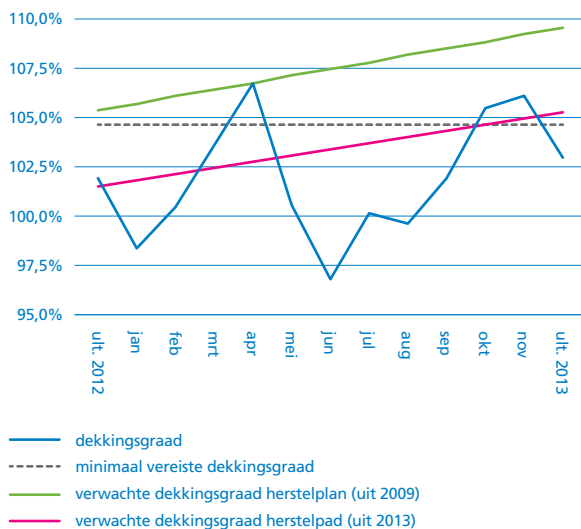
De ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2013 laat zich weergeven in onderstaande grafiek.

In de grafiek is ook te zien wat de verwachte ontwikkeling van de dekkingsgraad volgens het in 2009 opgestelde herstelplan was. Deze verwachting wordt jaarlijks herzien in een zogeheten 'herstelpad'. Het herstelpad dat in februari 2013 is vastgesteld, is eveneens opgenomen in de grafiek. Volgens het herstelpad 2013, zou SPR ultimo 2013 een dekkingsgraad van 105,1% hebben en zou daarmee uit de situatie van het dekkingstekort geraken. Een korting op de pensioenen zou daardoor niet aan de orde zijn. De praktijk wees echter anders uit.

In de ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2013 valt direct op dat eind oktober en eind november het pensioenfonds dekkingsgraden kende die boven 104,5% lagen. Op de 'peildatum' van 31 december 2013 lag de dekkingsgraad echter ruim lager. De driemaandsmiddeling van de rentetermijnstructuur die pensioenfonds voor het waarderen van hun pensioenverplichtingen sinds eind 2011 moeten toepassen, is hier mede debet aan. Omdat de rente in de tweede helft van 2013 steeg, lag het te hanteren driemaandsgemiddelde enkele maanden lager dan de feitelijke rente. SPR dekt bewegingen van de rente af: in beginsel is daarmee de dekkingsgraad van het fonds ongevoelig voor renteontwikkelingen. Bij een stijgende rente daalt de waarde van de pensioenverplichtingen, maar door de renteafdekking daalt ook de waarde van de beleggingen en gebeurt er per saldo weinig. Door de driemaandsmiddeling wordt deze ongevoeligheid (tijdelijk) verstoord: een stijgende rente leidt tot dalende beleggingen, maar de pensioenverplichtingen dalen minder hard omdat deze gezien de driemaandsmiddeling met een hogere rente gewaardeerd worden. Ingeval de rente daalt, zijn deze effecten tegengesteld. In 2013 betekende dit dat door de renteontwikkelingen in de laatste maanden van het jaar het pensioenfonds eerst een relatief hoge dekkingsgraad kon - en

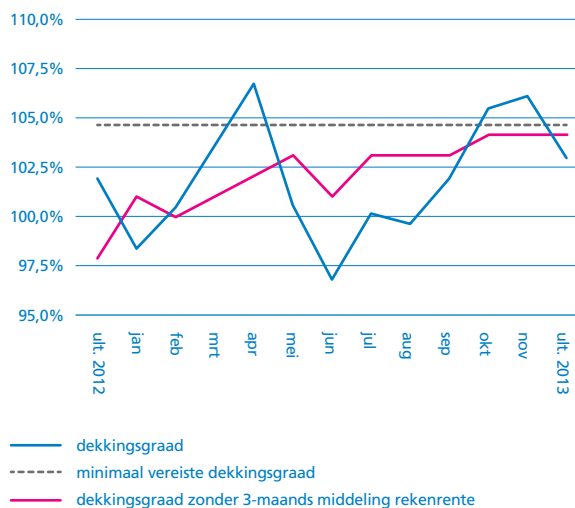
ontwikkeling dekkingsgraad 2013

realisatie versus verwachtingen herstelplan/herstelpad

ontwikkeling dekkingsgraad 2013

realisatie versus dekkingsgraad o.b.v. niet-gemiddelde rente

moest - rapporteren en daarna - eind december 2013 - een lagere, te weten de officiële dekkingsgraad van 102,9%.

Door de effecten van driemaandsmiddeling valt er lastig te sturen op de ontwikkeling van de 'officiële' dekkingsgraad. Het bestuur van het fonds kijkt dan ook voornamelijk naar de ontwikkeling van de dekkingsgraad die berekend wordt op basis van de feitelijke rente - dus zonder driemaandsmiddeling. Deze dekkingsgraad heeft het hele jaar 2013 onder de 104,5% gelegen. Het fonds heeft in het afgelopen jaar dus nimmer aan de eis voldaan om een dekkingsgraad te hebben die groter is dan het minimaal vereist eigen vermogen van het fonds.

Bovendien is door de introductie van de zogeheten ultimate forward rate (UFR) de dekkingsgraad sinds september 2012 al kunstmatig structureel op een hoger niveau komen te liggen. De UFR is de rentetermijnstructuur waarmee pensioenfondsen moeten rekenen ten behoeve van de waardering van de pensioenverplichtingen; deze wordt afgeleid van enerzijds de marktrente (op basis van renteswaps voor looptijden tot twintig jaar) en anderzijds van een renteniveau van 4,2% van looptijden langer dan zestig jaar. Dit betekent dat de te hanteren rentetermijnstructuur structureel hoger ligt dan de rentetermijnstructuur op basis van marktrente dit tot september 2012 gehanteerd diende te worden. Een hogere rente leidt tot een lagere waarde van de pensioenverplichtingen, wat in beginsel een hogere dekkingsgraad betekent - met name bij pensioenfondsen die een relatief jonge deelnemerspopulatie kennen.

SPR kent relatief veel pensioenverplichtingen die ver in de toekomst liggen. Voor SPR ligt de bij de berekening van de pensioenverplichtingen te hanteren rente (UFR) dan ook veel hoger dan de marktrente op basis van renteswaps. Met de overgang van een rentetermijnstructuur op basis van marktrente naar een rentestand op basis van UFR was bij SPR een verschil van circa zes dekkingsgraadpunten gemoed. Zou ultimo 2013 de marktrente moeten worden gebruikt voor het waarden van de pensioenverplichtingen, dan was een veel grotere korting op de pensioen zonder meer van toepassing geweest.

ontwikkeling dekkingsgraad

in %	2013	2012	2011	2010	2009
Dekkingsgraad per jaareinde (gerealiseerd)	102,9	101,9	92,5	100,8	103,3
Dekkingsgraad per jaareinde (verwachting herstelplan)	108,4	105,8	103,2	100,8	97,1
Dekkingsgraad per jaareinde (verwachting herstelplan 2013)	105,1	101,5	-	-	-

Desalniettemin: ook bij hantering van de UFR-rente en de driemaandsmiddeling van deze rente heeft SPR niet voldaan aan de verwachtingen die het heeft vastgelegd in het in 2009 bij DNB ingediende herstelplan. De ontwikkeling van de dekkingsgraad in de afgelopen vijf jaren - in vergelijking met de verwachtingen zoals vastgelegd in het herstelplan - laat zich samenvatten in de tabel 'ontwikkeling dekkingsgraad'.

Op basis van de wettelijke regels van het Financieel Toetsingskader (FTK) moet tegenover de marktwaarde van de pensioenverplichtingen van het fonds een zodanig vermogen staan dat ten minste 104,5% van deze verplichtingen gedekt worden. Zo niet, dan is er sprake van onderdekking, een situatie van een dekkingstekort. Sinds oktober 2008 bevindt SPR zich in een dergelijke situatie en dient het fonds elk jaar te evalueren in hoeverre het zich financieel herstelt. Deze evaluaties leid(d)en elk jaar tot een aanpassing van het herstelplan, zijnde het jaarlijks bij DNB in te dienen herstelplan. Ook begin 2013 is een nieuw herstelplan opgesteld. Hieruit bleek dat het fonds een dekkingsgraad van 105,1% zou kunnen hebben aan het einde van het jaar, zoals te zien valt in onderstaande tabel.

werkelijke t.o.v. verwachte dekkingsgraad

in %	2013 realisatie	2013 herstelplan
Dekkingsgraad 31 december 2012	101,9	101,5
Pensioenpremies	0,1	0,1
Pensioenuitkeringen	0,0	0,0
Winstbijschrijvingen (toeslagverlening, indexatie)	0,0	0,0
Wijziging rentetermijnstructuur, gevolgen voor VPV	5,1	0,0
Beleggingsresultaat (overrendement)	(4,4)	3,4
Overige oorzaken, verwerking nieuwe actuariële grondslagen	0,2	0,1
Dekkingsgraad 31 december 2013	102,9	105,1

Het verschil tussen de gerealiseerde dekkingsgraad en de verwachte dekkingsgraad is grotendeels te verklaren door ontwikkelingen in de rente en de mate waarin deze door de beleggingen van het fonds gevolgd konden worden. De rente steeg per saldo, waardoor de pensioenverplichtingen in waarde daalden en de dekkingsgraad in beginsel steeg. Door de afdekking van het renterisico in de beleggingen daalde de waarde van de beleggingen eveneens (er was een negatief beleggingsrendement) en stijgt de dekkingsgraad in beginsel. Per saldo is er ook sprake van een stijging van de dekkingsgraad. Deze stijging is echter onvoldoende geweest om te voldoen aan de eis van het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) - een dekkingsgraad van minimaal 104,5% - te voldoen.

Daarnaast geldt er de eis van het vereist eigen vermogen (VEV). Het VEV is het vermogen van een pensioenfonds dat naar verwachting benodigd is om te voorkomen dat het fonds binnen één jaar terecht zal komen in de situatie van een dekkingstekort, gegeven een zekerheidsmaat van 97,5%. De hoogte van dit vermogen hangt af van de risico's die een pensioenfonds loopt en de mate waarin het deze heeft afgedekt. De evenwichtsdekkingsgraad behorende bij het VEV van SPR bedraagt eind 2013 110,4% (2012: 110,2%). Ligt de dekkinggraad onder de evenwichtsdekkingsgraad, dan is er sprake van een situatie van een reservetekort. Pas als SPR niet meer in een situatie van een reservetekort verkeert, zullen de pensioenaanspraken en ingegane pensioenen verhoogd (kunnen) worden door middel van winstbijschrijving (indexatie, toeslagverlening)⁵. Sinds 2009 is hiervan geen sprake meer bij SPR. Door de korting op de pensioenen is de situatie van dekkingstekort opgeheven, de situatie van reservetekort doet zich echter nog onverminderd voor.

De beleggingen van SPR zijn opgenomen in twee deelportefeuilles: de zogeheten matchingsportefeuille en de rendementsportefeuille. Met de matchingsportefeuille wordt getracht het renterisico van de pensioenverplichtingen van het fonds af te dekken. Met de rendementsportefeuille wordt getracht rendement te behalen, waarmee de dekking- en reservetekorten van het fonds kunnen worden opgeheven en waardoor in de toekomst de pensioenaanspraken en ingegane pensioenen weer verhoogd zouden kunnen worden. Het beleggingsresultaat in 2013 is -/€ 30,2 miljoen (2012: € 102,4 miljoen). Door de rentestijging in 2013 is het rendement van de matchingsportefeuille negatief geweest, het resultaat van de rendementsportefeuille was positief. Beide portefeuilles deden het beter dan hun benchmarks (zie de tabel).

rendementen beleggingsportefeuilles

in % / in %-pt.

	realisatie	benchmark	verschil
Resultaat matchingsportefeuille	(12,7)	(13,3)	0,6
Resultaat rendementsportefeuille	7,1	7,0	0,1
Totaal beleggingsresultaat	(3,8)	(8,4)	4,6

Alle baten en lasten van het pensioenfonds met elkaar verrekend, is er in 2013 bij SPR sprake van een positief resultaat van € 17,0 miljoen (2012: € 64,9 miljoen). Hierin is een positief resultaat van circa € 10,5 miljoen opgenomen als gevolg van de korting op de pensioenen die verslaggevingstechnisch op 31 december 2013 is uitgevoerd. Ook zonder de korting is er dus sprake van een positief resultaat, zij het dat dit resultaat niet voldoende is om uit de situatie van het dekkingstekort te geraken. Over het besluit tot het doorvoeren van de korting wordt hieronder meer

vermeld (zie 'vaststelling pensioenaanpassing'). Door de korting stijgt de dekkinggraad van 102,9% naar 104,5%, zodat SPR uit de situatie van het dekkingstekort is gekomen per einde 2013.

saldo van baten en lasten

x € 1.000

	2013	2012
Beleggingsresultaat	(30.210)	102.394
Resultaat pensioenactiviteiten (excl. aanpassing actuariële grondslagen)	36.697	(32.712)
Resultaat korting op de pensioenen	10.475	-
Resultaat SPR (excl. aanpassing actuariële grondslagen)	16.962	69.682
Aanpassing actuariële grondslagen	-	(4.811)
Saldo van baten en lasten	16.962	64.871

Te afsluiting van deze paragraaf enkele formele punten: het afgelopen jaar zijn aan SPR geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen directe aanwijzingen aan het fonds gegeven. Ook is er geen bewindvoerder aangesteld. Tevens is de uitoefening van bevoegdheden van organen van het pensioenfonds niet gebonden aan toestemming van de toezichthouder. De vermogenspositie is – zoals hierboven vermeld – zodanig dat een korting op de pensioenen toegepast moest worden om het herstelplan tijdig te kunnen beëindigen.

vaststelling pensioenaanpassing

Op grond van artikel 18 lid 2 van het pensioenreglement van SPR kunnen de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenen verlaagd (gekort) worden, zodanig dat door afname van de waarde van de pensioenverplichtingen de dekkinggraad van het fonds wordt vastgesteld op het percentage behorende bij het MVEV (eind 2013: 104,5%). Het bestuur van het fonds gaat hiertoe niet eerder over dan nadat de wettelijke hersteltermijn is verstreken en er geen andere maatregelen meer mogelijk zijn om de financiële positie van het pensioenfonds te verbeteren.

Geconfronteerd met de financiële situatie ultimo 2013 en het gebrek aan het alsnog kunnen inzetten van andere maatregelen, heeft het bestuur moeten besluiten tot een verlaging van de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen over te gaan. Op 23 januari 2014 besloot het bestuur dat alle pensioenen evenredig verlaagd worden; er is geen aanleiding een deelpopulatie van deelnemers of pensioengerechtigden anders te behandelen dan een andere. Op 10 februari 2014 heeft het bestuur op basis van de toen voorhanden zijnde informatie over de dekkinggraad van het fonds per einde 2013 het kortingspercentage vastgesteld op 1,5%. In het kader van de evaluatie van het herstelplan van

⁵ Het al dan niet verhogen van de pensioenaanspraken en ingegane pensioenen vergt een bestuursbesluit. Het is geen automatisme op basis van de hoogte van de dekkinggraad. Zie ook de volgende paragraaf.

het fonds is deze kortingsmaatregel op 12 februari aan De Nederlandsche Bank (DNB) gemeld. DNB heeft per brief laten weten hierover geen opmerkingen te hebben en het ingediende kortetermijnherstelplan als beëindigd te beschouwen.

Alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zijn in februari 2014 door het bestuur schriftelijk geïnformeerd over de verlaging (de korting). De korting heeft plaatsgevonden op basis van de waarde van de pensioenaanspraken en -uitkeringen per 31 december 2013 en is financieel verantwoord in de cijfers over 2013.

Een verhoging van de pensioenaanspraken is weer aan de orde als het fonds aan het einde van een kalenderjaar niet in de situatie van een reservetekort verkeert. Anders gezegd: in de situatie dat de dekkingsgraad aan het einde van het jaar groter of gelijk is dan de evenwichtsdekkingsgraad (behorende bij het VEV). Een eventuele verhoging is afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad en is voorwaardelijk. (Gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden kunnen geen rechten ontlenen aan eedere verhogingen en dienen zich te realiseren dat neerwaartse aanpassingen (kortingen) ook in de toekomst mogelijk zijn.

bestuursvergaderingen en besluitvorming

- 11 reguliere vergaderingen in 2013;
- nieuwe pensioenregeling in voorbereiding;
- nieuw bestuursmodel vastgesteld;
- pensioenopbouw verlaagd;
- korting op pensioenen doorgevoerd.

vergaderingen

Om voldoende zicht te houden op en aandacht te schenken aan alle zaken die bij het besturen van een pensioenfonds van belang zijn, is regelmatig overleg voeren van essentieel belang. Het bestuur van SPR vergadert daarom in beginsel één keer per maand. Zodoende waren er in 2013 elf plenaire bestuursvergaderingen. Daarnaast waren er meerdere themavergaderingen, voornamelijk gericht op de voorbereiding van een nieuwe pensioenregeling en de uitvoering daarvan. Tevens was er drie maal een overleg met het Verantwoordingsorgaan.

activiteiten en besluiten

In deze paragraaf volgt een opsomming van de belangrijkste activiteiten en besluiten van het bestuur in 2013.

Beleidsplan 2013

Bij aanvang van het verslagjaar heeft het bestuur een beleidsplan 2013 vastgesteld waarin de belangrijkste bestuurlijke voornemens voor zijn vastgelegd. Dit met het oog op het beter (intern) kunnen communiceren over en verantwoorden van het gevoerde bestuursbeleid en de genomen cq. te nemen besluiten. In dit plan waren twee aandachtsgebieden geformuleerd die, naast alle reguliere zaken die bij de besturing van een pensioenfonds voorkomen, in 2013 gerealiseerd zouden moeten worden. Dit waren:

1. De nadere uitwerking van de *nabije toekomst van de Randstad-pensioenregeling en Stichting Pensioenfonds Randstad*. Dit onderwerp dient gezien te worden in relatie tot de in 2010 tot en met 2012 uitgevoerde werkzaamheden van de *Werkgroep Alternatieve Uitvoeringsvorm* en de opvolging hiervan in het bestuur. Na de bevestiging van de hoofdlijnen van de nieuwe pensioenregeling stond in 2013 de vraag centraal op welke wijze het beste uitvoering gegeven zou kunnen worden aan de nieuwe pensioenregeling.
2. Het tweede beleidsthema voor 2012 betrof de *risicohouding inzake pensioenen en de hiervoor benodigde beleggingen*. In 2013 diende dit thema te worden beschouwd in relatie tot de afloop van het kortetermijnherstelplan en de toekomst van het pensioenfonds.

De resultaten van het gevoerde beleid worden in dit hoofdstuk toegelicht.

Herstelplan

Sinds oktober 2008 verkeert SPR in een dekkingstekort: de middelen van het pensioenfonds bleken vanaf dat moment niet toereikend om de contante waarde van alle verplichtingen en de daarbij behorende buffers te kunnen financieren. In maart 2009 heeft het pensioenfonds het herstelplan ingediend dat door DNB van alle pensioenfonds die in onderdekking verkeerden, geëist werd. In dit herstelplan is aangegeven hoe, conform de verwachte gemiddelde ontwikkeling van de beleggingen en verplichtingen van het fonds, de financiële positie van SPR in de jaren 2009 tot 2014 zou gaan verlopen. Destijds was de inschatting dat de dekkinggraad van het fonds zich gedurende het verloop van het herstelplan zodanig zou ontwikkelen dat zowel het dekkingstekort als het reservetekort beëindigd zouden worden.

In alle jaarverslagen over 2008 tot en met 2012 is verslag gedaan van dit herstelplan en de ontwikkelingen sindsdien. Op basis van het herstelplan en de destijds gehanteerde uitgangspunten was de verwachting dat het herstel langs 'natuurlijke weg' zou plaatsvinden, vooral voortkomend uit premieoverschotten en overrendementen uit de beleggingen. In het herstelplan was geen rekening gehouden met de in 2010 en 2012 noodzakelijk gebleken aanpassing in de levensverwachtingen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds. De vereiste aanpassingen van de levensverwachting op grond van de aanpassing van de prognosetafels van het Actuarieel Genootschap (AG) en de bijbehorende leeftijdsafhankelijke correctiefactoren leidden in de afgelopen jaren tot aanzienlijke verhogingen van de voorziening pensioenverplichtingen.

De *rente* is een andere belangrijke factor die bepalend is voor het niet uitkomen van de verwachtingen. Bij het opstellen van het herstelplan werd er namelijk (verplicht) vanuit gegaan dat de rentetermijnstructuur van dat moment ook de daadwerkelijke ontwikkeling van de rente in de komende jaren zou weergeven. Dit bleek in de praktijk niet het geval: de rente is sinds 2009 per saldo verder gedaald. Daar stond tegenover de invoering van twee kunstmatige ingrepen in de berekening van de dekkinggraad door de toezichthouder

(zoals ook toegelicht in hoofdstuk 2 van dit verslag), te weten de invoering van een driemaandsmiddeling van de rekenrente voor de pensioenverplichtingen en de introductie van de UFR-rente. Deze ingrepen leidden ertoe dat de dekkingsgraad van het fonds eind 2012 zodanig was dat een korting op de pensioenen niet noodzakelijk bleek. Ongeveer 60 andere pensioenfondsen waren toen wel gedwongen om de pensioenen te korten.

In 2012 eindigde de dekkingsgraad van SPR op 101,9% en lag daarmee onder het herstelpad uit het herstelplan. In de nieuw doorgerekende versie van het herstelpad uit februari 2013 werd echter duidelijk dat in principe een tijdig herstel boven het minimaal vereiste niveau van 104,5% per eind 2013 mogelijk zou moeten zijn. Daarmee zouden kortingen niet aan de orde zijn. Zoals nader toegelicht in het vorige hoofdstuk, was een dergelijk herstel uiteindelijk niet aan de orde. De dekkingsgraad eindigde in 2013 – met inachtneming van de UFR-rente en de driemaandsmiddeling – op 102,9%, derhalve beneden het minimaal vereiste niveau van 104,5%. Om die reden bleek bij de afloop van het herstelplan 2009 – 2013 derhalve toch een korting op de pensioenen onontkoombaar.

Toch een korting op de pensioenen

Gelet op de eindstand van de dekkingsgraad was een korting op de pensioenen het enige redmiddel om de dekkingsgraad van het fonds op het minimaal vereiste niveau te brengen. Gegeven het karakter van de Randstad-pensioenregeling zijn bijstortingen door de werkgever ten behoeve van herstel niet aan de orde. De resterende maatregelen zijn verhoging van premies dan wel verlaging van pensioenopbouw ten behoeve van het herstel, of het korten van de opgebouwde aanspraken en uitkeringen.

In 2012 en 2013 is door het bestuur meerdere malen en uitgebreid gesproken over de te nemen maatregelen. De inzet van een premieverhoging of verlaging van pensioenopbouw werd door het bestuur niet wenselijk geacht. De eerste reden was dat er zeer forse premieverhogingen of verlaging van opbouw zouden moeten plaatsvinden om het vereiste herstel te realiseren. De tweede reden was dat deze maatregelen uitsluitend de groep actieve deelnemers zouden raken, terwijl deze in 2012 en 2013 al met verlagingen van de pensioenopbouw geconfronteerd waren.

Omdat het bestuur zich eind 2012 al diende te buigen over de wijze waarop een (later niet noodzakelijk gebleken) korting zou worden doorgevoerd, was dit onderwerp voor het bestuur eind 2013 grotendeels een herhaling van zetten. Het bestuur is van mening dat het verlenen van een korting op de opgebouwde aanspraken en uitkeringen de enige herstelmogelijkheid was die recht zou doen aan de belangen van alle betrokkenen. Gelet op de hoogte van de dekkingsgraad eind 2013 bleek uiteindelijk een korting van 1,5% noodzakelijk om het vereiste herstel van de dekkingsgraad te kunnen realiseren. DNB heeft in februari 2014 aangegeven geen opmerkingen te hebben bij de

voorgenomen kortingsmaatregel en de hiervoor door het bestuur gehanteerde motivering. Alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds zijn hierover in dezelfde maand schriftelijk geïnformeerd. Ook is aanvullend informatiemateriaal beschikbaar gesteld via de website van het fonds. In april 2014 hebben in het land meerdere voorlichtingsbijeenkomsten plaatsgevonden ten behoeve van deelnemers en pensioengerechtigden, waarbij de oorzaken en achtergronden van de korting nader zijn toegelicht. Deze bijeenkomsten zijn door ongeveer 100 personen bezocht.

Naar aanleiding van de aankondiging van de korting heeft er een discussie plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de Vereniging van Gepensioneerden Randstad Groep Nederland (VvGRGN). Deze discussie had voornamelijk betrekking op de vraag hoe het mogelijk was dat de dekkingsgraad van het fonds zich gedurende de maanden september tot en met november van 2013 duidelijk boven de 104,5% bevond, om daar in december 2013 vervolgens fors onder te duiken. Deze ontwikkeling dient, zoals hierboven toegelicht, met name toegeschreven te worden aan het effect van de driemaandsmiddeling van de rekenrente. Op basis van de dagwaardeberekening van de rente heeft het fonds gedurende 2013 nimmer een dekkingsgraad boven het minimaal vereist eigen vermogen gehad. Indiening van bezwaren bij de toezichthouder tegen het effect van de driemaandsmiddeling achtte het bestuur om die reden niet opportuun. Daarnaast heeft de toezichthouder tevoren duidelijk aangegeven niet ontvankelijk te zijn voor dergelijke argumenten.

De verlaging van 1,5% van de opgebouwde pensioenen is met de administratieve datum van 1 april 2014 uitgevoerd bij alle actieve en gewezen deelnemers. Alle ingegane pensioenen zijn met ingang van 1 april verlaagd. De pensioengerechtigden zijn hierover tevens schriftelijk geïnformeerd door middel van een opgave van hun nieuwe pensioenuitkering in april 2014.

Verdere verlaging van het opbouwpercentage

De combinatie van dalende rente en stijgende levensverwachting heeft niet alleen gevolgen voor de dekkingsgraad van het pensioenfonds, maar tevens voor de financiering van de nieuw op te bouwen pensioenaanspraken. Aangezien de hoogte van de te betalen pensioenpremie in de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever is vastgelegd, dient de nieuwe pensioenopbouw gefinancierd te worden uit de hiervoor beschikbare premie. Het fonds gaat daarbij in beginsel uit van een premie die op basis van de rentestanden van de voorgaande 36 maanden kostendekkend is. Op grond van deze systematiek diende het pensioenfonds het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen te verlagen: van 2,25% naar 2,20% in 2012 en vervolgens naar 1,92% in 2013.

Ook voor 2014 is met de werkgever een financiering afgesproken op basis van gelijkblijvende premies voor werkgever en werknemers. Daarnaast zijn er de fiscale

aanpassingen in het zogenaamde 'Witteveenkader'. Als gevolg van deze maatregelen bedraagt het maximaal toegestane opbouwpercentage voor ouderdomspensioen vanaf 1 januari 2014 2,15% bij een ingangleeftijd van 67 jaar.

Het bestuur heeft in overleg met de werkgevers besloten om de pensioeningangleeftijd in 2014 ongewijzigd vast te stellen op 65 jaar. De fiscale regels voor 2014 geven aan dat een omrekening van het opbouwpercentage van 2,15% op 67 jaar naar 65 jaar zou leiden naar een maximaal opbouwpercentage van 1,84% voor ouderdomspensioen in 2014. Aangezien deze opbouw vrijwel precies paste binnen de financiële mogelijkheden van het fonds, heeft het bestuur besloten om het opbouwpercentage voor ouderdomspensioen in 2014 vast te stellen op het fiscale maximum van 1,84%. Deze aanpassing van het opbouwpercentage heeft geleid tot wijzigingen in diverse fondsdocumenten, zoals het pensioenreglement en de ABTN.

Nieuwe pensioenregeling en uitvoering

Sinds 2010 oriënteren de werkgevers en het bestuur van het fonds zich op de vormgeving van een nieuwe pensioenregeling. Aanleiding hiervoor zijn het in 2010 gesloten akkoord over pensioenen in de Stichting van de Arbeid en de interne ontwikkelingen binnen het fonds, zoals het achterwege blijven van toeslagverlening gedurende meerdere jaren, de uiteindelijk noodzakelijk gebleken korting op de pensioenen en de stapsgewijze verlaging van het opbouwpercentage. Bij het traject rond de herziening van de pensioenregeling stonden met name de financiële houdbaarheid van de pensioenregeling en de duidelijkheid en transparantie naar de belanghebbenden centraal.

In 2011 en 2012 is de aandacht van het bestuur vooral gericht geweest op de inhoud van de beoogde nieuwe pensioenregeling. In nauwe afstemming met de werkgever is een nieuwe regeling op hoofdlijnen ontworpen, waarin een verdere individualisering van de pensioenopbouw plaatsvindt. Deelnemers zullen op basis van een beschikbare-premiesystematiek een eigen pensioenkapitaal opbouwen dat op de pensioendatum wordt omgezet in een levenslange pensioenuitkering. Risicoverzekeringen en het beheer van de beleggingen worden collectief georganiseerd om optimaal gebruik te kunnen maken van de schaalgrootte (collectiviteit) en van solidariteit. Nadrukkelijk is bepaald dat solidariteit in veel opzichten behouden zal moeten blijven in de nieuwe regeling, maar dat ongewenste effecten van intergenerationele solidariteit voorkomen moeten worden. De beoogde nieuwe regeling is vastgelegd in een concept-ABTN, waarin met name de beleggingsaspecten veel aandacht vragen.

Gedurende het grootste deel van het verslagjaar is de aandacht van het bestuur uitgegaan naar de vraag op welke wijze een dergelijke nieuwe regeling zou moeten worden uitgevoerd. De nieuwe pensioenregeling zou binnen SPR kunnen worden uitgevoerd, maar de uitvoering zou ook bij een derde partij (zoals een verzekeraar of een

premiepensioeninstelling) kunnen worden ondergebracht. Bij de te maken afweging is het bestuur uitgegaan van de wens om de beste keuze in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden te maken. Voor het verkrijgen van een goede beeldvorming is consultant Mercer ingeschakeld, met name om inzicht te geven in de uitvoeringsmogelijkheden bij externe partijen.

Het onderzoek is begin 2014 afgerond, waarna het bestuur in maart 2014 heeft besloten dat de uitvoering van de huidige en de nieuwe regeling door het pensioenfonds in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden het meest wenselijk zou zijn. Een belangrijke reden daarbij betrof de overweging dat door het verplaatsen van de uitvoering van de nieuwe pensioenregeling naar een andere pensioenuitvoerder, SPR als 'gesloten' pensioenfonds verder gaat. Dat zou de levensvatbaarheid van het pensioenfonds mogelijk onder druk kunnen zetten in de toekomst. Door het bestuur is daarom tevens onderzocht welke mogelijkheden er begin 2014 waren om alle binnen SPR opgebouwde pensioenrechten over te dragen aan een verzekeraar. Uit de marktverkenning die hiertoe door Mercer is verricht, werd duidelijk dat slechts een gering aantal aanbieders bereid bleek om deze transactie te verrichten. De aanbiedingen die daarbij werden gedaan, werden door het voltallige bestuur als ontoereikend beoordeeld, gelet op het gebrek aan perspectief op toekomstige toeslagverlening.

Hoewel het bestuur aan de hand van het beschreven besluitvormingstraject de keuze had gemaakt om de uitvoering van de nieuwe pensioenregeling vanaf 2015 ter hand te zullen nemen, is daarvoor de instemming van de werkgever vereist. Werkgever en pensioenuitvoerder sluiten immers een uitvoeringsovereenkomst inzake de uitvoering van de pensioenregeling. De werkgever heeft anders besloten: begin juni 2014 heeft de werkgever aangegeven de uitvoering van een nieuwe pensioenregeling vanaf 2015 onder te willen brengen bij een derde partij en niet bij SPR. De redenen die hiervoor worden aangegeven zijn dat de uitvoering van pensioenregelingen principieel niet binnen de onderneming zou moeten plaatsvinden en dat de uitvoering door het pensioenfonds geen duidelijke voordelen biedt ten opzichte van de uitvoering door een derde partij. Daarnaast ziet de werkgever, na via het pensioenfonds aanvullende informatie van DNB verkregen te hebben, geen grote nadelen in het feit dat SPR hierdoor vanaf 1 januari 2015 als gesloten fonds zal opereren.

Het bestuur van SPR zal zich nader moeten oriënteren op de consequenties die deze beslissing van de werkgever voor het fonds heeft en hoe in het kader van deze nieuwe situatie vanaf 2015 in het belang van alle betrokkenen door het fonds gehandeld dient te worden.

Communicatie

Net als in de voorgaande jaren heeft het fonds ook in 2013 het magazine 'grijs' verspreid onder alle actieve deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds. *Grijs* is ook te vinden

op de website van SPR. Met 'grijs' wordt vooral beoogd het onderwerp 'pensioen' te laten leven bij de actieve deelnemers van het fonds. Tevens wordt getracht de toegankelijkheid van het bestuur en het pensioenbureau te vergroten.

In 2013 zijn drie edities van 'grijs' verschenen, in de maanden maart, juli en december van 2013. In de versie van maart werd met name ingegaan op de financiële positie van het fonds en de verlaging van het opbouwpercentage naar 1,92%. In de 'grijs' van juli werd specifiek ingegaan op de beleggingen van het fonds. Het decembernummer tenslotte stond in het kader van mogelijke kortingen op de pensioenen en de volgende verlaging van het opbouwpercentage.

Ten aanzien van de communicatieve doelstellingen en van het fonds stond in 2013 met name de beoogde overgang naar een nieuwe pensioenregeling centraal. Als gevolg van de vertraging in dit proces is hieraan in 2013 geen verdere uitvoering gegeven.

Een zichtbare verandering in de communicatie van het fonds is dit jaarverslag. Het jaarverslag is nu opgemaakt geheel in lijn met de lay-out van het jaarverslag van Randstad Holding nv. Hiermee wil SPR benadrukken dat het, hoewel zelfstandig en onafhankelijk opererend, sterk gelieerd is aan de Randstad Groep. Het overnemen van deze huisstijl leidt er ook toe dat dit jaarverslag voor het eerst ook als webversie is uitgegeven, waarin geïnteresseerden op zeer eenvoudige wijze door de digitale versie van dit verslag kunnen navigeren en gericht tot zich kunnen nemen wat zij graag willen lezen. Het bestuur denkt hiermee de communicatie van het fonds te verbeteren.

Overgang naar een nieuw bestuursmodel in 2014

De wetgever heeft in augustus 2013 de Wet versterking besturen van pensioenfondsen vastgesteld. Deze wet voorziet in de volgende elementen:

- Een versterking van deskundigheid en het intern toezicht binnen pensioenfondsen;
- Een evenredige vertegenwoordiging in het bestuur van alle risicodragers binnen het pensioenfonds;
- Een stroomlijning van de taken en organen binnen het pensioenfonds.

Per 1 juli 2014 dienen alle pensioenfondsen een keuze te maken uit vijf mogelijke bestuursmodellen met bijbehorende keuzes voor de vormgeving van het intern toezicht en de betrokkenheid van en verantwoording aan (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Daarnaast leidt de nieuwe wet tot aanscherpingen op het gebied van de geschiktheid van bestuurders en rapportageverplichtingen van pensioenfondsen.

Na de definitieve vastlegging van de wettelijke eisen heeft het bestuur zich in de tweede helft van 2013 voorbereid op de te maken keuze ten aanzien van het bestuursmodel. Het bestuur heeft de pensioenadviseurs van PricewaterhouseCoopers ingeschakeld voor de ondersteuning van het keuzetraject inzake het nieuwe bestuursmodel dat begin 2014 is afgerond.

Daarbij speelde als belangrijke omstandigheid dat de te maken keuzes omtrent de toekomstige pensioenuitvoering (nieuwe regeling wel of niet binnen het pensioenfonds, een mogelijke overdracht van de rechten en verplichtingen aan een pensioenverzekeraar) van grote invloed zijn op de keuze voor het bestuursmodel.

In beginsel is het bestuur van mening dat de keuze voor een onafhankelijk bestuursmodel de meest gewenste bestuursvorm zou zijn. In een dergelijk model wordt het fonds bestuurd door enkele (uitvoerende) bestuurders, die als professionals verantwoordelijk zijn voor de dagelijkse gang van zaken. Ten aanzien van de meer beleidsmatige onderwerpen zijn de belanghebbenden (werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden) betrokken in de vorm van een belanghebbendenorgaan, dat op essentiële beleidsmatige onderdelen instemmingsrechten heeft en verder een aantal adviesrechten bezit. Het intern toezicht wordt uitgevoerd door een permanente Raad van Toezicht dan wel door een Visitatiecommissie.

Toch heeft het bestuur na overweging en consultatie van de achterban vooralsnog besloten om op 1 juli 2014 het bestaande paritaire bestuursmodel te handhaven. De reden voor deze keuze is dat de lopende trajecten inzake de toekomst van de pensioenuitvoering en van het pensioenfonds de directe betrokkenheid van sociale partners vereisen. Indien en zodra er meer duidelijkheid is over de toekomst en definitieve keuzes zijn gemaakt, zou een overgang naar een onafhankelijk bestuursmodel aan de orde kunnen komen.

Dit wil niet zeggen dat er geen wijzigingen in het bestuursmodel worden doorgevoerd. Ten eerste wordt met ingang van 1 juli 2014 een zetel ingeruimd voor de pensioengerechtigden. In het verleden werden de vier 'deelnemersvertegenwoordigers' geacht namens de deelnemers én pensioengerechtigden op te treden, waarbij de pensioengerechtigden zowel actief als passief kiesrecht hadden. In het nieuwe bestuursmodel wordt dit gesepareerd en hebben de pensioengerechtigden één 'eigen' zetel. Er zullen rechtstreeks verkiezingen onder de pensioengerechtigden worden georganiseerd om deze zetel te bemensen.

Verder leveren deelnemers- en werkgeversvertegenwoordigers ieder één zetel in om plaats te maken voor twee externe deskundigen, die als bestuurslid met specifieke aandachtsgebieden (namelijk beleggingen en risicomanagement) de deskundigheid van het bestuur zullen versterken. De totale bezetting van het bestuur blijft daarmee op acht personen, maar de inhoudelijke samenstelling is op drie plaatsen gewijzigd. Hiervoor zullen in 2014 geschikte kandidaten moeten worden gevonden.

Op grond van de statuten eindigde aan het eind van 2013 de zittingstermijn van twee bestuursleden namens de deelnemers en pensioengerechtigden, te weten Els Adam en

Nanda Cousijn. Het bestuur achtte het echter niet wenselijk om voorafgaand aan de overgang naar het nieuwe bestuursmodel voor een periode van slechts zes maanden nieuwe bestuursleden te laten verkiezen en op te leiden. Om die reden heeft het bestuur eind 2013 besloten tot een wijziging van de statuten, waarbij de zittingstermijn van beide bestuursleden met een jaar is verlengd. Dit om een eenvoudige overgang naar het nieuwe bestuursmodel mogelijk te maken.

De inspanningen van het bestuur zullen in 2014 gericht worden op het bemensen van het nieuwe bestuur, het aanpassen van de statuten en andere fondsdocumenten en het implementeren van het nieuwe bestuursmodel.

Risicobeleid en beleggingen: beleggingsplannen

Ten aanzien van het beleggingsbeleid laat het bestuur zich adviseren door de Beleggingsadviescommissie (BAC) van het fonds. In deze commissie zijn twee externe deskundigen opgenomen. (Zie ook het eerste hoofdstuk van dit jaarverslag.) KCM, de fiduciaire vermogensbeheerder van SPR, voert het door het bestuur vastgestelde beleggingsbeleid – binnen de door het bestuur gestelde richtlijnen – uit.

Het beleggingsbeleid is gericht op het behalen van een positief beleggingsrendement ten opzichte van de ontwikkeling van de pensioenverplichtingen van het fonds. Dit, om de pensioenen veilig te stellen en een gerede kans op winstbijschrijving (indexatie, toeslagverlening) te hebben. Hiervoor neemt SPR risico's: zonder risico's geen rendement. Het fonds hanteert hierbij een risicokader dat in de vorm van een risicobudget aan KCM wordt meegegeven. Dit risicobudget wordt vastgesteld op basis van de (statistische) afwijkingen van het beleggingsrendement ten opzichte van het rendement van de pensioenverplichtingen van het fonds.

Het risicobudget was bij aanvang van het jaar 2013 door het bestuur vastgesteld op maximaal 7% (ten opzichte van 10% in 2012). Tot deze beperking van het risicobudget werd met name besloten op grond van de wens om het benodigde herstel gedurende het laatste jaar van het kortetermijnherstelplan zo beheerst mogelijk te laten plaatsvinden. Dit resulteerde onder andere in een volledige afdekking van het renterisico en een beperkte allocatie naar zakelijke waarden.

Bij de voorbereidingen voor het Beleggingsplan 2014 was de inzet van de BAC dat, vanwege de afronding van het kortetermijnherstelplan per eind 2013, in 2014 weer meer risico genomen zou kunnen worden. In november 2013 heeft het bestuur besloten om voornamelijk geen uitvoering te geven aan het nieuwe voorgestelde Beleggingsplan. De reden hiervoor was dat het bestuur een overdracht van de rechten en verplichtingen van het fonds naar een verzekeraar als reële mogelijkheid zag. Het doorvoeren van aanpassingen in het beleggingsbeleid met op korte termijn een mogelijke overdracht in het verschiet, leek op dat moment geen verstandige keuze.

Uit de aanbiedingen van de verzekeraars werd begin 2014 duidelijk dat een overdracht naar een verzekeraar op korte termijn niet aan de orde zou zijn. Daarom heeft het bestuur alsnog besloten om over te gaan tot de implementatie van een nieuw beleggingsbeleid waarin gedoseerd meer risico wordt genomen. Eind mei 2014 is het nieuwe Beleggingsplan geïmplementeerd. Naast het nemen van meer renterisico en zakelijke waardenrisico zijn er strakkere bandbreedtes vastgelegd voor de vermogensbeheerder. Verder worden er meerdere normen gehanteerd voor de risicobewaking en is de normweging voor passieve beleggingen opgehoogd. Met de genomen maatregelen en doorgevoerde aanpassingen wordt getracht om de aanbevelingen op te volgen die de laatste jaren door de toezichthouder zijn gedaan ten aanzien van de vormgeving en inhoud van beleggingsmandaten.

Het bestuur en de BAC volgen de beleggingsresultaten nauwgezet. KCM en de externe leden van de BAC geven in bestuursvergaderingen regelmatig terugkoppeling over de marktomstandigheden, het gevoerde beleid en de resultaten.

Uitbestedingsbeleid

Voor de feitelijke uitvoering van veel werkzaamheden rond de pensioenregeling maakt het pensioenfonds gebruik van de diensten van externe partijen. Waar structureel gebruik gemaakt wordt van de diensten van externe partijen is sprake van een uitbestedingsrelatie. Deze uitbesteding van taken vindt plaats vanwege de specifieke deskundigheid, de waarborging van kwaliteit en continuïteit en het innovatieve vermogen van de ingeschakelde partijen. Het fonds heeft de volgende werkzaamheden uitbesteed aan de in de tabel genoemde partijen:

uitbestedingspartners SPR

taken	uitvoerder
Administratie, communicatie, beleidsvoorbereiding en bestuursondersteuning	Randstad Holding nv
Vermogensbeheer	Kempen Capital Management N.V.
Bewaarneming en controle	KAS Bank N.V.
ICT-omgeving pensioenadministratie	Piramide Finance B.V. (Innovact)

In 2013 heeft het bestuur veel aandacht besteed aan de uitbesteding van werkzaamheden. Daartoe heeft het bestuur besloten tot de instelling van een Werkgroep Uitbesteding die als taak heeft om de uitbestede relaties van het fonds kritisch onder de loep te blijven nemen.

De Werkgroep Uitbesteding heeft zich gedurende het verslagjaar met name gericht op de formele vastlegging van de relaties met de diverse partijen aan wie werkzaamheden zijn uitbesteed. Belangrijke aandachtspunten daarbij vormen de eigendom van zaken en gegevens, de afspraken inzake de continuïteit van dienstverlening, het voldoen aan de

regelgeving inzake uitbesteding en de werking van procedures en controles. Met name de relaties met KCM en KAS Bank zijn door de Werkgroep Uitbesteding kritisch onder de loep genomen. Dit heeft geleid tot een aantal concrete verbeteracties en aanscherping van de gemaakte afspraken.

Aanpassing fondsdocumenten

In 2013 zijn zowel de statuten, het reglement en de ABTN van het pensioenfonds aangepast. In het pensioenreglement is het opbouwpercentage voor ouderdomspensioen verlaagd. Daarnaast is de mogelijkheid van overdracht van pensioenaanspraken op de pensioeningangsdatum aan een verzekeraar geschrapt uit het reglement keuzemogelijkheden. Voor het overige zijn de reguliere aanpassingen van de actuariële factoren en tarieven ten behoeve van de keuzemogelijkheden en de vrijwillige bijdragen doorgevoerd. Ook de ABTN is geactualiseerd en aangepast aan de hand van de actuele situatie en het beleid van het fonds.

In de statuten is in december 2013 een eenmalige verlenging van de zittingstermijn van twee bestuursleden namens de deelnemers en pensioengerechtigden doorgevoerd, met het oog op de overgang naar het nieuwe bestuursmodel met ingang van 1 juli 2014.

Alle fondsdocumenten, inclusief de ABTN, zijn door belangstellenden te raadplegen via de website van het fonds. De belangrijkste onderdelen van het pensioenreglement worden toegelicht in het volgende hoofdstuk.

uitvoering pensioenregeling

- verschuldigde pensioenpremie 19,4% van pensioengrondslag;
- rijpingsgraad toegenomen: minder actieve deelnemers, meer pensioengerechtigden;
- risicobeheersing krijgt aandacht;
- uitvoeringskosten in beeld.

algemene kenmerken pensioenregeling

SPR is uitvoerder van de pensioenregeling van de onder Randstad Groep Nederland bv ressorterende bedrijven, als ook voor het personeel van Randstad Holding nv (met uitzondering van de leden van de Raad van Bestuur). Het pensioenfonds houdt de aangegane pensioenverplichtingen in eigen beheer, maar heeft contracten gesloten met een professionele herverzekeraar voor de dekking van de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's. Gedurende het gehele verslagjaar was het Pensioenreglement 2013 van het fonds van toepassing. De kernelementen van het pensioenreglement zijn:

- Geen toetredingsleeftijd;
- Pensioenleeftijd is 65 jaar;
- Pensioengrondslag bestaat uit pensioensalaris (twaalf maandsalarissen plus vakantiegeld) minus franchise;
- Hantering van wettelijk minimale franchise ten behoeve van opbouw ouderdomspensioen (in 2013: € 13.227 per jaar);
- Opbouw ouderdomspensioen bedraagt (in 2013) 1,92% per jaar, tenzij de door de werkgever en deelnemers verschuldigde premie hiervoor niet kostendekkend is. Alsdan wordt het opbouwpercentage naar beneden aangepast, zodanig dat de premie kostendekkend is. In 2013 was dit principe feitelijk van toepassing: de opbouw bedroeg daarom 1,92% en niet meer 2,20%, zoals in 2012 het geval was. (In 2014 is het opbouwpercentage overigens verder verlaagd naar 1,84%, zij het dat dit naast kostendekkendheid ook om fiscale redenen is.);
- Vervroeging of uitstel van pensioeningangsdatum evenals flexibele aanwending opgebouwde pensioenaanspraken, waaronder uitruil van ouderdomspensioen in nabestaandenpensioen, zijn mogelijk;
- Nabestaandenpensioen verzekerd op risicobasis ter hoogte van 70% van het bereikbaar ouderdomspensioen;
- Tijdelijk nabestaandenpensioen verzekerd op risicobasis ter hoogte van de gehanteerde franchise;
- Premievrije voortzetting van volledige pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid;
- In geval van arbeidsongeschiktheid: dekking voor het WGA-hiaat, voor zover dit hiaat niet samenhangt met werkloosheid. In geval van gedeeltelijke

arbeidsongeschiktheid wordt de wettelijke WGA-uitkering aangevuld tot een niveau van 70% van het laatst verdiende loon;

- Vrijwillige bijdragenregeling ten behoeve van opbouw ouderdomspensioen over extra salariscomponenten, opbouw nabestaandenpensioen en opbouw van ouderdomspensioen over diensttijd waarin op grond van oude reglementen geen pensioen werd opgebouwd;
- Voorwaardelijke, jaarlijkse aanpassing van opgebouwde aanspraken en ingegane uitkeringen op basis van een bestuursbesluit gerelateerd aan de financiële situatie van het fonds (de hoogte van de dekkingsgraad);
- Korting van pensioenaanspraken en ingegane pensioenen in geval dat het fonds zich in een dekkingstekort bevindt, mits er geen andere mogelijkheden meer zijn om dit dekkingstekort te niet te doen en de wetgeving het fonds feitelijk geen andere keuze biedt.

ontwikkeling pensioenpremie

De pensioenpremies voor de pensioenregeling worden door werkgever en deelnemers gezamenlijk betaald. De deelnemer draagt, ongeacht leeftijd of geslacht, een vast percentage van 7,5% van de pensioengrondslag bij. De werkgever draagt een leeftijdsafhankelijk percentage van de pensioengrondslag bij, dat wordt vastgesteld met behulp van onderstaande staffel

leeftijdsstaffel pensioenpremie werkgever

in %

leeftijd deelnemer	premie als % van pensioengrondslag		
	werkgever	deelnemer	totaal
15 t/m 19 jaar	4,0	7,5	11,5
20 t/m 24 jaar	5,5	7,5	13,0
25 t/m 29 jaar	6,5	7,5	14,0
30 t/m 34 jaar	8,0	7,5	15,5
35 t/m 39 jaar	10,0	7,5	17,5
40 t/m 44 jaar	12,0	7,5	19,5
45 t/m 49 jaar	15,0	7,5	22,5
50 t/m 54 jaar	20,0	7,5	27,5
55 t/m 59 jaar	25,0	7,5	32,5
60 t/m 64 jaar	30,0	7,5	37,5

op basis van de leeftijd van de deelnemer bij aanvang van het boekjaar.

Door de invoering van deze premiestaffel zijn de premiebijdragen voor een zeer groot deel in lijn met de werkelijke pensioenkosten en worden de financiële effecten van de verwachte veroudering van het deelnemersbestand grotendeels ondervangen. De totale geheven premie lag in 2013 per saldo op 19,4% (2012: 19,0%) van de pensioengrondslag. De leeftijdsafhankelijke bijdrage van de werkgever steeg daardoor – althans als percentage van de pensioengrondslag: 11,9% in 2013 tegen 11,5% in 2012. Deze stijging is een rechtstreeks gevolg van de stijging van de gemiddelde leeftijd van de actieve deelnemers van het fonds. Een stijging die al enkele jaren plaatsvindt en de werkgeversbijdrage aan de pensioenpremie doet toenemen: van 10,0% in 2006 naar 11,9% nu.

Daarnaast neemt de werkgever de uitvoeringskosten van SPR (met uitzondering van de kosten voor vermogensbeheer) voor zijn rekening. Deze kosten worden dus niet uit de premie betaald. Ten behoeve van de (formele) vaststelling of de verschuldigde premie op basis van de regels van het FTK alle pensioenkosten dekt, moeten de uitvoeringskosten hierin worden opgenomen. In dat geval bedraagt de premie 20,0%: de uitvoeringskosten van SPR bedragen namelijk 0,6% van de verschuldigde premie; ze worden geschat op € 898 duizend.

Deze premie (inclusief uitvoeringskosten) van 20,0% vertegenwoordigt in 2013 een bedrag van € 28,7 miljoen. (2012: € 31,1 miljoen). Dit bedrag is groter dan de kostendeckende premie die het fonds hanteert voor de inkoop van de nieuwe pensioenverplichtingen en die gebaseerd is op een 36-maandsgemiddelde van de rekenrente. Deze zogeheten gedempte premie bedraagt € 27,6 miljoen. Ook hierin is een opslag voor de uitvoeringskosten meegenomen. In de gedempte premie is rekeninggehouden met een verlaging van de pensioenopbouw naar 1,92% van de pensioengrondslag in 2013. (Gedempte premie 2012: € 31,1 miljoen bij een pensioenopbouwpercentage van 2,20%).

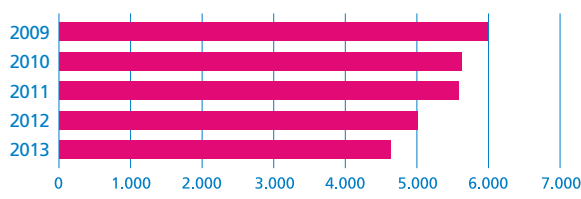
Zou er niet gerekend zijn met het 36-maandsgemiddelde van de rekenrente, maar met de rekenrente aan het begin van het verslagjaar, dan had de kostendeckende premie € 29,8 miljoen bedragen (2012: € 38,3 miljoen). In dat geval zou de verschuldigde premie niet kostendeckend zijn geweest en had de pensioenopbouw mogelijk verder verlaagd moeten worden. Omdat het pensioenfonds echter voldoet aan de voorwaarden van de premietoets waarin in de kostendeckende premie een solvabiliteitsopslag ter hoogte van het MVEV is opgenomen, is dit niet aan de orde. De verschuldigde premie heeft een positieve bijdrage geleverd aan de vereiste solvabiliteitspositie van het pensioenfonds. Voor meer details wordt verwezen naar de jaarrekening.

ontwikkeling deelnemersbestand

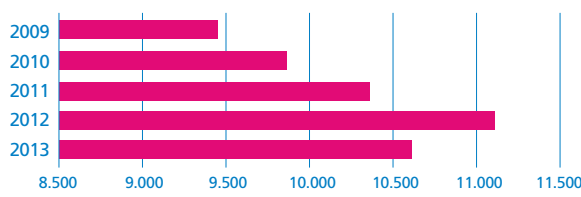
Voor het eerst in jaren is het totaal aantal deelnemers van SPR gedaald. Een daling die voornamelijk veroorzaakt wordt door het hervatten en uitvoeren van waardeoverdrachten en afkopen van pensioenaanspraken van gewezen deelnemers. Per saldo 'vertrok' 9,6% van de gewezen deelnemers hierdoor. Ook het aantal actieve deelnemers daalde echter: voor het zesde achtereenvolgende jaar. Van 7,6% van het aantal actieve deelnemers werd het actieve deelnemerschap beëindigd.

De rijpingsgraad van het fonds, de verhouding tussen het aantal gewezen deelnemers en pensioengerechtigden ten opzichte van het totaal, nam zodoende toe: 71,5% per einde 2013 tegen 70,7% eind 2012. Het aantal pensioengerechtigden steeg van 453 naar 500 - met name als gevolg van de ingang van ouderdomspensioenen. In de grafiek is de ontwikkeling van de aantallen actieve, gewezen en pensioengerechtigden te zien.

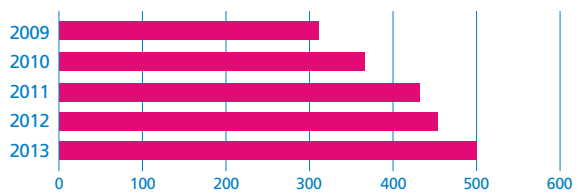
aantal actieve & arbeidsongeschikte deelnemers

aantal gewezen deelnemers

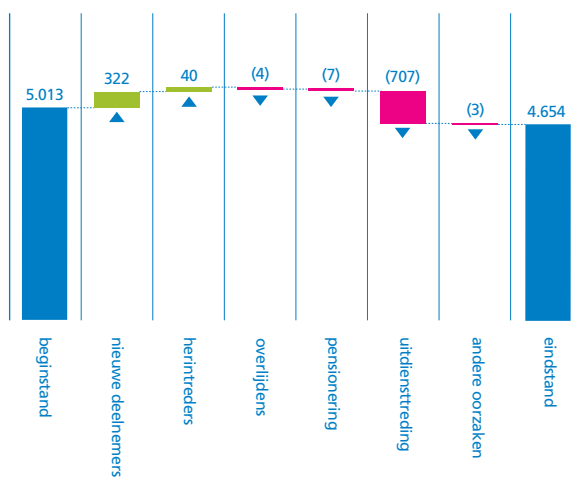

aantal pensioengerechtigden

Eind 2013 bedraagt de gemiddelde leeftijd van de actieve deelnemers 38,5 jaar (2012: 38,1 jaar). De verhouding tussen mannen en vrouwen is (onveranderd) 28%: 72%. Het verloop in de groep actieve deelnemers is samengevat in een grafiek.

verloop aantal actieve deelnemers 2013

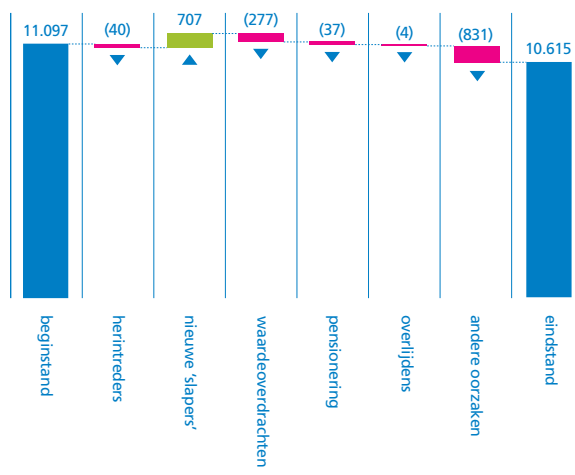
In 2013 is het aantal actieve deelnemers dus gedaald. Hoewel de werkgever de voor deze deelnemers verschuldigde pensioenpremies op basis van voorcalculatie betaalt, is de premieschuld van het fonds aan de werkgever aan het einde van het jaar niet groot; 2013 is namelijk het eerste jaar waarin de premie niet vooraf in één keer voor het hele jaar in rekening wordt gebracht, maar de premienota's per kwartaal worden opgesteld. Hierdoor is gedurende het jaar al rekening gehouden met de verlaging van de verschuldigde pensioenpremies als gevolg van de afname van de populatie van actieve deelnemers.

Actieve deelnemers worden na hun uitdiensttreding (in eerste instantie) gewezen deelnemers, ook wel 'slapers' genoemd. Het verloop van de groep gewezen deelnemers in 2013 is te vinden in de grafiek.

De in beide grafieken vermelde groep 'herintreders' betreft personen die eerder actief deelnemer aan de Randstad-pensioenregeling zijn geweest en in 2013 opnieuw zijn gaan deelnemen als gevolg van het opnieuw aangaan van een dienstbetrekking bij één van de aangesloten ondernemingen van SPR. De grote groep 'andere oorzaken' in het verloop van de gewezen deelnemers is te verklaren door de afkoop van kleine pensioenen. Het gros van deze groep betreft gewezen deelnemers waarvan hun pensioenen in 2013 door SPR zijn afgekocht, dat wil zeggen in één keer zijn uitbetaald.

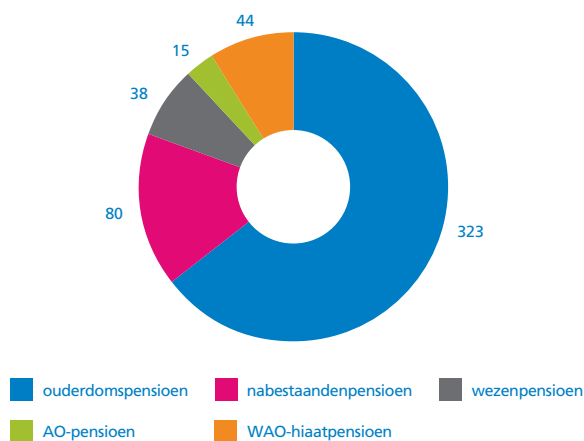
Hoewel het in verhouding nog steeds om kleine aantallen gaat, zorgen onder meer een instroom van 44 nieuwe pensioengerechtigden - 7 actieve en 37 gewezen deelnemers -

verloop aantal gewezen deelnemers 2013

voor een aantal van 323 ouderdomsgepensioneerden aan het einde van 2013. Ultimo 2012 waren dit er 283, een stijging van 14%. Naast de ouderdomsgepensioneerden zijn er nog meer pensioengerechtigden. De onderverdeling van deze groep naar pensioensoort is opgenomen in een volgende grafiek.

aantal pensioengerechtigden naar pensioensoort

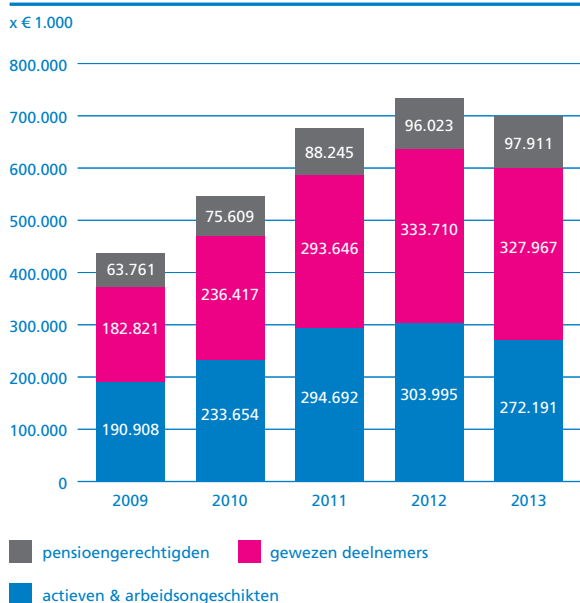

Alle deelnemers hebben pensioenaanspraken bij SPR, alle pensioengerechtigden hebben een ingegaan pensioen bij SPR. Dit zijn de pensioenverplichtingen van het fonds, verplichtingen die gewaardeerd moeten worden en verantwoord worden als de voorziening pensioenverplichtingen van SPR. Met name als gevolg van de rentestijging in 2013 daalde de waarde van deze voorziening in dit jaar. Ultimo 2013 bedraagt deze € 698,1 miljoen, € 35,6 miljoen minder dan per einde 2012 (toen: € 733,7 miljoen).

De ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen van SPR in de laatste vijf jaar is te vinden in de grafiek.

voorziening pensioenverplichtingen

Het grootste deel van de voorziening pensioenverplichtingen is gereserveerd voor de gewezen deelnemers van het fonds, te weten 47%. In aantallen vormen zij tweederde (67%) van de totale deelnemerspopulatie. 3% van de populatie is pensioengerechtigd; voor hen is 14% van de pensioenvoorziening gereserveerd. In de tabel worden deze verhoudingen gepresenteerd. De actieve deelnemers vormen zowel in aantallen als voor wat betreft de voorziening pensioenverplichtingen een minderheid bij SPR.

verhoudingen tussen groepen deelnemers

	aandeel in aantallen	aandeel in voorz. pens.verpl.
Actieve deelnemers (incl. arbeidsongeschikten)	30	40
Gewezen deelnemers	67	48
Pensioengerechtigden	3	12
	100	100

risicobeheersing en uitvoeringskosten

Risicobeheersing

De beheersing van risico's vormt een terugkerend onderwerp in bestuursvergaderingen, waarbij vooral het doorlopend monitoren van alle financiële risico's in verband met de beleggingen aan de orde is. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan de niet-financiële risico's die het fonds loopt.

De interne auditcommissie van het fonds heeft een rol bij het analyseren en beheersen van de diverse operationele risico's. Deze commissie beoordeelt bijvoorbeeld de werkprocessen binnen het pensioenbureau van Randstad Holding nv. Daarnaast is de analyse van risico's verbonden aan de beleggingen een belangrijk en terugkerend aandachtspunt voor de beleggingsadviescommissie.

Op grond van meerdere analyses hanteert het bestuur een risicomatrix die is ingericht op basis van de kernprocessen die binnen of namens SPR worden uitgevoerd. Deze kernprocessen zijn als volgt benoemd:

- Facturatie & premie-inning
- Administratie
- Beleggen
- Verzekeren
- Communicatie
- Besturen

In de risicomatrix wordt per kernproces beschreven welke risico's er bij het betreffende proces aan de orde kunnen zijn. Vervolgens is omschreven welke gevolgen deze risico's mogelijk zouden kunnen hebben en welke maatregelen er door het fonds genomen zijn om deze risico's te beheersen. Wat over blijft is het restrisico, waarbij een inschatting is gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet en de mogelijke impact die het risico voor het fonds zou kunnen hebben. Hierop is in de matrix, waar mogelijk, aangegeven welke aanvullende maatregelen getroffen kunnen worden om het betreffende risico verder te beheersen.

In aansluiting op deze aanpak is van belang dat er aansluiting bestaat tussen de werkwijze van het fonds en de systematiek die de toezichthouder DNB op het gebied van risicomanagement heeft ontwikkeld. Hiertoe is per geïdentificeerd risico bepaald in welke categorie dit risico kwalificeert conform de Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode van DNB. In het FIRM-model worden relaties gelegd tussen de in wetgeving verankerde doelstellingen van toezicht op pensioenfondsen cq. financiële instellingen, te weten: liquiditeit, solvabiliteit en beheer & organisatie. Door de koppeling van de door SPR benoemde risico's aan de FIRM-systematiek is in beginsel ook voor de toezichthouder duidelijk op welke wijze risico's binnen het fonds worden onderkend en beheerst.

Het doel van deze aanpak is om continue vast te stellen welke risico's door het fonds bewust gelopen en ontlopen moeten worden. In algemene termen blijkt dat de restrisico's relatief laag zijn, maar dat er binnen de kernprocessen 'beleggen' en 'verzekeren' risico's worden gelopen die groot kunnen zijn. Dit betreft risico's ten aanzien van de (reken-)rente, de renteaftdekking binnen de beleggingen, de kredietwaardigheid van contractpartijen binnen de beleggingen als ook risico's ten aanzien van de hoogte van de kostendeekkende premie en het onverwacht ouder worden van de deelnemerspopulatie. Meerdere van deze risico's hebben zich ook gemanifesteerd, zonder dat deze vergaande gevolgen hadden - op het uiteindelijk moeten korten op de pensioenen na. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de relatieve hoogte van de risico's daarom vooraf wellicht goed was ingeschat, maar belangrijker is wat met er deze conclusies gedaan kan worden. Daarbij spelen het stellen van relevante prioriteiten en de afweging tussen risicobeheersing en kosten een belangrijke rol. Het bestuur buigt zich periodiek over de te maken keuzes, het toezicht hierop en de verantwoording aan de belanghebbenden.

In de paragraaf 'risicobeheer' in de jaarrekening wordt verder ingegaan op de risicobeheersing van SPR.

Uitvoeringskosten

In overeenstemming met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie spant SPR zich ervoor in de uitvoeringskosten van het pensioenfonds inzichtelijk te maken. De Pensioenfederatie beveelt de pensioenfondsen in Nederland het volgende aan:

- Rapporteer de kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer. Het aantal deelnemers is de som van het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden;
- Rapporteer de kosten van het vermogensbeheer in procenten van het gemiddeld belegd vermogen. Bekijk deze kosten ook in relatie tot:
  - de gekozen beleggingsmix en de bijbehorende benchmarkkosten;
  - het rendement over een langere termijn;
- Rapporteer separaat (eventueel geschatte) transactiekosten in procenten van het gemiddeld belegd vermogen.

De staatssecretaris heeft inmiddels een Algemene Maatregel van Bestuur over uitvoeringskosten opgesteld die aansluit bij deze aanbevelingen. Deze maatregel moet per 1 januari 2015 in werking treden.

De kosten van pensioenbeheer, de administratieve uitvoeringskosten, worden bij SPR gedragen door Randstad Holding nv. Deze komen niet ten laste van de door de deelnemers en werkgever verschuldigde pensioenpremies. Feitelijk zijn deze kosten daarom € 0 per deelnemer. De kosten van het pensioenbureau van Randstad Holding bedroegen in 2013 € 1,4 miljoen (2012: € 1,3 miljoen). Dit

betreft niet alleen kosten die te maken hebben met het pensioenbeheer van SPR. Het pensioenbureau verricht meer taken dan die voor SPR. Uit de kostenverdeelstaat van het pensioenbureau over 2013 blijkt dat € 898 duizend van de kosten erelateerd is aan de kosten van pensioenbeheer voor SPR. Dit betreft ook kosten die bijvoorbeeld aan toezichthoudende instanties als De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten moeten worden betaald.

Uitgaande van de gemiddelde som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden⁶ is dit € 169,08 per deelnemer (schatting 2012: € 150,57 per deelnemer). Door de daling van het aantal actieve deelnemers nemen deze kosten toe. Wordt naar het totaal aantal deelnemers van het fonds gekeken, dan stegen de gemiddelde kosten per deelnemer minder fors.

De kosten van het vermogensbeheer worden verantwoord in de jaarrekening. Dit betreft de out-of-pocket-kosten, de kosten die SPR daadwerkelijk betaalt voor het vermogensbeheer. Daarnaast zijn er andere, niet-direct zichtbare kosten: vermogensbeheerkosten die direct verrekend worden met de waarde van de beleggingen van het fonds. Het gaat hierbij om beheerkosten van beleggingsfondsen en om aan- en verkoopkosten van deze beleggingskosten als om kosten als gevolg van transacties binnen deze beleggingsfondsen. Deze kosten zijn weliswaar niet direct zichtbaar, maar vormen feitelijk wel een grote post als het om pensioenuitvoering gaat. Daarom beveelt de Pensioenfederatie aan deze ook te verantwoorden in de jaarverslagen van de pensioenfondsen. KCM en SPR spannen zich in om deze kosten 'boven water' te krijgen. Ten aanzien van de transactiekosten, voortkomend uit aan- en verkopen van beleggingen, gaat het hierbij om schattingen. Hierbij zijn de 'kosten per trade' en de 'omloopsnelheden' binnen de beleggingsfondsen gebruikt – onder de aanname dat toe- en uittredingskosten van een beleggingsfonds kostendeekkend zijn voor de bijbehorende transacties binnen dit beleggingsfonds. De schatting van de totale vermogensbeheerkosten is te zien in onderstaande tabel.

kosten vermogensbeheer

in basispunten (1 bp = 0,01%)

	2013
Beheerkosten directe beleggingen	-
Beheerkosten indirecte beleggingen (beleggingsfondsen)	40
Transactiekosten (aan- en verkopen)	12
Kosten fiduciair beheer en advies	11
Bewaarloon en beleggingsadministratie	3
Overige kosten vermogensbeheer	2
	68

⁶ Zijnde het rekenkundige gemiddelde van 5.013 (beginstand) en 4.654 (eindstand) actieve deelnemers plus 453 (beginstand) en 500 (eindstand) pensioengerechtigden (= 5.310 personen).

De totale vermogensbeheerkosten worden zodoende geschat op 68 basispunten (0,68%) van het gemiddeld belegd vermogen in 2013. Dit vertegenwoordigt een bedrag van plusminus € 4,7 miljoen. In deze kosten zijn eventuele kortingen die op bepaalde diensten genoten worden, verrekend.

Vergelijking van uitsluitend kosten tussen pensioenfondsen onderling leidt mogelijk tot onjuiste conclusies: de kosten van vermogensbeheer zijn afhankelijk van de beleggingsmix die weer afhankelijk is van de risicohouding en de deelnemerspopulatie van het pensioenfonds. Bovendien hebben zaken als actief en passief beheer als ook de mate van uitbesteding direct invloed op deze kosten. De kosten van pensioenbeheer worden onder meer beïnvloed door schaalgrootte, het type pensioenregelingen en mogelijke overgangsregelingen uit het verleden.

beleggingen

- negatief beleggingsrendement van -/- 3,8%:
- matchingsportefeuille: -/- 12,7%;
- rendementsportefeuille: + 7,1%;
- economisch herstel op gang gekomen;
- rente gestegen.

algemene ontwikkelingen op beleggingsgebied

Net als 2012 was 2013 voor beleggers in zakelijke waarden, zoals aandelen, een goed jaar. Daarnaast was er een algemene rentestijging, waardoor SPR maar in beperkte mate profiteerde van gunstige ontwikkelingen op de financiële markten: door de rentestijging daalde een groot deel van de beleggingen van het fonds in waarde. Het totale beleggingsrendement van het fonds was dan ook negatief (-/- 3,8%). Er zijn echter grote verschillen tussen de matchings- en rendementsportefeuille van het fonds. Hieronder worden deze toegelicht. Allereerst wordt een algemene terugblik op 2013 gegeven.

Ontwikkelingen op de financiële markten

Mede dankzij aanhoudend soepel beleid van de centrale banken is in 2013 een economisch herstel op gang gekomen. Geholpen door minder overheidsbezuinigingen en rust op de markten kon de eurozone de recessie achter zich laten. In Japan overtrof de omvang van de stimuleringen, erop gericht de economie uit de langjarige fase van structurele prijsdalingen (deflatie) te halen, de verwachtingen.

Wereldwijd stegen mede hierdoor aandelen fors in waarde (+22% in euro's gemeten). Bij de vastrentende waarden behoorden obligaties in de periferie van de eurozone en hoogrentende bedrijfsleningen tot de best presterende categorieën. De opkomende economieën daarentegen bleven achter: de aandelenmarkten (-/- 6%) en de obligatiemarkten van de opkomende landen deden het niet goed. Ook vastgoedaandelen (-/- 1%) deden het niet goed.

De gunstige marktontwikkelingen betekenden niet dat beleggers geen risico's kenden in 2013. Een zich verbredend economisch herstel, verwachte winstgroei, dalende inflatie en nog altijd lage rentes bleken echter belangrijker dan de risico's ('Cyprus', onrust in het Midden-Oosten - Syrië, Turkije, Egypte, Libië, het atoomprogramma van Iran - het schuldplafond van de Verenigde Staten).

Eén gebeurtenis leidde tot een forse, langer durende correctie op de financiële markten: de mededeling op 22 mei van de Federal Reserve dat het aankoopprogramma van obligaties

gereduceerd zou worden, zodra de economie zo'n vermindering aan zou kunnen ('tapering'). Enkele weken eerder hadden de tienjaarsrentes van onder meer de Verenigde Staten en Duitsland het dieptepunt bereikt. Vanaf deze zeer lage renteniveaus reageerden de markten dan ook heftig op de mededeling van de Federal Reserve, vooral ook door een - achteraf gezien - onjuiste perceptie omtrent 'taperen' en de beleidsintenties van de Federal Reserve. Voornamelijk in september stegen de rentes hierdoor fors. Deze stijgingen dreigden een risico voor het (economisch) herstel te worden, reden voor de Federal Reserve om eind september de 'tapering' uit te stellen en door te gaan met steunaankopen van obligaties.

De angst voor 'tapering' droeg bij aan kapitaalbewegingen uit de opkomende markten naar de volwassen economieën, al hadden deze bewegingen ook andere redenen. Zo herstelden vooral de volwassen economieën zich en bleef de groei in de opkomende landen achter. Een andere reden voor de kapitaaluitstroom uit de opkomende landen was dat de meeste opkomende landen structurele problemen kennen, bijvoorbeeld een zwakke financiële sector en een voortdurende vermindering van hun concurrentiekracht.

In december waren macro-economische indicatoren in de Verenigde Staten (onder meer ten aanzien van banengroei) reden voor de Federal Reserve te communiceren dat zij in januari 2014 zou starten met de geleidelijke afbouw van het obligatie-aankoopprogramma. Op hetzelfde moment nam de Europese Unie belangrijke besluiten voor het opzetten van een effectieve bankenunie in Europa - met als doel 'besmettingsrisico's' binnen Europa geleidelijk verder te verminderen.

Beleggingen in opkomende landen, zowel aandelen als staatsobligaties, werden met afstand de slechts presterende beleggingscategorie in 2013. Ook de meest kredietwaardige staatsobligaties uit bijvoorbeeld Nederland, Duitsland en de Verenigde Staten daalden in waarde als gevolg van hogere rentes. De rente op tienjaars Duitse staatsobligaties steeg bijvoorbeeld met een half procentpunt tot 1,8%, terwijl die in Nederland bijna driekwart procentpunt steeg tot 2,1%. De 30-jaars Europese swaprente kwam vanwege een stijging van een half procentpunt uit op 2,7%. Ondanks deze rentestijgingen brachten de beleggingscategorieën

bedrijfsobligaties en hoogrentende leningen positieve rendementen als gevolg van dalingen van de credit spreads. Echt grote koerswinsten werden behaald op aandelen in de ontwikkelde markten.

beleggingsbeleid en -rendement

Beleggingsbeleid SPR

Hoewel het aantal actieve deelnemers in de laatste jaren voortdurend minder wordt en het aantal pensioengerechtigden stijgt, heeft SPR onverminderd relatief veel jonge deelnemers en een klein aantal pensioengerechtigden. Deze combinatie leidt ertoe dat er jaarlijks relatief veel premie-inkomsten zijn om belegd te worden: er hoeven immers niet zoveel gelden beschikbaar gehouden te worden voor het verrichten van pensioenuitkeringen. In beginsel is het beleggingsbeleid van SPR dan ook gericht op de lange termijn, al staat dit uitgangspunt vaak op gespannen voet met het kortetermijnkarakter dat feitelijk wordt afgedwongen door het Financieel Toetsingskader (FTK) en het verlangde financiële herstel van het fonds als gevolg van de dekkings- en reservetekorten. Het lopen van kortetermijnbeleggingsrisico's is daardoor niet altijd mogelijk.

2013 was het laatste jaar waarin SPR het in 2008 ontstane dekkingstekort van het fonds zou kunnen opheffen zonder de noodmaatregel van het korten op de pensioenen te hanteren. Hiervoor was een stijging van de dekkingsgraad benodigd, maar een nieuwe daling van de dekkingsgraad zou onherroepelijk leiden tot een relatief grote korting op de pensioenen aan het einde van het jaar. Om die reden heeft het bestuur ervoor gekozen in 2013 de beleggingsrisico's te beperken. Dit betekende onder meer dat het renterisico op de pensioenverplichtingen - op basis van de UFR-rente - volledig werd afgedekt in 2013. Het uiteindelijke doel van het beleggingsbeleid van SPR is dan ook niet het behalen van een zo hoog mogelijk rendement, maar het 'sturen' van de dekkingsgraad. Het afdekken van het renterisico op de pensioenverplichtingen is hiervoor essentieel.

Deze renteafdekking krijgt gestalte in de matchingsportefeuille. Daarnaast heeft het fonds een rendementsportefeuille. Met deze laatstgenoemde portefeuille wordt getracht rendement behalen, waardoor de financiële positie van het fonds zich verbetert en waardoor er op termijn weer mogelijkheden tot toeslagverlening ontstaan. Binnen grenzen worden beide portefeuilles gescheiden van elkaar beheerd. De som van beide bepaalt het totale beleggingsrisico dat het fonds loopt en het beleggingsrendement dat het fonds genereert. Daarnaast wordt de optelling van de beide portefeuilles gebruikt voor verslaggevingsdoeleinden (zoals de jaarrekening en de rapportage aan De Nederlandsche Bank).

Het vermogen van SPR wordt binnen de matchings- en rendementsportefeuilles belegd op basis van vastgelegde verhoudingen tussen de verschillende beleggingscategorieën. Op basis van de enkele jaren geleden uitgevoerde asset-& liability-(ALM)studie wordt er jaarlijks een beleggingsplan opgesteld waarin bandbreedtes worden vastgelegd waarbinnen fluctuaties in de waarde van de beleggingen zich mogen voordoen. Bovendien is het mandaat waarmee de fiduciaire vermogensbeheerder van het fonds, KCM, kan werken, begrensd door een zogeheten risicobudget dat eveneens jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld. Ten behoeve van de vaststelling van dit risicobudget en voor de uitvoering van het vermogensbeheer binnen de kaders van dit budget maken SPR en KCM voortdurend afwegingen omtrent de vraag of het nemen van (beleggings)risico naar verwachting beloond wordt. Om vervolgens de vraag te beantwoorden hoe het te nemen risico het beste verdeeld (gespreid) kan worden over de verschillende beleggingscategorieën.

Het nemen van (beleggings)risico is vanzelfsprekend geen doel op zich. Het is echter wel noodzakelijk om resultaat te behalen: zonder risico geen rendement. En zonder rendement is de kans op verbetering van de financiële situatie van het fonds gering. Maar risico betekent ook kans op tegenvallende rendementen en een daaruit voortvloeiende verslechtering van de financiële positie van het fonds. Het bestuur van SPR bepaalt daarom welk risico aanvaardbaar wordt geacht. Het is aan KCM om, binnen dit gestelde risicokader, afhankelijk van de verwachte rendementen en de actuele dekkingsgraad van SPR, te bepalen hoe het risico ingezet en gespreid wordt. De Beleggingsadviescommissie van het fonds houdt hier toezicht op en informeert periodiek het bestuur hierover.

Met betrekking tot de verdeling is het uitgangspunt dat spreiding over beleggingscategorieën gewenst is. Zo wordt in principe voorkomen dat de beleggingen - en afgeleid dus de dekkingsgraad van SPR - gevoelig zijn voor één soort risico. Daarom wordt in de matchingsportefeuille met behulp van zogeheten LDI⁷-fondsen van Insign Investment geïnvesteerd in staatsobligaties met lange looptijden en in rentederivaten. In de rendementsportefeuille wordt voornamelijk belegd in zakelijke waarden: aandelen, onroerend goed, bedrijfsobligaties en geldmarktfondsen zijn de belangrijkste categorieën. In de rendementsportefeuille kunnen ook staatsobligaties opgenomen worden ingeval de verwachtingen voor deze positief zijn - in vergelijking tot die van zakelijke waarden.

Naast de splitsing van de beleggingen in twee portefeuilles en het afdekken van het renterisico van de pensioenverplichtingen worden de risico's van de buitenlandse valuta's waarin het meeste belegd wordt, de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen, voor 75% afgedekt.

⁷ LDI = liability drive investments. In brede zin betekent het een beleid dat beleggingen afstemt op de pensioenverplichtingen. Een nauwere definitie is het afdekken van het renterisico van de pensioenverplichtingen.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het bestuur van SPR heeft een beleid vastgesteld ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen. Het bestuur vindt dat bij de uitvoering van het beleggingsbeleid aandacht moet worden besteed aan sociale onderwerpen, milieuvraagstukken en corporate governance. Het pensioenfonds maakt daarbij gebruik van de maatschappelijk-verantwoorde-beleggingsoplossing van KCM. Hierbij worden de principes van de Global Compact van de Verenigde Naties als uitgangspunt gehanteerd. Deze tien principes zijn gerelateerd aan arbeidsnormen, mensenrechten, milieu en anti-corruptie en vinden hun oorsprong in internationaal breed geaccepteerde verdragen, zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en de conventies van de International Labour Organisation.

Het maatschappelijk-verantwoord-beleggingsbeleid is op verschillende wijzen ingebed in de beleggingsportefeuille en heeft zijn weerslag op verschillende onderdelen:

- Engagement; aangaan van dialoog met ondernemingen om veranderingen te bewerkstelligen. De engagement ten behoeve van SPR wordt via KCM uitgevoerd door een onafhankelijke engagement manager, GES Investment Services;
- Uitsluiting; bedrijven die direct betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens (anti-persoonsmijnen, kernkoppen, of clusterbommen) worden uitgesloten van belegging.

Sinds 1 januari 2013 geldt een wettelijk verbod op het (laten) uitvoeren van transacties, het verstrekken van leningen of verwerven van niet vrij verhandelbare deelnemingen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, distributie of verkoop van clustermunitie of cruciale onderdelen daarvan. De handhaving van het verbod vindt plaats sinds 1 april 2013. Vanaf die datum wordt een 'redelijke' termijn in acht genomen waarbinnen die financiële instrumenten, leningen of niet vrij verhandelbare deelnemingen van de hand gedaan of beëindigd dienen te zijn.

Eenmaal per jaar wordt, na overleg tussen de AFM, brancheorganisaties en marktpartijen, een indicatieve lijst van betrokken ondernemingen gepubliceerd en aangepast. Het bestuur van SPR ziet erop toe dat niet belegd wordt in bedrijven op deze lijst. Hiertoe wordt de periodieke lijst door SPR gedeeld met KCM. In de uitbestedingsovereenkomst met KCM en het jaarlijks op te stellen beleggingsplan, is nader omschreven op welke wijze KCM namens SPR invulling geeft aan dit verbod.

In 2013 is bovendien het maatschappelijk-verantwoord-beleggingsbeleid uitgebreid naar de categorie staatsobligaties. Ook landen zijn nu onderwerp van engagement en GES (en KCM) gaan actief de dialoog aan met beheerders van beleggingsfondsen die in staatsobligaties beleggen.

Beleggingsmix en -rendement

De strategische beleggingsmix die SPR in 2013 met betrekking tot het vermogensbeheer gehanteerd heeft, staat vermeld in onderstaande tabel.

strategische beleggingsmix 2013

in %	
beleggingscategorie	normweging
Matchingsportefeuille (55%)	
- 80% renteafdekking verplichtingen	
Rendementsportefeuille (45%)	
- Aandelen ontwikkelde landen	27,7
- Aandelen opkomende landen	11,1
- Onroerend goed	5,6
- Absoluut rendement	11,1
- Bedrijfsobligaties	33,3
- Hoogrentende leningen	5,6
- Liquiditeiten	5,6
Totaal rendementsportefeuille	100,0

Deze beleggingsmix 2013 is vastgelegd in het beleggingsplan 2013, waarin het bestuur ervoor gekozen heeft de te lopen beleggingsrisico's te verkleinen. Beleidsmatig betekende dit dat het risicobudget verlaagd werd naar gemiddeld 6% (ten opzichte van de ontwikkeling van de pensioenverplichtingen) - met een maximale uitloop naar 7%. In 2012 bedroeg dit risicobudget nog (maximaal) 10%. Het risicobudget wordt gedefinieerd op basis van de statistische afwijkingen van het beleggingsrendement ten opzichte van het 'rendement' van de pensioenverplichtingen van SPR. Een risicobudget van 6% wil zeggen dat de waardeontwikkeling van de beleggingen, uitgaande van statistische normaalverdelingen, in 97,5% van de gevallen binnen twee keer 6% plus of min van de oorspronkelijke waarde ligt⁸.

Bovendien zijn in 2013 door het bestuur de mogelijkheden tot actief beheer binnen de portefeuilles ingeperkt, als ook de mogelijkheden voor tactische assetallocatie door KCM. Ter verdere beperking van de risico's is besloten het renterisico van de pensioenverplichtingen op basis van de UFR-rentetermijnstructuur volledig (voor 100%) af te dekken. Deze volledige afdekking 'vertaalt' zich in een afdekking van 80% op basis van de rentetermijnstructuur van de op renteswaps gebaseerde marktrente. Derhalve is laatstgenoemd percentage in de strategische beleggingsmix voor 2013 opgenomen.

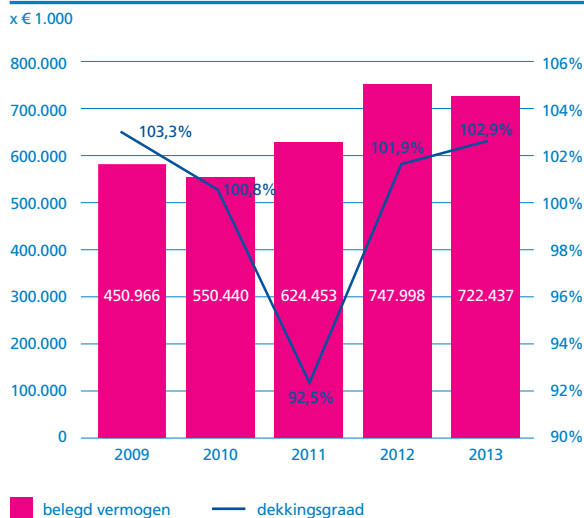
Op basis van deze strategische beleggingsmix is in 2013 een beleggingsresultaat behaald van -/ € 30,2 miljoen, ofwel een negatief rendement van -/ 3,8%. Door de beperking van de beleggingsrisico's profiteerde SPR uiteindelijk niet van de gestegen rente en werd het rendement negatief. Het belegde

⁸ Bij een dekkingsgraad van 100% betekent dit dat met een kans van 97,5% de dekkingsgraad tussen 88% en 112% blijft. Of tussen circa 90% en 114% bij een oorspronkelijke dekkingsgraad (begin 2013) van 101,9%.

vermogen daalde naar € 722,4 miljoen (2012: € 748,0 miljoen). De dekkingsgraad steeg daarentegen: van 101,9% ultimo 2012 naar 102,9% per einde 2013 (voor toepassing van de korting op de pensioenen). De ontwikkeling van het belegde vermogen en de ontwikkeling van de dekkingsgraad van SPR is weergegeven in onderstaande grafiek. Hieruit kan worden geconcludeerd dat er geen direct verband is tussen de hoogte van de dekkingsgraad en de omvang van het belegde vermogen: ontwikkelingen met betrekking tot de te gebruiken rente voor het waarderen van de pensioenverplichtingen verstoren dit verband de laatste jaren.

SPR behaalde de laatste tien jaar de beleggingsrendementen zoals vermeld in onderstaande tabel. Vanaf 2006 dekt het fonds het renterisico af met behulp van een separate matchingsportefeuille. Het totale beleggingsrendement over de periode 2004 - 2013 bedraagt +76,5%, wat overeenkomt met een meetkundig rendement van +5,85% per jaar. Hierbij moet bedacht worden dat in jaren dat de rente stijgt, het beleggingsrendement van het fonds, gezien de renteaftdekking, vaak negatief is; in jaren dat de rente daalt, is het beleggingsrendement vaak positief - zoals bijvoorbeeld in het ruimoerige jaar 2008.

belegd vermogen en dekkingsgraad

beleggingsrendementen 2004 - 2013

in %

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Beleggingsrendement SPR	(3,8)	16,0	9,6	17,4	(1,1)	3,7	(8,2)	4,3	13,8	10,0

Aan het einde van het verslagjaar is 55,6% van het belegde vermogen van SPR geïnvesteerd in de matchingsportefeuille en 44,4% in de rendementsportefeuille. Deze verdeling komt

feitelijk overeen met de strategische beleggingsmix. De allocatie van alle beleggingen over de portefeuilles en beleggingscategorieën is zichtbaar in de tabel.

Samenstelling beleggingen per portefeuille per beleggingscategorie ultimo jaar

beleggingscategorie	beheerders 2013	feitelijke allocatie in €		feitelijke allocatie in %	
		2013	2012	2013	2012
Matchingsportefeuille		401.871	381.838	55,6	51,0
Vastrentende waarden		401.871	381.838	55,6	51,0
- Staatsobligaties	Discretionaire staatsobligaties van Nederland, Duitsland, Oostenrijk en Europese Unie	172.929	163.304	23,9	21,8
- LDI-fondsen	Insight Investment	161.161	181.316	22,3	24,2
- Geldmarktbeleggingen	JP Morgan, Insight Investment	67.456	36.258	9,3	4,8
- Liquide middelen	-	325	960	0,0	0,1
Rendementsportefeuille		320.566	366.160	44,4	49,0
Vastrentende waarden		140.549	165.227	19,5	22,1
- Staatsobligaties	-	-	3.504	0,0	0,5
- Bedrijfsobligaties	Blackrock, iShares, Legal & General, Standard Life Inv.	104.211	87.674	14,4	11,7
- Hoogrentende leningen	Golden Tree, Stone Harbor	18.177	19.542	2,5	2,6
- Geldmarktbeleggingen	JP Morgan, Insight Investment	13.120	53.591	1,8	7,2
- Liquide middelen	-	5.041	916	0,7	0,1
Aandelen		126.209	130.156	17,5	17,4
- Ontwikkelde markten	Skagen, Russell, Vanguard Vanguard, Northern Trust, IPM,	91.780	73.665	12,7	9,8
- Opkomende markten	T-Rowe Price	34.429	56.491	4,8	7,6
Onroerend goed		14.029	19.681	1,9	2,6
- Genoteerd vastgoed Europa	Kempen & Co.	6.877	19.681	1,0	2,6
- Niet-genoteerd vastgoed Nederland	Altera	7.152	-	1,0	0,0
Absoluut rendement		39.812	51.259	5,5	6,9
- Hedge funds	Kempen & Co., Prisma	39.812	51.259	5,5	6,9
Financiële derivaten		(33)	(163)	(0,0)	(0,0)
- Valutatermijnderivaten	discretionaire termijncontracten	(33)	(163)	(0,0)	(0,0)
Totaal beleggingen		722.437	747.998	100,0	100,0

Per saldo is nog geen zesde deel van het geld van SPR belegd in aandelen. Het in de loop der jaren bij het fonds verminderen van de beleggingsrisico's heeft ertoe geleid dat er steeds minder is belegd in risicovolle categorieën als aandelen en onroerend goed. In 2013 is in de laatste categorie wel de toevoeging van niet-genoteerd vastgoed te noteren, zijnde investeringen in een (Nederlands) winkelfonds van Altera vastgoed. Ter verdere vermindering van de

beleggingsrisico's houdt het fonds ook consequent een relatief groot bedrag als liquide middelen aan.

Het beleggingsrendement bedroeg dus +/- 3,8% in 2013. De matchingsportefeuille kende, voornamelijk als gevolg van de algemene rentestijging in de tweede helft van het jaar, een rendement van +/- 12,7%. De rendementsportefeuille kende wel een positief rendement: +7,1%. Beide portefeuilles deden het beter dan hun benchmarks, zoals in onderstaande tabel is

te zien. Hierin zijn ook de behaalde rendementen per beleggingscategorie - en die van hun benchmarks - opgenomen. Op totaalniveau wordt de benchmark gevormd door de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen van het fonds. Deze 'rendeerden' met -/ 8,4% (zonder driemaandsmiddeling van de UFR-rente). Het behaalde beleggingsrendement steekt hier dus positief bij af, maar door de driemaandsmiddeling van de UFR-rente wordt deze rendementsberekening verstoord en is de stijging van de dekkingsgraad per saldo minder groot.

beleggingsrendementen 2013 per portefeuille per categorie

in %			
beleggingscategorie	realisatie	benchmark	verschil
Matchingsportefeuille	(12,7)	(13,3)	0,6
- Vastrentende waarden	(12,7)	(13,3)	0,6
- Liquide middelen	0,0	0,0	0,0
Rendementsportefeuille	7,1	7,0	0,1
- Staatsobligaties	(0,1)	(1,8)	1,7
- Bedrijfsobligaties	1,9	2,0	(0,1)
- Hoogrentende leningen	(3,6)	(3,6)	0,0
- Aandelen ontwikkelde landen	21,1	22,2	(1,1)
- Aandelen opkomende landen	(6,9)	(5,5)	(1,4)
- Genoteerd onroerend goed	5,2	8,3	(3,1)
- Niet-genoteerd onroerend goed	(2,0)	(2,0)	0,0
- Absoluut rendement	9,6	4,6	5,0

Matchingsportefeuille

De matchingsportefeuille is - zoals hierboven al vermeld - bedoeld voor het afdekken van het renterisico op de pensioenverplichtingen van het fonds. Deze afdekking gebeurt aan de hand van discretionaire beleggingen in langlopende staatsobligaties - van voornamelijk Duitsland, Nederland en Oostenrijk - en in LDI-fondsen van Insight Investment. Bij deze vermogensbeheerder belegt SPR in een vijftal fondsen (vier LDI-fondsen en één geldmarktfonds). Ook zit er nog een geldmarktfonds van JP Morgan in de matchingsportefeuille.

Met de matchingsportefeuille wordt getracht de impact van de UFR-rente op de pensioenverplichtingen voor 100% af te dekken. De UFR-rente is een kunstmatige rente en er zijn zodoende in de markt geen 'UFR-instrumenten' te koop. Laat staan instrumenten die geabseerd zijn op driemaands gemiddelden van de UFR-rente. Zoals aangegeven, vertaalt de doelstelling van 100% afdekking van het renterisico zich daarom in een renteaftdekking van circa 80% op basis van de rente die gebaseerd is op de markt voor rentederivaten (swaps), instrumenten die zonder meer verkrijgbaar zijn. Gedurende het grootste deel van het jaar is deze doelstelling behaald: de effectieve renteaftdekking bevond zich meestentijds op 80%. Dit heeft echter niet geleid tot een continue volledige afdekking van de door de toezichthouder

verdeling afdekking renterisico

in %	
	2013
Rentederivaten	43
Staatsobligaties	33
Bedrijfsobligaties	2
Totaal	78

(De Nederlandsche Bank) gehanteerde rentetermijnstructuur - de UFR-rente met driemaandsmiddeling. De driemaandsmiddeling van deze rente verstoort deze relatie. Dit wetende, heeft het bestuur in het derde kwartaal overwogen om de renteaftdekking te verlagen, zodat het effect van de driemaandsmiddeling op jaareinde minder impact zou kunnen hebben op de hoogte van de dekkingsgraad aan het einde van het jaar. Gegeven de onzekerheid van de uitkomsten van een dergelijke vermindering - bij een dalende rente had dit beleid geheel verkeerd kunnen uitpakken en zou de financiële situatie van het fonds zeer snel verslechterd zijn - heeft het bestuur besloten deze niet door te voeren en vast te houden aan het strategische beleggingsbeleid voor 2013.

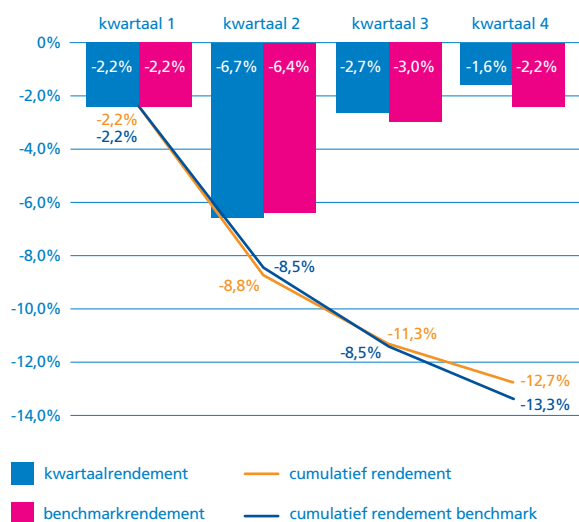
Per einde 2013 is de marktrente op basis van rentederivaten door SPR voor 78% afgedekt. Deze afdekking is verdeeld over diverse instrumenten zoals weergegeven in de tabel. De bedrijfsobligaties maken geen deel uit van de matchingsportefeuille, maar van de rendementsportefeuille. Door hun karakter zorgen zij ook voor een deel van de renteaftdekking.

Het vermelde percentage van 33% voor de afdekking van het renterisico door staatsobligaties is geografisch verdeeld over Duitsland (13%), Nederland (9%) en Frankrijk (9%). Overige landen, waaronder Oostenrijk, completeren deze verdeling (2%). In het verleden dekte SPR het renterisico in veel grotere mate met behulp van Franse staatsobligaties af - voornamelijk in afwachting van gunstige ontwikkelingen van de koersen van deze obligaties. Het is deze keuze geweest die tot enige jaren terug een grote negatieve impact heeft gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad van het fonds. Een verlies dat SPR nog niet te boven is gekomen en zodoende feitelijk mede oorzaak is voor het niet tijdig voldoen aan de eisen van een dekkingsgraad van minimaal 104,5%.

Het rendement van de matchingsportefeuille was negatief in 2013. Ook de benchmark presteerde negatief in 2013. Beide zijn te verklaren door de per saldo gestegen rente. De matchingsportefeuille deed het relatief wel iets beter dan de benchmark. Dit relatieve positieve resultaat is te verklaren door het 'inkomen van de spreads', wat wil zeggen dat de risicopremie die voor vastrentende waarden (anders dan rentederivaten) betaald wordt, kleiner werd. In dat geval nemen dergelijke vastrentende waarden in waarde toe - althans zij kennen een relatief beter resultaat dan de rentederivaten waarop de benchmark gebaseerd is. Omdat

matchingsportefeuille

beleggingsrendementen per kwartaal

SPR in de matchingsportefeuille in staatsobligaties belegt, profiteerde het fonds van deze spreadverminderingen.

In geld gemeten, bestaat de matchingsportefeuille voor 43% uit staatsobligaties, voor 40% uit de LDI-fondsen van Insight Investment en voor 17% uit geldmarktfondsen. In verband met de verwachte inflatie is 5% belegd in inflatiegerelateerde staatsobligaties van Duitsland en Frankrijk. De grootste beleggingen binnen de matchingsportefeuille zijn te zien in onderstaande tabel.

grootste beleggingen in matchingsportefeuille

x € 1.000

	2013	2012
JP Morgan Euro Liquidity Fund	58.457	30.003
Insight LDI Solutions - EUR 30 year fund	58.416	70.068
Insight LDI Solutions - EUR 50 year swap fund	51.973	42.890
Insight LDI Solutions - EUR Assets 30 year fund	47.935	-
Bondsrepubliek Duitsland 4% - 4/1/2037	30.497	44.036

Rendementsportefeuille

Met de rendementsportefeuille wil SPR zordragen voor positieve beleggingsrendementen die ertoe leiden dat de financiële positie van het fonds verbetert en er zodoende - op termijn - ruimte ontstaat voor verhoging van de pensioenen van de deelnemers en pensioengerechtigden. De samenstelling van deze portefeuille wijzigt voornamelijk door aanpassingen in de strategische uitgangspunten en bandbreedtes van de verschillende beleggingscategorieën, vast te leggen in het jaarlijkse beleggingsplan. De belangrijkste wijzigingen in het beleggingsbeleid van de rendementsportefeuille voor 2013 ten opzichte van 2012 waren:

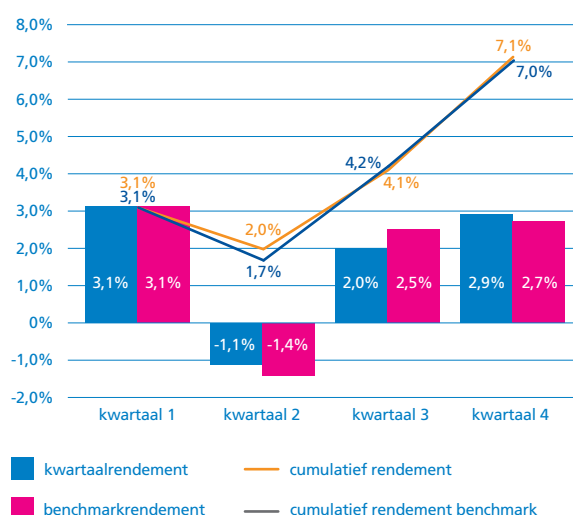
- Een grote allocatie naar de categorie 'aandelen ontwikkelde landen';
- Een kleinere allocatie naar de categorie 'aandelen opkomende landen';
- Een kleinere allocatie naar de categorie 'vastrentende waarden hoogrentend';
- Het niet langer alloceren van gelden naar de categorieën 'beursgenoteerd onroerend goed' en 'tactische assetallocatie';
- Het niet langer opnemen van staatsobligaties in deze portefeuille (alleen nog in de matchingsportefeuille);
- Het verhogen van de allocatie naar Europese aandelen ten koste van wereldwijde aandelen in de categorie 'aandelen ontwikkelde landen';
- Het daadwerkelijk investeren in de categorie 'niet-beursgenoteerd onroerend goed', zodra inschrijvingen bij Altera Vastgoed omgezet kunnen worden naar investeringen;
- Het verlagen van de afdekking van de valutarisico's op de Amerikaanse dollar, de Japanse yen en het Britse pond van 100% naar 75%.

SPR belegt binnen de rendementsportefeuille alleen in beleggingsfondsen. Een groot deel van deze fondsen hanteert een passieve beleggingsstijl, een stijl waarbij vastgelegde marktindices gevolgd worden.

De strategische beleggingsmix van de rendementsportefeuille is hierboven reeds vermeld. De portefeuille heeft in 2013 positief gerendeerd en deed het beter dan haar benchmark: + 7,1% versus + 7,0%. Zonder de valuta-afdekking zijn deze percentages + 6,2% respectievelijk + 6,0%. Deze afdekking is dus beloond in 2013. Met name beleggingen in aandelen, specifiek Noord-Amerikaanse en Europese aandelen, en

rendementsportefeuille

beleggingsrendementen per kwartaal

hedge funds deden het goed dit jaar. De categorie 'aandelen ontwikkelde landen' behaalde een rendement van + 21,1%, de categorie 'aandelen opkomende landen' een rendement van -/ 6,9%. Hedge funds (categorie 'absoluut rendement') kenden een rendement van +9,6%. Een overzicht van de rendementen per beleggingscategorie en hun benchmarks is opgenomen in de tabel.

rendementen 2013 rendementsportefeuille

in %, exclusief valuta-afdekking

	2013 realisatie	2013 benchmark	relatieve performance
Aandelen ontwikkelde markten	21,1	22,2	(1,1)
Aandelen opkomende markten	(6,9)	(5,5)	(1,4)
Bedrijfsobligaties	1,9	2,0	(0,1)
Hoogrentende leningen	(3,6)	(3,6)	0,0
Beursgenoteerd onroerend goed	5,2	8,3	(3,1)
Niet-beursgenoteerd onroerend goed	(2,0)	(2,0)	0,0
Absoluut rendement (hedge funds)	9,6	4,6	5,0
Totaal	6,2	6,0	0,2

Hoewel het rendement op aandelen goed te noemen is, blijft het achter bij dat van de benchmarks. Vooral de beleggingen in aandelenfondsen die wereldwijd beleggen en in fondsen die beleggingen in de opkomende landen, deden het slechter dan de benchmarks. Zo viel de prestatie van het actief wereldwijd beleggende Skagen Global Fund tegen in 2013. Het zijn dan ook met name selectie-effecten die voor de relatief slechtere performance zorgden in de

categorieën waar underperformance behaald werd. In die categorieën viel de keuze die KCM ten behoeve van de beleggingen van SPR deed, niet goed uit in 2013. In het vierde kwartaal is dit beeld wel enigszins veranderd: de achterstand ten opzichte van het jaar is met name eerder in het jaar opgelopen. Bovendien staat er tegenover dat de selectie in de categorie 'absoluut rendement' (hedge funds) zeer goed was: beide hedge funds waarin SPR belegt, het Kempen Orange Investment Partnership en het Prisma Spectrum Alternatives Fund, deden het ruim beter dan de benchmark. Deze fondsen zijn beide 'fund-of-funds'-beleggingsfondsen, waardoor de beleggingen in deze categorie verder gespreid worden over meerdere soorten strategieën en vermogensbeheerders.

De samenstelling van de rendementsportefeuille naar beleggingscategorie is hierboven reeds vermeld in de tabel 'samenstelling beleggingen per portefeuille per beleggingscategorie'. De grootste beleggingen in deze portefeuille zijn daarnaast opgesomd in onderstaande tabel. Hierin is ook vermeld of er sprake is van een passieve of actieve beleggingstijl⁹. Het bestuur van SPR heeft de mening dat het volgen van een marktindex, passief beleggen, het uitgangspunt moet zijn bij de beleggingen in de rendementsportefeuille, in het bijzonder in (nagenoeg) efficiënte markten als aandelenmarkten in ontwikkelde landen. Deze mening is zichtbaar in de verdeling van de aandelenbeleggingen, waarin Vanguard, een grote, passieve vermogensbeheerder, het grootste deel van de gelden zijn ondergebracht. Hierdoor worden eveneens de kosten van vermogensbeheer gedrukt.

grootste beleggingen in rendementsportefeuille

x € 1.000

beleggingsfonds	categorie	beleggingstijl	2013	2012
iShares Barclays Euro Corporate Bond ex-Financials	bedrijfsobligaties	passief	49.314	32.944
Vanguard European Stock Index Fund	aandelen opkomende landen	passief	42.044	15.453
Blackrock Euro Investment Grade Corporate Bond Fund	bedrijfsobligaties	passief	25.305	16.653
Kempen Orange Investment Partnership	absoluut rendement (hedge fund)	actief	23.029	20.812
Vanguard Institutional Index Fund	aandelen opkomende landen	passief	22.496	15.453
Skagen Global Fund	aandelen opkomende landen	actief	17.098	13.471
Prisma Spectrum Alternatives Fund	absoluut rendement (hedge fund)	actief	16.783	15.500
Legal & General Euro Corporate Bond Fund	bedrijfsobligaties	actief	15.554	8.492
Vanguard Emerging Market Stock Index Fund	aandelen ontwikkelde landen	passief	15.061	16.014
Standard Life Investments European Corporate Bond Fund	bedrijfsobligaties	actief	13.416	8.339
Golden Tree High Yield Value Fund	hoogrentende leningen	actief	10.562	10.070

9 Alle beleggingsfondsen die zich niet baseren op een reguliere marktindex, beschouwt SPR als actief. Ook fondsen die zichzelf als 'semi-passief' of 'semi-actief' betitelen.

Dit zijn de beleggingsfondsen waarin de waarde van de beleggingen van SPR aan het einde van 2013 meer dan € 10 miljoen bedraagt. Naast deze fondsen belegt SPR in de rendementsportefeuille in nog elf beleggingsfondsen. Deze elf worden beheerd door Russell Acadian (aandelen ontwikkelde markten), Northern Trust (aandelen opkomende markten), IPM RAFI (aandelen opkomende markten), T-Rowe Price (aandelen opkomende markten), Altera (onroerend goed), Stone Harbor (hoogrentende leningen van landen), Insight Investment (geldmarkt) en JP Morgan (geldmarkt).

Het aandeel van de passieve vermogensbeheerders is toegenomen in 2013. Om redenen van kosten zijn de beleggingen in het Skagen Kon-Tiki-fonds, actief beleggend in de aandelenmarkten van opkomende landen, beëindigd. Bovendien is toegetreden tot de beleggingen in niet-genoteerd onroerend goed, zijnde een onroerendgoedfonds voor Nederlandse winkels van Altera Vastgoed. SPR heeft zich ook ingeschreven voor investeringen in het onroerendgoedfonds voor Nederlandse woningen van Altera, maar deze inschrijving heeft nog niet tot beleggingen geleid. Het wachten is op het moment dat Altera nieuwe investeerders tot dit fonds toelaat. Mede om die reden houdt SPR gelden aan in geldmarktfondsen; deze zijn snel liquide te maken ten behoeve van de investeringen bij Altera.

actuariële resultaten

actuariële analyse

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen (VPV) van het fonds worden veronderstellingen gehanteerd met betrekking tot rente, sterfte, arbeidsongeschiktheid en kosten. De werkelijkheid wijkt onvermijdelijk af van deze veronderstellingen, waardoor er ten opzichte van de

(actuariële) veronderstellingen winst of verlies wordt gerealiseerd.

De actuariële analyse maakt het totale saldo van baten en lasten per (actuariële) veronderstelling inzichtelijk. De analyse is opgenomen in onderstaande tabel.

actuariële analyse

x € 1.000

	2013	2012
Premieresultaat		
- Premiebijdragen werkgever	17.014	18.250
- Premiebijdragen deelnemers	10.771	11.957
- Premies vrijwillige stortingen	44	47
- Benodigde premie (excl. solvabiliteitsopslag)	(26.248)	(33.404)
	1.581	(3.150)
Resultaat op beleggingen		
- Beleggingsresultaat	(30.210)	102.394
- Benodigd voor toegerekende rente aan VPV	(2.614)	(10.744)
- Wijziging marktrente (RTS) op VPV	34.947	(21.908)
	2.123	69.742
Resultaat op pensioenaanpassing		
- Toeslagen (geen korting)	12	12
	12	12
Resultaat op kosten		
- Beschikbaar voor kosten uit benodigde premie	898	863
- Beschikbaar voor kosten uit VPV	146	111
- Uitvoeringskosten in boekjaar	(898)	(863)
	146	111
Resultaat op sterfte		
- Resultaat langlevensrisico	(387)	(566)
- Resultaat overlijdensrisico	(994)	(357)
	(1.381)	(923)
Omrekening overlevingstafels		
- Aanpassing actuariële grondslagen	-	(4.811)
	-	(4.811)
Overige resultaten		
- Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-	-
- Resultaat op risicoverzekering (stop-loss)	1.871	3.933
- Resultaat op waardeoverdrachten	1.003	69
- Resultaat op overige mutaties	1.132	(112)
	4.006	3.890
Korting op pensioenen		
- Korting op aanspraken en uitkeringen	10.475	-
	10.475	-
Saldo van baten en lasten	16.962	64.871

actuariële toelichting

Premieresultaat

Het actuariële resultaat op de premie betreft het verschil tussen de door de werkgever en deelnemers verschuldigde premies en de benodigde premie ten behoeve van de pensioenopbouw in het verslagjaar. Hierbij wordt in de door de werkgever verschuldigde premie rekening gehouden met een opslag voor de uitvoeringskosten. Deze opslag wordt in de praktijk niet betaald. Deze opslag is ook opgenomen in de benodigde premie.

In deze analyse is de benodigde premie ten behoeve van de pensioenopbouwde premie opgenomen die actuariel gezien kostendekkend is op basis van de rentestand per einde 2012 (ook wel 'toetspremie' genoemd). In de vermelde benodigde premie is niet de solvabiliteits toeslag opgenomen. (Deze toeslag wordt niet toegevoegd aan de voorziening pensioenverplichtingen.)

In 2013 is een positief premieresultaat behaald. Dit resultaat is echter niet maatgevend voor de kostendekkendheid van de pensioenpremie. Hiervoor dient de solvabiliteitsopslag bij de berekening betrokken te worden en wordt er daarnaast uitgegaan van een andere (gedempte) rentevoet. In paragraaf 14 van de jaarrekening wordt nadere op de kostendekkendheid van de premie ingegaan.

Resultaat op beleggingen

Actuariel gezien moet het rendement op de beleggingen van het pensioenfonds groter zijn dan de benodigde rentetoevoeging van de voorziening pensioenverplichtingen om te kunnen spreken van een positief beleggingsresultaat. Aangezien de interne rekenrente van het fonds in 2013 steeg - van 2,7% per einde 2012 naar 3,0% ultimo 2013 - daalde de voorziening pensioenverplichtingen, wat actuariel gezien een bate betekent ('wijziging marktrente'). Hoewel de gevolgen van renteontwikkelingen bij SPR in principe zijn afgedekt en door de rentedaling het rendement op de beleggingen negatief was, leidden verschillen in rentestanden tot een positief beleggingsresultaat. Er is zodoende - actuariel gezien - wederom een positief beleggingsresultaat behaald. Een resultaat dat echter niet voldoende was om een korting op de pensioenen te voorkomen.

Resultaat op pensioenaanpassing

In 2013 is er geen toeslag verleend op de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenuitkeringen. Wel is er gekort. De korting staat elders in de actuariële analyse vermeld. Het hier vermelde resultaat op pensioenaanpassing betreft de actuariële verhoging van herverzekerde aanspraken met 2%.

Resultaat op kosten

Actuariel gezien komt er ten behoeve van uitvoeringskosten uit de vrijgevallen pensioenuitkeringen en afgekochte kleine pensioenen 2% aan excassokosten beschikbaar. De uitvoeringskosten van het pensioenfonds komen volledig voor

rekening van de werkgever, wat betekent dat de werkelijke uitvoeringskosten (€ 898 in 2013, € 863 in 2012) actuariel gezien niet tot een resultaat voor het fonds leiden.

Resultaat op sterfte

Het resultaat op sterfte is negatief in 2013. Dit resultaat bestaat uit twee delen: het resultaat op langlevensrisico en resultaat op overlijden. Het negatieve resultaat op langlevensrisico, ofwel het zich voordoen van het langlevensrisico van het fonds, wordt bepaald door het feit dat er minder middelen beschikbaar kwamen dan waar op grond van de overlevingstafels gerekend was. Anders gezegd: er overleden minder deelnemers dan verwacht. Ten behoeve van de verwachting maakt SPR gebruik van de nieuwste overlevingstafel van het Actuariel Genootschap, de Prognosetafel AG2012-2062. Hierop worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren toegepast, gebaseerd op de woonplaats van de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde, de zogeheten 'postcode-methode'.

Het resultaat op overlijden, ofwel het zich voordoen van het overlijdensrisico van het fonds, was ook negatief in 2013. De hoogte van de uit te keren nabestaandenpensioenen was ook hoger dan waar op grond van de overlevingstafel mee gerekend is.

Het aantal overlijdensgevallen is zodanig gering dat aan de resultaten op langlevensrisico en resultaten op overlijden geen conclusies verbonden kunnen worden. Ze kennen door de jaren heen een grillig verloop.

Omrekening sterftetafels

In 2013 heeft SPR zijn actuariële grondslagen niet aangepast. Er is zodoende dit jaar geen resultaat als gevolg van omrekeningen van sterftetafels.

Overige resultaten

Resultaat op arbeidsongeschiktheid

Het resultaat op arbeidsongeschiktheid werd tot en met 2009 bepaald door arbeidsongeschikte deelnemers die voor 1 januari 2007 al arbeidsongeschikt waren en daardoor niet onder de stop-lossverzekering van het fonds vallen. Besloten is echter dat zolang deze schades de grenzen van de stop-lossverzekering niet overschrijden, er geen uitsplitsing meer gemaakt wordt van het resultaat op arbeidsongeschiktheid voor en na 2007. Dit resultaat is daarom op deze plaats in de actuariële analyse bijna altijd nihil: het maakt deel uit van het resultaat op risicoverzekering.

Resultaat op risicoverzekering

Ter bescherming tegen grote verliezen ten gevolge van overlijden en arbeidsongeschiktheid heeft SPR deze risico's deels herverzekerd bij Zwitserleven. Deze herverzekering betreft de schades door arbeidsongeschiktheid als ook de schades met betrekking tot het overlijdensrisico voor het nabestaandenpensioen. De herverzekering wordt afgehandeld via een stop-lossverzekering. Gezien de geringe

schades is de voorziening stop-loss gemaximeerd op twee maal de benodigde risicopremie op arbeidsongeschiktheid (op marktwaarde). De door de overschrijding van deze maximumgrens beschikbaar komende middelen zijn als resultaat op risicoherverzekering verantwoord.

Resultaat op waardeoverdrachten

Het resultaat op waardeoverdrachten is het verschil tussen de afgerekende overdrachtswaarden en de actuariel benodigde c.q. vrijvallen koopsommen voor inkomende en uitgaande waardeoverdrachten. Bij uitgaande waardeoverdrachten boekt SPR actuariel gezien een positief resultaat, omdat de wettelijke tarieven voor waardeoverdrachten tot overdrachtswaarden leiden die lager zijn dan de voorziening voor de bijbehorende pensioenaanspraken bij SPR. Inkomende waardeoverdrachten leiden zodoende tot een actuariel verlies.

Omdat pensioenfondsen waardeoverdrachten alleen tot uitvoering mogen brengen in geval hun dekkingsgraden meer dan 100% bedragen, heeft de uitvoering van waardeoverdrachten lang stil gelegen. Vanaf oktober 2013 heeft SPR weer een dekkingsgraad die structureel boven 100% ligt: vanaf toen zijn er relatief veel uitgaande waardeoverdrachten uitgevoerd. Dit verklaart het relatief hoge resultaat op waardeoverdrachten in 2013.

Resultaat op overige mutaties

Het resultaat op overige mutaties betreft voornamelijk correcties en mutaties die met terugwerkende kracht als gevolg van verwerkingen en aanpassingen in de pensioenadministratie naar voren kwamen. Deze worden alle gesommeerd in deze post, zodat aansluiting wordt behouden met de actuariële beginstand van het verslagjaar. Zo is er bijvoorbeeld een resultaat op uitkeringen, omdat er voor de actuariële berekening van de voorziening voor de ingegane pensioenen van uitgegaan wordt dat alle pensioenuitkeringen op 1 juli van het desbetreffende jaar plaatsvinden. In de praktijk is dit natuurlijk niet het geval, waardoor er een actuariel resultaat op uitkeringen ontstaat.

Korting op pensioenen

De financiële positie van SPR per 31 december 2013 was zodanig dat het fonds niet tijdig hersteld was om te voldoen aan de eisen die hieromtrent gesteld worden. Anders gezegd: het fonds had een dekkingsgraad van 102,9%, waar het een dekkingsgraad van minimaal 104,5% had moeten hebben. Zodoende is de noodmaatregel van korting op alle pensioenen toegepast: deze zijn verlaagd met 1,5%. De daling van de voorziening pensioenverplichtingen door deze maatregel bedraagt € 10.475, wat als resultaat in 2013 verwerkt is.

rapportage van het verantwoordingsorgaan

(In deze rapportage schrijft het Verantwoordingsorgaan 'VO' waar het Verantwoordingsorgaan bedoeld wordt.)

algemeen

Het door het bestuur van SPR per 1 januari 2008 ingestelde VO geeft jaarlijks een oordeel over het handelen van het bestuur ten aanzien van het uitgevoerde beleid, alsmede over de beleidskeuzes voor de toekomst.

Omdat vanwege aangekondigde ontwikkelingen te verwachten is dat op de volgende gebieden eventuele veranderingen aan de orde komen, geven wij hierbij aan dat het VO, naast die beoordeling van het gevoerde en toekomstige beleid, ook het recht heeft om advies uit te brengen op punten als:

- Het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- Het wijzigen van het beleid ten aanzien van het VO;
- De vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht;
- Het vaststellen en wijzigen van de interne klachten- en geschillenprocedure;
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

Van dat recht maakt het VO in voorkomende gevallen gaarne gebruik.

Het VO voert verder zijn taken uit aan de hand van het Reglement Verantwoordingsorgaan.

Het VO bestaat uit zes personen. Twee leden hebben zitting namens de deelnemers, twee namens de werkgever en twee namens de pensioengerechtigden. In het hoofdstuk "algemene informatie" van dit jaarverslag wordt de samenstelling toegelicht en wordt nauwkeurig verslag gedaan van de mutaties die in het afgelopen jaar in de gelederen van het VO plaatshadden.

Het meest ingrijpend en nog altijd verdrietig stemmend was daarbij het overlijden van ons lid Hans Broeks op 11 januari 2014. Wij gedenken hem met eerbied en zijn dankbaar voor wat hij gedurende zijn lidmaatschap voor het VO en voor SPR betekend heeft.

verslag en oordeel verantwoordingsorgaan

Opnieuw heeft SPR een moeilijk en roerig jaar achter de rug. Was er voor de deelnemers sedert 2008, hoofdzakelijk als gevolg van niet of nauwelijks te beïnvloeden externe factoren en omstandigheden, al meerdere jaren sprake van het uitblijven van indexatie, per het einde van het verslagjaar moest nu worden besloten tot het doorvoeren van een

korting op de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen. De gehanteerde, door de toezichthouder aangewezen rekenmethode (het driemaands gemiddelde van de rekenrente) is en blijft in onze ogen arbitrair, maar wij begrijpen dat negeren van die methode geen reële optie is. Bovendien had toepassing van de in het verleden gehanteerde methode (dagwaarden) ook niet kunnen voorkomen dat de dekkingsgraad ultimo 2013 onder de vereiste norm eindigde. Derhalve bleef er voor het bestuur van SPR niets anders over dan de opgebouwde pensioenaanspraken per 31 december 2013 en de pensioenuitkeringen per 1 april 2014 met 1,5% te korten.

Het op termijn weer ongedaan maken van deze korting dient naar ons inzicht niet uit het oog te worden verloren. Wij begrijpen dat dit, zoals in het jaarverslag beschreven staat, geen automatisme is en een apart bestuursbesluit vergt, maar het zou - hoewel een opmerking als deze, zo beseffen wij, niet tot onze competentie behoort - voor wat het VO betreft binnen het bestuur van SPR aan de orde kunnen komen als het reservetekort is opgeheven.

Door de specifieke aard van het fonds, die o.a. gekenmerkt wordt door relatief veel jonge deelnemers, is er sprake van kwetsbaarheid bij rentedalingen. Al eerder had het inpassen van de gestegen levensverwachtingen een negatieve invloed op de financiële positie. Met dat in het achterhoofd is het te begrijpen, dat het bestuur in het verslagjaar voorzichtig heeft geopereerd. Het beleggingsbeleid was in dit jaar meer gericht op het sturen van de dekkingsgraad dan op het behalen van een zo hoog mogelijk rendement. Feitelijk was daarmee, mede als gevolg van het bij de toezichthouder ingediende herstelplan, sprake van kortetermijnbeleid. Het renterisico werd afgedekt en er was, zoals dit jaarverslag aangeeft, een "beperkte allocatie naar zakelijke waarden." Vandaag kan gesteld worden dat deze aanpak wellicht, gezien de ontwikkelingen op de financiële markten, aan de ietwat té voorzichtige kant is geweest. Dat is overigens wel typisch een conclusie, die heel karakteristiek wordt verwoord in de zin "achteraf is het makkelijk zeggen, hoe men het had moeten doen."

Gegeven het grote belang van het financiële reilen en zeilen van het fonds, willen wij ook als VO, zoveel als maar mogelijk is, zicht hebben op het beleggingsbeleid en op de resultaten van dat beleid. In dit jaarverslag worden met betrekking tot het jaar 2013 beide zaken naar voldoening uiteengezet. Toch is er bij ons op dit punt een lichte mate van zorg. Zo hebben wij uit de ons ter beschikking gestelde stukken moeten vaststellen, dat het aanvankelijk in de bedoeling lag om een nieuw beleggingsplan 2014 op te stellen, terwijl uiteindelijk op het scheiden van het verslagjaar besloten wordt om het vigerende beleggingsplan en de bijbehorende beleggingsrichtlijnen 2013 voort te zetten. Op zich zal daar niets mis mee zijn, maar een toelichting op deze handelwijze ware welkom.

Gaarne willen wij bestuur, directie en pensioenbureau andermaal complimenteren met de wijze waarop de communicatie in het verslagjaar is aangepakt. De heikele kwestie van het korten is communicatief op een goede wijze voor het voetlicht gebracht. Zo is er een uitgebreide presentatie verzorgd voor de leden van de Vereniging van Gepensioneerden en zijn er op plaatsen in het land extra voorlichtingsbijeenkomsten belegd. Ook de via de website aangereikte informatie was helder en duidelijk en heeft zeker bijgedragen aan het begrip omtrent deze lastige maatregel. SPR heeft een goede communicatie altijd als een speerpunt beschouwd, en het stemt meer dan tevreden om te zien en te ervaren dat bestuur, directie en pensioenbureau op dat punt steeds een treetje hoger willen.

Al met al het verslagjaar 2013 overziende beoordelen wij het beleid van het bestuur als positief.

Wij vinden het, zoals wij ook in eerdere rapportages aangaven, bovendien van groot belang dat bij de uitvoering van het beleid de belangen van alle betrokkenen op een evenwichtige manier behartigd worden. Ons inziens is het bestuur daarin weer geslaagd. Het feit dat bijvoorbeeld bij het toepassen van de kortingsmaatregel tussen actieve deelnemers en pensioengerechtigden geen onderscheid naar deelpopulaties werd gemaakt getuigt daarvan. Zo'n aanpak voorkomt dat de solidariteit tussen betrokkenen (werkenden, gepensioneerden en inactieven; jong en oud) onder druk zou komen te staan.

Wat er op ons af komt

Een belangrijk deel van de bestuursvergaderingen in het verslagjaar, alsmede in de eerste helft van het jaar 2014, werd - zo hebben wij kunnen vaststellen - gewijd aan de ingrijpende operatie die het inrichten van een nieuwe pensioenregeling met zich mee brengt. Hoewel er voor die operatie bijvoorbeeld wettelijk geen noodzaak is, is het bestuur op grond van afspraken binnen de Stichting van de Arbeid en op basis van interne ontwikkelingen binnen SPR gaan werken aan een nieuwe pensioenregeling. De hoofdlijnen daarvoor zijn in het verslagjaar vastgelegd. Er vindt met name een individualisering van de pensioenopbouw plaats. Deelnemers bouwen straks op basis van individuele beschikbare premie een eigen kapitaal op, dat op het moment van pensionering wordt omgezet in een uitkering. Er is echter ook een bepaalde solidariteit aan de orde. Het verzekeren van de risico's en het uitvoeren van het beleggingsbeleid gebeuren centraal en collectief. Overigens, voor alle duidelijkheid, aanspraken uit de oude (huidige) regeling kunnen voor wat betreft de inactieven en de gepensioneerden niet worden omgezet naar de nieuwe regeling. Het gevolg is, dat het "oude" SPR dan een "gesloten" fonds wordt, dat de nog lopende aanspraken in de tijd dient uit te voeren.

Een pensioenvoorziening is in onze ogen een belangrijke arbeidsvoorwaarde. Dat geldt voor de ondernemingen die aangesloten zijn bij SPR naar ons idee eens te meer. Voor

dergelijke ondernemingen, die allen deel uitmaken van 's werelds toonaangevende HR dienstverlener en tot in alle vezels actief en verbonden zijn met arbeid en inkomen, behoort een pensioenvoorziening zozegegd tot de corebusiness.

Wij begrijpen nu uit dit jaarverslag, dat de werkgever recent tot de conclusie is gekomen dat voor de uitvoering van een dergelijke nieuwe regeling gezocht moet worden naar een externe partij, zijnde een verzekeraar of een premiepensioeninstelling. Het gaat de werkgever daarbij dan niet om financiële aspecten, maar met name om principiële uitgangspunten. Ook begrijpen wij dat het bestuur van SPR in meerderheid een andere mening is toegedaan.

Hoewel het ons slechts past om hier een oordeel uit te spreken over het toekomstige beleid van SPR en wij dus niet geroepen zijn om bij zo'n besluit dat niet door het bestuur werd genomen nader naar motieven en argumenten op zoek te gaan, zouden wij het desondanks interessant vinden om, al dan niet via SPR, van de werkgever die "principiële uitgangspunten" te vernemen. Het besluit heeft immers grote gevolgen voor "het toekomstige beleid van SPR" en gaat ons in die zin wel aan.

Met name tegen de achtergrond dat een pensioenvoorziening corebusiness is, zouden wij overigens zo'n instrument niet licht bij derden onderbrengen.

Te meer ook omdat volgens ons de gehele governance (met het nog maar net gekozen en per 1 juli 2014 operationele, nieuwe paritaire bestuursmodel), de kwaliteiten van de bestuurders, de deskundigheid van de directie van het fonds, van het pensioenbureau, alsmede zaken als de administratieve processen, enz., volledig en goed op orde zijn. Het verbaast ons daarom oprecht, dat de werkgever - terwijl er een kundige en goed toegeruste uitvoerder in huis is - het pensioen voor de medewerkers naar een commerciële partij buiten Randstad wil brengen. In een tijd dat er volgens ons vanwege de schrale marktomstandigheden ook nog eens weinig voordeel voor de deelnemers te behalen zal zijn.

Waar derhalve met betrekking tot dit jaarverslag van ons als VO om een oordeel gevraagd wordt over het toekomstige beleid, lopen wij nu in zekere zin vast op dit op 2 juni 2014 door de werkgever ter kennis gebrachte voornemen.

Wij konden tot dat moment de door het bestuur van SPR uitgestippelde koers volgen en zagen ook geen bezwaren voor die plannen, maar wij denken dat zelfs zo'n ingetogen oordeel van onze kant nu overruled gaat worden door een dynamiek die formeel buiten SPR plaatsgrijpt.

Wij schorten derhalve het van ons gevraagde oordeel over het toekomstige beleid op.

Tot slot

Het VO wil tot slot gaarne zijn grote waardering tot uitdrukking brengen voor allen die zich ook dit jaar weer zeer inspanden voor de gang van zaken in het fonds. Wij denken daarbij aan de bestuursleden, aan de directie en de medewerkers van het pensioenbureau. Zij allen investeerden ook in het afgelopen jaar weer veel tijd en werk, om het fonds goed te besturen en om de dagelijkse uitvoering professioneel vorm te geven. Wij zijn hen daarvoor, mede namens allen die wij vertegenwoordigen, erkentelijk.

Verantwoordingsorgaan,

Diemen, 17 juni 2014

De heer H.J.W.M. Janssen, voorzitter

De heer N.F. Meijer, secretaris

Mevrouw M. Bouma, lid

Mevrouw S.M. Herweijer, lid

Mevrouw A. Goossen, lid

De heer B. Hoogendam, lid

bestuur zich zo goed als mogelijk voorbereiden op een voortbestaan als 'gesloten' pensioenfonds. Gelet op het vele werk dat nog moet worden verricht met het oog op de toekomst van het gesloten fonds, neemt het bestuur met begrip kennis van het opschorten van het oordeel van het VO omtrent het toekomstige beleid van het pensioenfonds.

Het bestuur waardeert de betrokkenheid van de leden van het VO en verwacht de goede samenwerking met het VO in de komende jaren onverminderd voort te zetten.

reactie van het bestuur

In de gezamenlijke overlegvergadering van het bestuur en het Verantwoordingsorgaan (VO) op 23 juni 2014 is gesproken over het door het bestuur gevoerde beleid in 2013. Ook is in deze vergadering al een oordeel van het VO verkregen. Nu dit oordeel definitief is, kan het bestuur hier ook formeel op reageren.

Ook het bestuur heeft met verdriet kennis genomen van het overlijden van de heer Hans Broeks. Het bestuur herinnert zich zijn inzet voor het VO en het fonds en wenst zijn nabestaanden sterkte met de verwerking van het verlies.

Het bestuur neemt met genoegen kennis van de conclusie dat het VO van mening is dat er bij de uitvoering van het beleid op een evenwichtige wijze rekening gehouden is met de belangen van alle betrokkenen bij het fonds.

Ten aanzien van de doorgevoerde kortingsmaatregel deelt het bestuur de mening van het VO dat de genomen maatregelen passend en noodzakelijk zijn gebleken. Nu het fonds uit de fase van het herstelplan voor de korte termijn is gekomen, is er vanaf 2014 meer ruimte gekomen voor het voeren van een beleggingsbeleid dat gericht is op de langere termijn. De daartoe gewenste aanpassingen zijn inmiddels doorgevoerd. Het ongedaan maken van de doorgevoerde korting is in beginsel niet aan de orde. Het benutten van de mogelijkheden voor toeslagverlening heeft echter onverminderd de aandacht van het bestuur en zal door het bestuur overwogen worden zodra de financiële positie van het fonds dit weer zou toestaan.

Ingevolge de door de werkgever gemaakte keuze inzake de uitvoering van de beoogde nieuwe pensioenregeling zal het

verklaring en ondertekening

ontwikkelingen in 2014

Op 2 juni 2014 heeft de werkgever, Randstad Groep Nederland bv, het bestuur van SPR laten weten dat "[...] alles overwegende [...] de werkgever tot de conclusie [is] gekomen dat voor de uitvoering van de nieuwe solidaire DC-regeling moet worden gezocht naar een externe partij zijnde een verzekeraar of PPI."

Dit bericht betekent dat de nieuwe Randstad-pensioenregeling, die in principe vanaf 1 januari 2015 in zal gaan, zijnde een beschikbarepremieregeling, niet door SPR zal worden uitgevoerd. Randstad Groep Nederland bv heeft de principiële vraag of in de toekomst de pensioentoezegging van de werkgever in eigen huis (lees: door een eigen pensioenfonds) moet worden uitgevoerd met 'nee' beantwoord. Hierdoor zal SPR vanaf 2015 in beginsel als zogeheten gesloten pensioenfonds verder gaan.

Het bestuur van SPR beraadt zich momenteel op de consequenties die deze keuze van de werkgever voor het fonds heeft.

ondertekening

Aldus opgemaakt en ondertekend op 26 juni 2014.

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Randstad,

Sieto de Leeuw, voorzitter
Els Adam-Smolers, secretaris
Roland Berendsen, plaatsvervangend voorzitter
Mark Poort, plaatsvervangend secretaris
Solange Overeijnder-Schalkers, lid
Ton Hopmans, lid
Nanda Cousijn-Denker, lid
Bart Gianotten, lid

jaarrekening

balans per 31 december 2013

na bestemming van het saldo van baten en lasten

x € 1.000	referentie	31 december 2013	31 december 2012
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	4		
Vastgoedbeleggingen		14.029	19.681
Aandelen		126.209	130.156
Vastrentende waarden		542.420	547.065
Financiële derivaten		151	-
Overige beleggingen		39.812	51.259
		722.621	748.161
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	5		
Voorziening herverzekering		603	649
		603	649
Vorderingen en overlopende activa	6		
Vordering op verzekeringsmaatschappijen		1	11
Overige vorderingen en overlopende activa		7.182	446
		7.183	457
Overige activa	7		
Liquide middelen		15	75
		15	75
TOTAAL ACTIVA		730.422	749.342
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	8		
Stichtingskapitaal		-	-
Algemene reserve		34.873	36.654
Beleggingsreserve		37.509	37.926
Winstbijschrijvingsreserve		(41.334)	(60.494)
		31.048	14.086
Technische voorzieningen	9		
Voorziening pensioenverplichtingen		698.069	733.728
		698.069	733.728
Overige schulden en overlopende passiva	10		
Financiële derivaten		184	163
Nog te betalen pensioen		94	69
Overige schulden		166	145
Overlopende passiva		861	1.151
		1.305	1.528
TOTAAL PASSIVA		730.422	749.342

staat van baten en lasten over 2013

x € 1.000	referentie	2013	2012
BATEN			
Premiebijdragen (van werkgever en deelnemers)	14	27.829	30.254
Directe beleggingsopbrengsten		9.612	61.468
Indirecte beleggingsopbrengsten		(38.701)	41.550
Kosten vermogensbeheer		(1.121)	(624)
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	15	(30.210)	102.394
Overige baten	16	555	346
TOTAAL BATEN		(1.826)	132.994
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	17	(7.589)	(5.754)
Herverzekering	18	(16)	(24)
Pensioenopbouw		(26.248)	(33.404)
Rentetoevoeging		(2.614)	(10.744)
Aanpassing actuariële grondslagen overlevingskansen		-	(4.811)
Wijziging marktrente		34.947	(21.908)
Indexering en overige toeslagen		10.487	12
Onttrekking pensioenuitkeringen		7.298	5.572
Onttrekking pensioenuitvoeringskosten		146	111
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		10.223	5.230
Overige mutatie voorziening		1.374	2.758
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	19, 20	35.613	(57.184)
Saldo overdracht van rechten	21	(9.220)	(5.161)
TOTAAL LASTEN		18.788	(68.123)
SALDO VAN BATEN EN LASTEN		16.962	64.871

kasstroomoverzicht over 2013

x € 1.000	2013	2012
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	20.635	32.349
Ontvangen in verband met overdrachten van rechten	141	58
Betaalde pensioenuitkeringen en afkopen kleine pensioenen	(8.628)	(5.896)
Betaald in verband met overdracht van rechten	(7.716)	(5.492)
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	197	212
Betaalde premies herverzekering	(80)	(112)
	4.549	21.119
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	332.223	628.876
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	9.704	60.295
Aankopen beleggingen	(345.456)	(709.694)
Betaalde kosten voor vermogensbeheer	(1.080)	(601)
	(4.609)	(21.124)
Mutatie liquide middelen	(60)	(5)
Stand per 1 januari	75	80
Mutatie liquide middelen	(60)	(5)
Stand per 31 december	15	75

toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1. algemene toelichting

Activiteiten

Het doel van Stichting Pensioenfonds Randstad (SPR) is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de ondernemingen behorende tot de Randstad Groep Nederland bv die het zogeheten indirecte personeel in dienst hebben, evenals van Randstad Holding nv.

Financieel toetsingskader

Per 1 januari 2007 is de Pensioenwet in werking getreden. Onderdeel van de Pensioenwet is het Financieel Toetsingskader (FTK). In het FTK is de manier waarop De Nederlandsche Bank (DNB) haar toezicht op pensioenfondsen uitoefent, vastgelegd. Het FTK stelt daarbij de kaders waarbinnen een pensioenfonds moet opereren. Sinds 2007 past SPR het FTK toe in zijn jaarverslag, conform de bepalingen van Richtlijn 610 Pensioenfondsen van de Raad van de Jaarverslaggeving.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

2. grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW – voor zover verplicht gesteld door de Pensioenwet – en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Als geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, dan vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn niet gewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van SPR zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

SPR hanteert onverkort de rentecurve die DNB publiceert ten behoeve van haar toezicht op pensioenfondsen, de zogeheten rentetermijnstructuur. Hierbij wordt sinds 30 september 2012 gebruik gemaakt van de zogeheten Ultimate Forward Rate (UFR) correctie. Deze correctie behelste een wijziging voor rentes voor looptijden vanaf twintig jaar. De dekingsgraad van SPR wordt in beginsel positief beïnvloed door deze correctie. De correctiefactoren toegepast op de AG-prognose tafel met overlevingskansen ter bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen van SPR worden gebaseerd op sociaal-economische factoren per leeftijd en geslacht aan de hand van postcodes in Nederland.

Opname van actief, verplichting, baat of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Vreemde valuta

Functionele valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Beleggingen

Vastgoedbeleggingen

(Indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per balansdatum geldende marktwaarde. Ongerealiseerde waardeinstijgingen worden via de staat van baten en lasten verwerkt.

Aandelen

Aandelen en participaties in beleggingsinstellingen/-fondsen zijn gewaardeerd op marktwaarde per balansdatum. Ongerealiseerde waardeinstijgingen worden via de staat van baten en lasten verwerkt.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde per balansdatum. De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Financiële derivaten

Financiële derivaten worden in de jaarrekening opgenomen tegen marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen. Er wordt geen gebruik gemaakt van hedge accounting. Indien een derivatenpositie (inclusief opgelopen rente) negatief is, wordt het op de passiefzijde van de balans verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen. Deposito's worden gewaardeerd tegen kostprijs.

Methodiek bepaling marktwaarde

Bij de waardering van de beleggingen van de stichting kan voor het grootste deel gebruik worden gemaakt van marktnoteringen, met uitzondering van bepaalde derivaten, die op basis van waarderingmodellen en -technieken zijn gewaardeerd. Hierin worden veronderstellingen gehanteerd ten aanzien van bijvoorbeeld kredietrisico, correlaties en rentecurves.

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten daarom inherent onderhevig zijn aan onzekerheden. Deze schattingen zijn momentopnames,

gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie. De waarderingmodellen en -technieken die gehanteerd zijn bij het schatten van de reële waarde van de derivaten zijn met name mededelingen geweest van gerenommeerde derdepartijen: banken, brokers, custodians, etc. ten aanzien van de transactieprijs.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Herverzekeringspremies

Herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Herverzekeringscontracten op risicobasis

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden als actief verantwoord op het moment dat de onderhavige verzekerde gebeurtenis zich voordoet. De waardering vindt plaats op basis van de contante waarde van de verzekerde uitkeringen uit hoofde van het contract, volgens de grondslagen van het pensioenfonds, waarbij rekening wordt gehouden met de kredietwaardigheid van de verzekeraar (afslag voor kredietrisico).

De niet direct uit lopende afrekeningen opeisbare vorderingen uit verzekeringspolissen worden op de balans in een afzonderlijke actiefpost opgenomen. Opeisbare vorderingen/schulden uit hoofde van lopende afrekeningen binnen de contractperiode worden opgenomen als kortlopende vorderingen/kortlopende schulden.

De herverzekerde pensioenverplichtingen worden bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen aan de activazijde van de jaarrekening verwerkt.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties. Vorderingen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen

nominale waarde. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Het stichtingskapitaal en de reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. SPR heeft een afgerond stichtingskapitaal van € 0 (reëel zijnde vijfenveertig euro).

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Technische voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd op de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd op de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen.

Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (VPV) wordt tegen actuele waarde gewaardeerd aan de hand van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum op basis van driemaandsmiddeling en UFR-rekenrente. De waarde van de voorziening wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioen toeslag (indexatie) kan worden gegeven. Bij SPR wordt toeslag

‘winstbijschrijving’ genoemd. Winstbijschrijvingen kunnen ook negatief zijn: de pensioenaanspraken en ingegane pensioenuitkeringen worden dan verlaagd. Alle per balansdatum bestaande toeslagenbesluiten zijn in de berekening begrepen; genomen toeslagenbesluiten na balansdatum niet. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De VPV is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De gehanteerde marktrente is gebaseerd op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB – inclusief driemaandsmiddeling en UFR, rekening houdend met de looptijd van de uitkeringen;
- Overlevingstafel, te weten de AG-prognosetafel 2012-2062, starttafel 2014, inclusief op basis van sociaaleconomische factoren aan de hand van postcodes berekende correctiefactoren per leeftijd en geslacht. De vergelijkende cijfers zijn gebaseerd op dezelfde AG-prognosetafel, starttafel 2013;
- Ten behoeve van alle actieve deelnemers is een nabestaandenpensioen op risicobasis verzekerd. Reservering voor nabestaandenpensioen ten behoeve van (gewezen) deelnemers vindt alleen plaats voor de aanspraken op nabestaandenpensioen opgebouwd tot 1 januari 2001;
- Voor actieve deelnemers is ten behoeve van het wezenpensioen een doorsneepremie van € 10,00 per € 1.000,00 verzekerd pensioen gehanteerd. Voor de premievrijen is de voorziening van uitgesteld nabestaandenpensioen bij uitgesteld ouderdompensioen met 5% verhoogd;
- Een kostenopslag ter grootte van 2% van de voorziening pensioenverplichtingen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten;
- Voor de arbeidsongeschikte deelnemers wordt rekening gehouden met premievrijstelling van de toekomstige pensioenopbouw.

Beleggingen (financiële derivaten)

Indien een derivatenpositie (inclusief opgelopen rente) negatief is, wordt deze op de passiefzijde van de balans verantwoord. Derivaten worden in de jaarrekening opgenomen tegen marktwaarde. Als er geen marktwaarde beschikbaar is, dan wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale

waarde. Overlopende passiva worden opgenomen tegen de reële waarde.

3. grondslagen voor bepaling resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar op te bouwen en verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en –lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling. Directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer vallen de beheerkosten die de vermogensbeheerders – inclusief de fiduciaire vermogensbeheerder – in rekening brengen, evenals de transactiekosten, bewaarloon en de overige administratieve kosten van beleggingen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan pensioengerechtigden uitgekeerde bedragen plus de afkopen (uitkeringen ineens) van kleine pensioenaanspraken. De afkopen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. De pensioenuitkeringen zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen betreft de wijziging in de waarde van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds.

Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen betreft de wijzigingen in de waarde van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

4. beleggingen voor risico pensioenfonds

beleggingen naar soort

x € 1.000	vastgoedbeleggingen	aandelen	vastrentende waarden	financiële derivaten	overige beleggingen	totaal
				(saldo)		
Beleggingen in categorie	14.012	126.209	533.786	(33)	39.812	713.786
Opgelopen rente	-	-	2.641	-	-	2.641
Openstaande transacties	17	-	626	-	-	643
Liquide middelen	-	-	5.367	-	-	5.367
Stand per 31-12-2013	14.029	126.209	542.420	(33)	39.812	722.437

verloop beleggingen

x € 1.000	vastgoedbeleggingen	aandelen	vastrentende waarden	financiële derivaten	overige beleggingen	totaal
				(saldo)		
Stand per 1-1-2012	32.869	83.491	445.168	(667)	56.107	616.968
Aankopen	1.095	81.549	566.314	-	57.720	706.678
Verkopen	(20.214)	(49.067)	(488.810)	(185)	(79.269)	(637.545)
Verkoopresultaat	1.377	2.956	35.305	185	854	40.677
Waardeontwikkeling	4.554	11.227	(16.003)	504	900	1.182
Stand per 31-12-2012	19.681	130.156	541.974	(163)	36.312	727.960
Aankopen	7.612	45.157	292.325	-	-	345.094
Verkopen	(13.023)	(61.861)	(242.668)	(3.124)	-	(320.676)
Verkoopresultaat	(117)	2.446	(4.570)	3.254	-	1.013
Waardeontwikkeling	(141)	10.311	(53.275)	-	3.500	(39.605)
Stand per 31-12-2013	14.012	126.209	533.786	(33)	39.812	713.786

Op balansdatum bedroeg de waarde van de beleggingen van het fonds € 722.437 (2012: € 747.998). Hiervan was € 713.786 aan effecten in bezit (2012: € 727.960). Het verschil tussen deze bedragen betreft de opgelopen rente, de nog te ontvangen gelden uit openstaande transacties en het kasgeld in de beleggingsportefeuille dat (al dan niet tijdelijk) niet belegd is (de liquide middelen).

Ultimo 2013 bedraagt de debetpositie van de financiële derivaten € 151 (2012: € 0). De creditpositie van de derivaten is € 184 (2012: € 163). Bovenstaande waarde van de beleggingen is mede gebaseerd op het saldo van de debet- en creditpositie van de financiële derivaten.

Aan de activazijde van de balans hebben de beleggingen eind 2013 een waarde van € 722.621 (2012: € 748.161).

Financiële derivaten worden gebruikt om de valutarisico's af te dekken. Ten behoeve van het hedgen van de risico's die het fonds met de beleggingen loopt op de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen, zijn

valutatermijncontracten afgesloten. Het afdekken van het renterisico van de pensioenverplichtingen geschiedt binnen beleggingsfondsen als ook met behulp van staatsobligaties. Ook in de hiervoor gebruikte beleggingsfondsen wordt gebruik gemaakt van staatsobligaties. Tevens maken deze fondsen gebruik van forward bonds en renteswaps. Dit zijn ook financiële derivaten, maar deze worden niet onder deze categorie in de jaarrekening vermeld, daar ze integraal onderdeel uitmaken van de beleggingsfondsen, zogeheten LDI¹⁰-fondsen, waarin SPR belegt.

beleggingen: activa en passiva

x € 1.000	2013	2012
Waarde beleggingen voor risico van het pensioenfonds (activa)	722.621	748.161
Waarde derivaten (passiva)	(184)	(163)
Waarde beleggingen voor risico van het pensioenfonds (totaal)	722.437	747.998

10 LDI = liability driven investments. Investerings die gebaseerd worden op de verplichtingen(structuur) van de belegger. Ingeval van pensioenfondsen: de pensioenverplichtingen.

Vastgoedbeleggingen

vastgoedbeleggingen

x € 1.000	2013	2012
Indirecte vastgoedbeleggingen (participaties in beleggingsfondsen)	14.029	19.681
Stand per 31 december	14.029	19.681

Vastgoedbeleggingen bestaan bij SPR uit participaties in een beleggingsfonds van Kempen & Co, het Kempen European Property Smart Index Fund dat in Europees vastgoed belegt. Dit is een beursgenoteerd vastgoedfonds. Daarnaast heeft SPR - sinds 2013 - een belang in Altera Vastgoed N.V., voor wat betreft de sector 'winkels'. Dit betreft beleggingen in Nederlandse winkelgebouwen en winkelcentra.

Op balansdatum zijn niet alle vastgoedbeleggingstransacties van SPR volledig afgehandeld. Dientengevolge kan de waarde van de vastgoedbeleggingen ook als onderstaand weergegeven worden:

vastgoedbeleggingen in bezit en openstaand

x € 1.000	2013	2012
Indirecte vastgoedbeleggingen (participaties in beleggingsfondsen) in bezit	14.012	19.681
Indirecte vastgoedbeleggingen (participaties in beleggingsfondsen) openstaand	17	-
Stand per 31 december	14.029	19.681

Aandelen

aandelenbeleggingen

x € 1.000	2013	2012
Niet-beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen	126.209	130.156
Stand per 31 december	126.209	130.156

Aandelenbeleggingen vinden plaats in beleggingsfondsen van meerdere professionele vermogensbeheerders. Ultimo 2013 wordt door SPR geparticipeerd in acht aandelenbeleggingsfondsen van zes vermogensbeheerders.

vermogensbeheerders aandelenbeleggingen

Wereldwijd, ontwikkelde markten	Skagen, Russel Acadian
Europa	Vanguard
Noord-Amerika	Vanguard
Azië, Oceanië (exclusief Japan)	Northern Trust
Wereldwijd, opkomende markten	IPM, T-Rowe Prce, Vanguard

Vastrentende waarden

vastrentende waarden naar soort

x € 1.000	2013	2012
Obligaties (beursgenoteerd)	222.865	165.060
Andere waardepapieren met een vaste of variabele rente (niet-beursgenoteerd)	314.188	380.131
Liquide middelen	5.367	1.874
Stand per 31 december	542.420	547.065

De waarde van de vastrentendewaardenbeleggingen van het fonds zijn inclusief de opgelopen couponrentes en de gelden uit nog te ontvangen transacties (zijnde wel uitgevoerde, maar op balansdatum nog niet afgehandelde transacties). Zie onderstaande tabel.

vastrentende waarden in bezit en openstaand & opgelopen rente

x € 1.000	2013	2012
Vastrentende waarden in bezit	533.786	541.974
opgelopen couponrente	2.641	2.762
Nog te ontvangen transacties vastrentende waarden	626	455
Stand per 31 december exclusief liquide middelen	537.053	545.191
Liquide middelen	5.367	1.874
Stand per 31 december	542.420	547.065

De beleggingen in vastrentende waarden bestaan uit staatsobligaties, beleggingsfondsen die in vastrentende waarden en in renteswaps beleggen, als ook beleggingsfondsen die beleggen in bedrijfsobligaties en hoogrentende leningen. Het grootste deel van deze beleggingen is te vinden in de matchingsportefeuille van SPR; deze beleggingen zijn gericht op het afdekken van het renterisico van de pensioenverplichtingen en vinden voor een groot deel plaats bij Insight Investment. Bij Insight Investment belegt SPR in vier LDI-fondsen, liability driven investments, waarmee het renterisico van de pensioenverplichtingen wordt afgedekt. Daarnaast is een substantieel deel van de

matchingsportefeuille belegd in staatsobligaties van Duitsland, Nederland, Oostenrijk en de Europese Unie. Deze laatste zijn discretionaire beleggingen, ofwel beleggingen rechtstreeks op naam van Stichting Pensioenfonds Randstad.

In de rendementsportefeuille komen ook beleggingen in vastrentende waarden voor. Deze zijn gericht op het behalen van rendement en bestaan voornamelijk uit beleggingsfondsen die in bedrijfsobligaties en hoogrentende leningen investeren.

Ultimo 2013 zijn de beleggingen in vastrentende waarden, waaronder geldmarktbeleggingen, in beheer bij acht vermogensbeheerders.

vermogensbeheerders beleggingen in vastrentende waarden

LDI-fondsen, gericht op matching renterisico	Insight Investment
Bedrijfsobligaties	iShares, Standard Life Investments, Blackrock, Legal & General
Hoogrentende leningen (bedrijven)	Golden Tree
Hoogrentende leningen (landen)	Stone Harbor
Geldmarktfondsen	Insight Investment, JP Morgan

Financiële derivaten

SPR maakt gebruik van financiële derivaten. Deze hebben het afdekken van het valutarisico als doel. Derivaten ter afdekking van het renterisico op de pensioenverplichtingen zijn onderdeel van de LDI-fondsen van Insight Investment (zie vastrentende waarden). Deze LDI-fondsen maken voornamelijk gebruik van forward bonds en renteswaps. Deze derivaten kennen het kredietrisico (het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen) als grootste risico. Dit risico wordt beperkt door Insight alleen transacties toe te laten staan met kredietwaardige tegenpartijen, en door zoveel mogelijk te werken met dagelijks onderpand.

De posities van financiële derivaten die direct op naam van SPR staan per einde 2013, staan in onderstaande tabel.

financiële derivaten

in €	2013			2012
	debet	credit	totaal	
Valutaderivaten	151	(184)	(33)	(163)
Stand per 31 december	151	(184)	(33)	(163)

Overige beleggingen

De overige beleggingen van SPR bestaan uit participaties in beleggingsfondsen die zijn gericht op het behalen van absoluut rendement (hedge funds). Deze fondsen zijn zogeheten fund-of-funds en worden beheerd door Prisma Capital Partners en door Kempen & Co.

overige beleggingen

x € 1.000	2013	2012
Niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen		
overige beleggingen	39.812	51.259
Stand per 31 december	39.812	51.259

5. herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Tot en met 2001 verzekerde SPR de mogelijke lasten voortvloeiend uit WAO-hiaten bij Zwitserleven. WAO-hiaatgevallen die betrekking hebben op de jaren tot en met 2001 komen zodoende ten laste van deze verzekeringsmaatschappij. Dientengevolge staat er op de balans van SPR een voorziening herverzekering WAO-hiaat. Deze bedraagt ultimo 2013 € 603 (2012: € 649). Door de rentestijging in 2013 is de voorziening in het verslagjaar in waarde gedaald.

verloop herverzekeringsdeel technische voorzieningen

x € 1.000	2013	2012
Stand per 1 januari	649	688
Bij:		
Toeslagverlening	12	12
Renteaangroei	2	10
Mutatie sterfte	1	-
Af:		
Actualisering rentetermijnstructuur	(6)	46
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	(54)	(53)
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	(1)	(1)
Omrekening prognosetafel (overlevingskansen)	-	(1)
Mutatie revalidering	-	(52)
Stand per 31 december	603	649

De looptijd van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen is langer dan één jaar. De jongste deelnemer waarop deze herverzekering van toepassing is, is 39 jaar. De herverzekering loopt tot de leeftijd van 62 jaar. Het herverzekeringsdeel van de technische voorzieningen is gewaardeerd op actuele waarde aan de hand van de door

DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (UFR-rente) per 31 december 2013.

Vanaf 2002 is de verzekering van het WAO-hiaat geregeld in een herverzekeringscontract op stop-lossbasis met Zwitserleven. Hierin zijn alle door het pensioenfonds gelopen risico's als gevolg van arbeidsongeschiktheid en overlijden, verzekerd. Premies en schade die betrekking hebben op WAO- en WIA-instroom vanaf 2002 worden in de voorziening stop-lossverzekering meegenomen. Deze voorziening stop-lossverzekering is onderdeel van de voorziening pensioenverplichtingen van het fonds en dus niet van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen.

6. vorderingen en overlopende activa

vorderingen en overlopende activa

x € 1.000	2013	2012
Vordering op verzekeringsmaatschappijen	1	11
Overige vorderingen en overlopende activa	7.182	446
Stand per 31 december	7.183	457

De post overige vorderingen en overlopende activa is als volgt uit te splitsen:

overige vorderingen en overlopende activa

x € 1.000	2013	2012
Nog te ontvangen pensioenpremie van werkgever	6.971	249
Nog te ontvangen uitkeringen van herverzekeraar	205	197
Overige vorderingen	6	-
Stand per 31 december	7.182	446

Sinds 2013 betaalt de werkgever de namens de werkgever en deelnemers verschuldigde pensioenpremies per kwartaal aan het pensioenfonds. Dit doet hij na afloop van het kwartaal. Genoemde post nog te ontvangen pensioenpremie van werkgever betreft voornamelijk de nog over het vierde kwartaal van 2013 verschuldigde premies. Dit verklaart de stijging van deze post ten opzichte van 2012 toen nog de methodiek van vooruitbetaling op basis van een jaarnota werd gehanteerd. Daarnaast zitten hier vorderingen in die als gevolg van nacalculatie van de verschuldigd pensioenpremie op de werkgever verhaald kunnen worden.

De post 'nog te ontvangen uitkeringen van herverzekeraar' betreffen door SPR ten behoeve van de werkgever voorgeschoten WAO-hiaatuitkeringen.

Alle vorderingen hebben een looptijd van minder dan één jaar.

7. overige activa

overige activa

x € 1.000	2013	2012
Liquide middelen	15	75
Stand per 31 december	15	75

De overige activa bestaan geheel uit liquide middelen, zijnde de tegoeden op bankrekeningen die direct opeisbaar en ter vrije beschikking van SPR zijn. Liquide middelen met betrekking tot de beleggingsrekeningen zijn verantwoord onder de beleggingen.

8. stichtingskapitaal en reserves

verloop stichtingskapitaal en reserves

x € 1.000	stichtingskapitaal	algemene reserve	beleggingsreserve	winstbijschrijvingsreserve	totaal
Stand per 1-1-2012	-	33.795	46.714	(131.294)	(50.785)
Bestemming van het saldo van baten en lasten	-	-	-	64.871	64.871
Overige mutaties	-	2.859	(8.788)	5.929	-
Stand per 31-12-2012	-	36.654	37.926	(60.494)	14.086
Bestemming van het saldo van baten en lasten	-	-	-	16.962	16.962
Overige mutaties	-	(1.781)	(417)	2.198	-
Stand per 31-12-2013	-	34.873	37.509	(41.334)	31.048

Stichtingskapitaal

SPR heeft een stichtingskapitaal van € 0¹¹.

Algemene reserve

De algemene reserve bedraagt 5% van de voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening.

algemene reserve

x € 1.000	2013	2012
Stand per 1 januari	36.654	33.795
(Onttrekking)/toevoeging algemene reserve (naar)/uit beleggingsreserve	(1.781)	2.859
Stand per 31 december	34.873	36.654

Beleggingsreserve

De beleggingsreserve vormt samen met de algemene reserve het bedrag dat volgens het standaardmodel van DNB hoort bij het vereist eigen vermogen van het pensioenfonds. De beleggingsreserve is ultimo 2013 5,4% (2012: 5,2%) van de voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening.

beleggingsreserve

x € 1.000	2013	2012
Stand per 1 januari	37.926	46.714
(Onttrekking)/toevoeging beleggingsreserve (naar)/uit winstbijschrijvingsreserve	(2.198)	(5.929)
(Onttrekking)/toevoeging beleggingsreserve (naar)/uit algemene reserve	1.781	(2.859)
Stand per 31 december	37.509	37.926

Winstbijschrijvingsreserve

De winstbijschrijvingsreserve heeft als doel toekomstige winstbijschrijvingen aan de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden te kunnen uitvoeren. De omvang van de winstbijschrijvingsreserve is gelijk aan de overwaarde of onderwaarde van het fonds buiten het totaal van de voorziening pensioenverplichtingen, de algemene reserve en de beleggingsreserve. De winstbijschrijvingsreserve wordt gevoed door de toevoeging van beleggingsresultaten en technische resultaten voor zover deze niet benodigd zijn voor de andere reserves. De omvang van de winstbijschrijvingsreserve is in beginsel onbepaald, maar bedraagt door de tekorten van het fonds op de balansdatum -/- € 41.334 (2012: -/- € 60.494).

Bij een positieve winstbijschrijvingsreserve verleent SPR in beginsel toeslagen – bij SPR ‘winstbijschrijving’ genoemd. Ultimo 2013 is er een negatieve winstbijschrijvingsreserve. Het verloopoverzicht van de winstbijschrijvingsreserve is als volgt:

winstbijschrijvingsreserve

x € 1.000	2013	2012
Stand per 1 januari	(60.494)	(131.294)
(Onttrekking)/toevoeging winstbijschrijvingsreserve (naar)/uit beleggingsreserve	2.198	5.929
(Onttrekking)/toevoeging uit bestemming van het saldo van baten en lasten	16.962	64.871
Stand per 31 december	(41.334)	(60.494)

11 Het stichtingskapitaal bedraagt vijfenveertig euro.

Solvabiliteit en dekkingsgraad

Ten gevolge van de wettelijke regels van het FTK worden verplicht buffers aangehouden voor de risico's die het pensioenfonds loopt. Deze zijn terug te vinden in de algemene reserve en de beleggingsreserve. Volgens de FTK-richtlijnen zijn deze buffers als volgt weer te geven:

solvabiliteit en dekkingsgraad

x € 1.000	2013	2012
Minimaal vereist eigen vermogen	728.764	766.547
Vereist eigen vermogen	769.848	807.725
Solvabiliteitsbuffer	(41.334)	(60.494)
Dekkingsgraad	104,5%	101,9%

De buffers worden door het pensioenfonds met behulp van de standaardmethode van DNB berekend. Hierbij wordt voor de samenstelling van de beleggingen uitgegaan van de feitelijke beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Deze buffers zijn niet aanwezig; het fonds verkeerde dan ook in de situaties van een reserve- en een dekkingstekort. Door een korting op de pensioenaanspraken en ingegane pensioenen door te voeren, is het dekkingstekort op balansdatum opgeheven.

Het vereist eigen vermogen bedraagt ultimo 2013 110,4% van de voorziening pensioenverplichtingen voor eigen rekening (€ 769.848). Ultimo 2012 bedroeg deze 110,2% (€ 807.725).

Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt ultimo 2013 104,5% van de voorziening pensioenverplichtingen voor eigen rekening (€ 728.764). Ultimo 2012 bedroeg deze 104,6% (€ 766.547). SPR beschikte per balansdatum aanvankelijk niet over het minimaal vereist vermogen; na toepassing van de korting op de pensioenen is dit wel het geval. Desalniettemin is de solvabiliteit van SPR ontoereikend, daar het vereiste eigen vermogen niet in bezit is.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds bedroeg per 31 december 2013 voor toepassing van de korting 102,9% (2012: 101,9%). Na toepassing van de korting is deze 104,5%. De dekkingsgraad wordt berekend uit het quotiënt van de activa van het fonds en de voorziening pensioenverplichtingen, rekeninghoudend met de herverzekerde verplichtingen. DNB heeft geen opmerkingen gemaakt bij de toegepaste korting en verklaart het kortetermijnherstelplan van SPR als beëindigd.

9. technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen

verloop voorziening pensioenverplichtingen

x € 1.000	2013	2012
Stand per 1 januari	733.079	675.895
Bij:		
Toevoeging pensioenopbouw	26.248	33.404
Renteaangroei	2.614	10.744
Aanpassing actuariële grondslagen ter zake overlevingskansen	-	4.811
Af:		
Actualisering rentetermijnstructuur	(34.947)	21.908
Toeslagverlening (vnl. korting)	(10.487)	(12)
Mutatie saldo overdrachten van rechten	(10.223)	(5.230)
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en -afkopen	(7.298)	(5.572)
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	(146)	(111)
Overige mutaties	(1.374)	(2.758)
Stand per 31 december (VPV eigen rekening)	697.466	733.079
Herverzekeringsdeel technische voorziening	603	649
Stand per 31 december (VPV)	698.069	733.728

De voorziening pensioenverplichtingen is gelijk aan de contante waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenuitkeringen, waarbij aanvullend geldt dat voor arbeidsongeschikte deelnemers ook de toekomstige opbouw in aanmerking is genomen. De contante waarde wordt bepaald aan de hand van de rentetermijnstructuur, inclusief de driemaands middeling die de toezichthouder voorschrijft. Per einde 2013 bedraagt de gemiddelde rekenrente voor de pensioenverplichtingen van SPR 3,0% bij een duratie van 24,2 jaar (2012: 2,7%; duratie van 25,0 jaar). De voorziening voor de herverzekerde pensioenverplichtingen is niet opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen voor eigen rekening ('VPV eigen rekening'). De voorziening voor de stop-loss-verzekering maakt wel deel uit van deze 'VPV eigen rekening', daar hieruit de schadegevallen voor arbeidsongeschiktheid en overlijden moeten worden betaald. De voorziening voor de stop-lossverzekering bedraagt per einde 2013 € 2.821 ultimo 2013 (2012: € 3.280).

Korte beschrijving van de aard van de pensioenregeling

De pensioenregeling van SPR kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling én als

een collectief defined contribution (CDC-) regeling met een pensioenleeftijd van 65 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,84% (vanaf 2014¹²) van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. In geval de ontvangen premie in enig jaar niet toereikend is voor de pensioenopbouw, worden lagere aanspraken op ouderdomspensioen opgebouwd. Jaarlijks vindt er voorwaardelijke aanpassing van opgebouwde aanspraken en ingegane uitkeringen plaats op basis van de dekkingsgraad van het fonds.

In het geval het pensioenfonds zich conform de regels van het FTK in een dekkingstekort bevindt, worden de aanspraken en ingegane uitkeringen in beginsel gekort teneinde het dekkingstekort op te kunnen heffen. Het bestuur heeft echter besloten deze laatste bepaling van de pensioenregeling niet uit te voeren toen het dekkingstekort zich in 2008 voordeed bij SPR, gegeven de extreme situatie waarin de Nederlandse pensioenfondsen zich toentertijd bevonden. Ook in 2009 paste het fonds deze bepaling niet toe. Per 1 januari 2010 is het pensioenreglement zodanig aangepast dat aanspraken en ingegane uitkeringen pas gekort worden als er geen andere mogelijkheden meer zijn en de wetgeving het fonds tot deze korting dwingt. Dientengevolge heeft het bestuur van SPR in februari 2012 moeten aankondigen dat er in 2013 een voorgenomen korting van 4,9% op de pensioenaanspraken en ingegane pensioenen zou worden doorgevoerd. In februari 2013 bleek dat deze voorgenomen korting niet hoefde te worden uitgevoerd. Op de balansdatum blijkt dat een korting echter toch onvermijdelijk is: de pensioenaanspraken en ingegane pensioenen worden met 1,5% gekort.

De overige kernelementen van de pensioenregeling zijn als volgt:

- Wettelijk minimale franchise voor opbouw ouderdomspensioen;
- Mogelijkheden voor vervroeging en flexibele aanwending opgebouwde pensioenaanspraken;
- Nabestaandenpensioen verzekerd op risicobasis ter hoogte van 70% van het bereikbaar ouderdomspensioen;
- Tijdelijk nabestaandenpensioen verzekerd op risicobasis ter hoogte van de gehanteerde franchise;
- Arbeidsongeschiktheidspensioen ter hoogte van 70% van het salaris;
- Premievrije voortzetting van volledige pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid;
- In geval van arbeidsongeschiktheid: dekking voor het WGA-hiaat, voor zover dit hiaat niet samenhangt met werkloosheid. In geval van gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid wordt de wettelijke WGA-uitkering aangevuld tot een niveau van 70% van het laatst verdiende loon;
- Mogelijkheden voor vrijwillige bijdragen tot de fiscaal beschikbare ruimte, inclusief mogelijkheid tot opbouw nabestaandenpensioen.

In overeenstemming met artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling van SPR zich als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlenging

Het bestuur van SPR besluit jaarlijks of de opgebouwde aanspraken en ingegane uitkeringen aangepast worden. Dit besluit is afhankelijk van de dekkingsgraad van het fonds en is vastgelegd in artikel 18 van het pensioenreglement. In principe wordt er toeslag – SPR noemt dit ‘winstbijschrijving’ – verleend als de financiële positie zodanig is dat de dekkingsgraad hoger is dan het (in een percentage uitgedrukte) vereiste eigen vermogen. Anders gezegd: de aanspraken en ingegane uitkeringen worden in beginsel positief aangepast als SPR zich niet in dekkings- of reservetekort bevindt.

Het bestuur heeft gezien de negatieve waarde van de winstbijschrijvingsreserve en het feit dat de termijn van het herstelplan is afgelopen, besloten de pensioenen per 31 december 2013 te verlagen. Dit in verband met het dekkings- en het reservetekort van het fonds.

Er is geen recht op toekomstige verhogingen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst ‘winst kan worden bijgeschreven’. Het fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige verhogingen en deze ook niet toegezegd. Verhogingen zijn geheel afhankelijk van de financiële situatie van het fonds.

Voor een toelichting op de verschillende posten van de voorziening pensioenverplichtingen wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten. De voorziening voor pensioenverplichtingen eigen rekening is naar categorieën van deelnemers als volgt samengesteld:

voorziening pensioenverplichtingen verdeeld naar soorten en aantallen deelnemers

	31-12-2013		31-12-2012	
	x € 1.000	aantal	x € 1.000	aantal
Actieve deelnemers	247.202	4.489	276.857	4.857
Arbeidsongeschikten (ook gedeeltelijk)	14.501	165	14.638	156
Gewezen deelnemers	327.967	10.615	333.710	11.097
Pensioengerechtigden	97.308	500	95.374	453
Toekomstige opbouw arbeidsongeschikten	7.421		8.963	
Nog niet ingegaan WAO-hiaat	246		257	
Voorziening stop-lossverzekering	2.821		3.280	
Stand per 31 december	697.466	15.769	733.079	16.563

12 Tot en met 2011 gold een opbouwpercentage van 2,25%. In 2012 een percentage van 2,20% en in 2013 1,92%.

Herverzekeringscontracten

De waarde van de voorziening voor de herverzekering van het WAO-hiaat bedroeg per 31 december 2013 € 603 (2012: € 649). Dit betreft de verzekering van het WAO-hiaat, dat tot en met 2001 was ondergebracht bij Zwitserleven. Daarnaast heeft het pensioenfonds een stop-lossherverzekering op risicobasis met Zwitserleven waarin alle door SPR gelopen risico's uit hoofde van arbeidsongeschiktheid en overlijden zijn verzekerd. Op grond van het schadeverloop betreffende overlijden en arbeidsongeschiktheid is de omvang van de stop-lossvoorziening beperkt tot een maximaal vastgestelde schadelast ter hoogte van het eigen risico op arbeidsongeschiktheid over twee schadejaren. Dit, omdat de schades aanzienlijk lager liggen dan de toegevoegde risicopremies. De voorziening stop-loss maakt deel uit van de voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening.

10. overige schulden en overlopende passiva

overige schulden en overlopende passiva

x € 1.000	2013	2012
Financiële derivaten	184	163
Nog te betalen pensioenen	94	69
Overige schulden	166	145
Overlopende passiva	861	1.151
Stand per 31 december	1.305	1.528

In de overige schulden en overlopende passiva zijn de financiële derivaten van het fonds opgenomen die op de verslagdatum een negatieve waarde kennen. Zie paragraaf 4 voor een toelichting hierop. De overige schulden (en overlopende passiva) hebben alle een resterende looptijd van minder dan één jaar.

De samenstelling van de overlopende passiva staat in onderstaande tabel.

overlopende passiva

x € 1.000	2013	2012
Nog te betalen btw	48	48
Nog te betalen pensioenpremies	41	1.075
Overige overlopende passiva	772	28
Stand per 31 december	861	1.151

Als gevolg van het wijzigen van de frequentie van de betalingen van de pensioenpremie - van één keer per jaar (op voorschotbasis) naar vier keer per jaar (op voorschotbasis) - is het bedrag inzake aan de werkgever terug te betalen

pensioenpremies veel lager dan in voorgaande jaren. Het hier als overige overlopende passiva vermelde bedrag betreft voornamelijk nog uitgaande waardeoverdrachten die op de balansdatum verschuldigd zijn aan andere pensioenuitvoerders. De hierbij behorende pensioenaanspraken maken geen deel meer uit van de voorziening pensioenverplichtingen van SPR.

11. risicobeheer

Beleid en risicobeheer

In het bestuursverslag is uiteengezet welke risico's het pensioenfonds loopt en welk beleid wordt gevoerd ter beheersing van de risico's. In deze paragraaf wordt ingegaan op de kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van de beheersingsmaatregelen.

Voor risicobeheer heeft het bestuur de beschikking over de volgende beleidsinstrumenten:

- ALM-beleid en duration-matching;
- Dekkingsgraad;
- Financieringsbeleid;
- Premiebeleid;
- Indexatiebeleid;
- Herverzekeringsbeleid;
- Risicobeleid ten aanzien van uitbestede werkzaamheden aan derden.

Welke beleidsinstrumenten het bestuur op welke manier zal hanteren wordt bepaald op basis van uitvoerige analyses van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van de verplichtingen en de ontwikkelingen op de financiële markten. Voor deze analyses gebruikt het fonds onder andere asset-liability-management-studies (ALM-studies). Op basis van de uitkomsten van deze analyse stelt het bestuur beleggingsrichtlijnen vast waarop het door het fonds uit te voeren beleggingsbeleid wordt gebaseerd. De beleggingsrichtlijnen zetten uiteen binnen welke grenzen en normen het beleggingsbeleid moet worden uitgevoerd, en richten zich op het beheersen van de belangrijkste (beleggings-)risico's, waaronder het gebruik van derivaten en het beoordelen van 'tegenpartijen'. Het beleggingsbeleid omvat de jaarlijkse vaststelling van een beleggingsplan (per kalenderjaar) en bepaalt de ruimte die fiduciair vermogensbeheerder KCM heeft bij het beheren van het fondsvermogen.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de in de beleggingsportefeuille opgenomen vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duratie. De duratie is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren van de kasstromen.

duratie

in jaren	2013	2012
Duratie van de vastrentende waarden (voor derivaten)	6,9	12,6
Duratie van de vastrentende waarden (na derivaten)	27,4	27,4
Duratie van de nominale pensioenverplichtingen	24,2	25,0

Als op balansdatum de duratie van de beleggingen aanzienlijk korter is dan de duratie van de verplichtingen, dan is er sprake van een zogeheten 'duration-mismatch'. Bij een rentestijging zal de waarde van beleggingen minder snel dalen dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), met als gevolg dat de dekkingsgraad zal stijgen. Aangezien normaliter meer dan de helft van de portefeuille van SPR belegd is in vastrentende waarden, geldt bij een rentedaling dat de waarde van de beleggingen minder snel stijgt dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt. Daarom tracht SPR dit renterisico ten opzichte van de verplichtingen te mitigeren. Dit geschiedt door te beleggen in LDI-fondsen van Insight Investment. Binnen deze fondsen wordt door het aankopen van langlopende staatsobligaties, door het afsluiten van renteswaps en het kopen van forward bonds het renterisico van de pensioenverplichtingen van SPR afgedekt. Forward bonds en renteswaps zijn rentederivaten. Genoemde obligaties en rentederivaten brengen de duratie van de beleggingen in beginsel op een vergelijkbaar niveau als de duratie van de verplichtingen.

Vanaf september 2012 worden de pensioenverplichtingen gewaardeerd op basis van een UFR-rente. Op basis van de UFR-rente is er bij SPR sprake van een volledige afdekking van het renterisico van verplichtingen, zij het dat de verplichte driemaandsmiddeling van deze rente ervoor zorgt dat de effectieve renteafdekking een andere is. Deze kan hoger of lager zijn, afhankelijk van de renteontwikkelingen

op de financiële markten. Het beleid is om 100% van het renterisico van de verplichtingen - gewaardeerd aan de hand van de UFR-rente - af te dekken.

De vastrentende waarden, exclusief de opgelopen rente, de openstaande posten en de liquide middelen behorende bij deze beleggingscategorie, zijn uit te splitsen naar looptijd.

looptijden vastrentende waarden

	2013		2012	
	x € 1.000	aantal	x € 1.000	aantal
Resterende looptijd ≤ 1 jaar	80.576	15,1	89.849	16,5
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	30.411	5,7	33.952	6,3
Resterende looptijd ≥ 5 jaar	422.799	79,2	418.173	77,2
Stand per 31 december	533.786	100,0	541.974	100,0

Beleggingen in beleggingsfondsen worden gezien als beleggingen met een looptijd langer dan vijf jaar. Uitzonderingen hierop zijn de beleggingen in de geldmarktfondsen van JP Morgan en Insight Investment. Dit zijn de beleggingen binnen de vastrentende waarden met een looptijd van minder dan één jaar.

Valutarisico

Valutarisico is het gevaar dat de waarde van een financieel instrument zal wijzigen als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen. Aangezien het pensioenfonds in euro's administreert, wordt dit risico bepaald door de omvang van beleggingen in niet-euro valuta. SPR dekt de Amerikaanse dollar, het Britse pond sterling en de Japanse yen voor 75% af. Hierbij wordt 'door de beleggingsfondsen heen gekeken': bij de beleggingsfondsen wordt gekeken in hoeverre hun bezittingen zijn samengesteld uit investeringen die noteren in vreemde valuta, ongeacht het feit of het beleggingsfonds in euro of in een vreemde valuta rapporteert. Wel wordt er gekeken of er binnen de beleggingsfondsen zelf sprake is van valuta-afdekking (hedging). Vervolgens worden door KCM de valuta-afdekkingen vormgegeven. De waarde van

beleggingen naar valuta

x € 1.000	vastgoedbeleggingen		aandelen		vastrentende waarden		derivaten (gesaldeerd)		overige beleggingen		totaal	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Euro	11.812	12.793	22.996	25.610	517.034	507.090	53.610	80.590	16.783	36.174	622.235	662.257
Britse pond	894	2.755	1.067	3.989	16	306	(11.645)	(18.103)	-	-	(9.668)	(11.053)
Hongkong dollar	-	-	5.852	7.487	-	-	-	-	-	-	5.852	7.487
Japanse yen	-	-	1.574	1.379	-	-	-	(2.017)	-	-	1.574	(638)
Amerikaanse dollar	-	-	37.515	36.646	7	14.301	(41.998)	(60.633)	-	138	(4.476)	(9.548)
Canadese dollar	-	-	853	369	-	1	-	-	-	-	853	370
Australische dollar	-	-	71	192	-	-	-	-	-	-	71	192
Overige valuta	1.306	4.133	56.281	54.484	16.729	20.276	-	-	23.029	-	97.345	78.893
Stand per 31-12-2013	14.012	19.681	126.209	130.156	533.786	541.974	(33)	(163)	39.812	36.312	713.786	727.960

de per het einde van het verslagjaar uitstaande valutatermijncontracten ten behoeve van deze afdekkingen bedraagt -/- € 33 (2012: -/- €163).

Op balansdatum zijn de in de hierna volgende tabel vermelde ongerealiseerde posities betreffende valutatermijncontracten ter zake afdekking in de beleggingsportefeuille opgenomen.

valutatermijncontracten (financiële derivaten)

x € 1.000	hoofdsom		marktwaarde	
	2013	2012	2013	2012
Resterende looptijd ≤ 1 jaar	53.640	60.484	(33)	(162)
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	-	18.052	-	(55)
Resterende looptijd ≥ 5 jaar	-	2.072	-	54
Stand per 31 december	53.640	80.608	(33)	(163)

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee over the counter (OTC-)derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Om dit risico te beperken worden eisen gesteld aan de kredietwaardigheid van tegenpartijen, wordt gezorgd voor voldoende spreiding of worden extra zekerheden verlangd. De spreiding komt onder meer tot uiting in de verschillende sectoren waarin belegd wordt. In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de beleggingen naar sector weergegeven.

beleggingen naar sector

x € 1.000	2013	2012
Overheidsinstellingen	167.265	160.179
Financiële instellingen	3.019	2.119
Beleggingsfondsen	543.535	518.822
Andere instellingen	(33)	46.840
Totaal	713.786	727.960

De waarden representeren de beleggingen die in bezit van het fonds zijn. Deze waarden zijn exclusief de waarden uit nog te ontvangen rentes, te ontvangen effectentransacties, de liquide middelen behorende bij de beleggingsrekeningen en de overlopende beleggingspassiva. De beleggingsfondsen waarin het fonds belegt, staan hierboven als een aparte

categorie vermeld. Alleen in enkele vastrentende waarden en valutatermijncontracten belegt het pensioenfonds discretionair. Hier worden derhalve de grootste prijsrisico's gelopen.

Een andere mogelijkheid voor spreiding is door te beleggen in verschillende delen van de wereld (regiospreiding). De verdeling van de beleggingen naar regio is weergegeven in onderstaande tabel. Hierin zijn de beleggingen in fondsen meegenomen.

beleggingen naar regio

x € 1.000	2013	2012
Ontwikkelde markten	669.023	670.503
Opkomende markten	44.763	57.457
Totaal	713.786	727.960

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren kan onderstaand overzicht voor de bij SPR in bezit zijnde vastrentende waarden worden gegeven, conform de credit rating van Standard & Poor's.

kredietwaardigheid vastrentende waarden

x € 1.000	2013	2012
AAA	209.358	208.450
AA	146.898	126.727
A	62.344	67.709
BBB	55.558	40.394
BB	-	-
B	11.680	15.532
Geen rating of lager dan B	47.948	83.162
Totaal	533.786	541.974

Voor de bepaling van de kredietwaardigheid wordt "door de fondsen heen gekeken". SPR belegt voornamelijk met behulp van beleggingsfondsen in vastrentende waarden: voor de kredietwaardigheid wordt echter niet de kredietwaardigheid van het beleggingsfonds als geheel, maar de individuele beleggingen die dat fonds bezit, als uitgangspunt genomen. Zowel hogere als lagere *credit ratings* komen voor in deze beleggingsfondsen. Een substantieel deel van de vastrentende waarden bezit een credit rating van triple A (AAA) (39% van de vastrentende waarden ultimo 2013; eveneens 39% ultimo 2012).

Het grootste deel van de AAA-beleggingen in vastrentende waarden van SPR bestaat uit beleggingen in de LDI-fondsen van Insight Investment. Deze fondsen beleggen in renteswaps en in staatsobligaties van de hoogkredietwaardige landen, Duitsland, Nederland en

Oostenrijk. De beleggingen met de relatief lage credit rating van 'B' betreffen voornamelijk hoogrentende leningen die SPR via investeringen binnen de vastrentendewaardenfondsen voor hoogrentende leningen van Golden Tree en Stone Harbor bezit. 'No rating' is voornamelijk (voor 90% in deze categorie) van toepassing op beleggingen binnen de fondsen van Insight Investment.

Concentratierisico

Het concentratierisico omvat de verhoging van rente-, prijs- en kredietrisico's indien beleggingen niet adequaat worden verspreid. Van concentratie kan worden gesproken indien er geen sprake is van een evenwichtige spreiding over de beleggingscategorieën, sectoren, regio's en tegenpartijen. SPR belegt voornamelijk in beleggingsfondsen van professionele vermogensbeheerders. De grootste beheerder voor SPR is Insight Investment. De vijf grootste beleggingsposities per einde 2013 staan in onderstaande tabel.

de vijf grootste beleggingen

x € 1.000	2013
JP Morgan Liquidity Funds - Euro Liquidity Fund	63.577
Insight Investment LDI Solutions Plus Euro 30 Year Fund	58.416
Insight Investment LDI Solutions Plus Euro 50 Year Swap Fund	51.973
iShares Barclays Euro Corporate Bond ex-Financials ETF	49.314
Insight Investment LDI Solutions Euro Assets Fund 30 Year	47.935

De beleggingen in de Insight-fondsen zijn – met uitzondering van een geldmarktfonds – beleggingen in vastrentende waarden en renteswaps – gericht op de matching van het renterisico van SPR. Op de balansdatum zat ruim 24% van het belegde vermogen van SPR in fondsen van Insight Investment. Een percentage dat een jaar eerder hoger lag: 30%. Door de rentestijging in 2013 is het aandeel van de beleggingen die gericht zijn op de matching van het renterisico, afgenomen. Het vermelde iShares Barclays Euro Corporate Bond Fund belegt in bedrijfsobligaties van niet-financiële instellingen. Het genoemde fonds van JP Morgan is een geldmarktfonds dat belegt in (kortlopende) liquide middelen.

Buiten de beleggingen in beleggingsfondsen is ultimo 2013 de grootste belegging een Duitse staatsobligatie.

de grootste discretionaire belegging

x € 1.000	2013
Bondsrepubliek Duitsland 4% - 4/1/2037	30.497

Geen van de hiervoor genoemde beleggingen zijn afzonderlijk meer waard dan 5% van de totale beleggingsportefeuille van SPR.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat het pensioenfonds niet de mogelijkheid heeft om de financiële middelen te verkrijgen die benodigd zijn om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. Het liquiditeitsrisico binnen het pensioenfonds is zeer beperkt aangezien er geen beleggingen plaatsvinden in incurante effecten. Vrijwel alle beleggingen hebben direct dan wel indirect een notering. Binnen zekere restricties kunnen vrijwel alle beleggingen op korte termijn tegen de actuele waarde te gelde worden gemaakt. Tevens geldt dat het totaal van de premie-inkomsten, directe beleggingsopbrengsten en aflossingen van beleggingen in vastrentende waarden veel hoger is dan het totaal van de pensioenuitkeringen en de kosten. Dit patroon blijkt ook uit de prognoses voor de komende jaren, zodat het liquiditeitsrisico minimaal is. De premie-inkomsten liggen circa zes maal hoger dan de pensioenuitkeringen en de kosten van het fonds: anders dan bij veel andere Nederlandse pensioenfondsen loopt SPR derhalve weinig kans op korte en middellange termijn in betalingsproblemen ter zake de pensioenuitkeringen te komen.

Verzekeringstechnische (actuariële) risico's

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn het langlevens-, overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico. Het langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan kan de pensioenvermogenopbouw niet toereikend zijn voor de uitkering van de pensioenverplichting. Op basis van de door het Actuarieel Genootschap in september 2012 gepubliceerde Prognose tafel AG2012-2062 zijn de overlevingskansen van deelnemers en gepensioneerden van SPR in 2012 aangepast, wat toen een nadelige invloed had op de financiële positie van SPR.

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Het fonds heeft het nabestaandenpensioen op risicobasis herverzekerd bij een externe, onder toezicht van DNB staande, verzekeringsmaatschappij (Zwitserleven).

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

12. niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Er zijn geen 'niet in de balans opgenomen activa'.

Voor wat betreft de 'niet in de balans opgenomen verplichtingen' zij vermeld dat de fiduciaire managementovereenkomst tussen SPR en KCM per einde 2014 afloopt en dat de stop-lossverzekering met Zwitserleven tot en met 2016 van kracht is. Met betrekking tot laatstgenoemde heeft SPR momenteel verplichtingen noch claims op basis van de verzekeringsvoorwaarden. De uitbestedingsovereenkomst tussen SPR en Randstad Holding geldt voor onbepaalde tijd - met een opzegtermijn van zes maanden voor beide partijen.

13. verbonden partijen

Transacties met bestuurders

Bestuurders van het fonds ontvangen geen bezoldiging van SPR. Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan (voormalige) bestuurders. Ook heeft SPR geen vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

SPR heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. Een beschrijving op hoofdpunten van de uitvoeringsovereenkomst is opgenomen in het bestuursverslag. De werkgever draagt geheel de pensioenuitvoerings- en administratiekosten. Uitsluitend de beleggingskosten (kosten vermogensbeheer) worden gedragen door het pensioenfonds.

14. premiebijdragen van werkgever en deelnemers

pensioenpremies

x € 1.000	2013	2012
Premiebijdragen werkgever	17.014	18.268
Premiebijdragen deelnemers	10.771	11.958
Premies vrijwillige stortingen	44	28
Totaal	27.829	30.254

De premiebijdragen van werkgever en werknemers bedragen in totaal 19,4% (2012: 19,0%) van de pensioengrondslag. De bijdrage van de werknemer is 7,5%. De bijdrage van de werkgever wordt bepaald op basis van een leeftijdsafhankelijke staffel. De veroudering van de deelnemers leidt ertoe dat de werkgever (relatief) meer betaalt.

De uitvoeringskosten van SPR worden betaald door de werkgever. Deze maken geen deel uit van de premiebijdragen die de werkgever verstrekt. Ten behoeve van actuariële berekeningen en verantwoording worden deze kosten vanaf 2012 fictief opgenomen in de kostendekkende en feitelijke (of verschuldigde) premie. Deze 'fictie' heeft geen invloed op het resultaat, maar geeft inzicht in hoeverre de verschuldigde premie alle kosten voor pensioen, waaronder die voor de pensioenuitvoering, dekt. De uitvoeringskosten bedragen in 2013 € 898 (2012: € 863). De kostendekkende en feitelijke premies (door de deelnemers en werkgever verschuldigde premies) - conform artikel 130 PW - in onderstaande tabel.

kostendekkende en feitelijke premies

x € 1.000	2013	2012
Gedempte kostendekkende premie	27.638	31.102
Feitelijke premie	28.727	31.117

De feitelijke (of verschuldigde) premie bedraagt 20,0% van de pensioengrondslag. In deze premie is de opslag opgenomen (à € 898) ter financiering van de uitvoeringskosten van het fonds. In werkelijkheid is deze premie niet betaald, reden waarom in de staat van baten en lasten € 27.829 aan premiebatens is verantwoord. De gedempte kostendekkende premie is de premie waarmee het pensioenfonds rekent. Conform de bepaling in de actuariële en bedrijfstechnische nota van het fonds wordt er een gedempte premie gehanteerd, gebaseerd op het 36-maands rekenkundige gemiddelde, berekend tot en met 30 september voorafgaand aan het boekjaar en gebaseerd op publicaties van DNB. Voor 2013 bedroeg deze gestabiliseerde rentevoet 3,05%. Inclusief de solvabiliteitsopslag bedroeg de gedempte premie € 27.638 in 2013, ofwel 19,2% van de pensioengrondslag. Ook hierin is in werkelijkheid niet verschuldigd bedrag à € 898 ter hoogte van de uitvoeringskosten opgenomen. Per saldo is er sprake van een premieoverschot van € 1.089.

Een andere kostendekkende premie wordt bepaald op basis van de rentetermijnstructuur ultimo 2012. Aangezien de premie per 1 januari van ieder nieuw jaar verschuldigd is, werden in het verleden de kostendekkende en de feitelijke premies van SPR berekend aan de hand van de rente op 31 december van het jaar ervoor. In deze kostendekkende premie wordt een solvabiliteitsopslag opgenomen ter hoogte van het percentage behorend bij het vereist eigen vermogen - zijnde 10,2% ultimo 2012. Deze opslag valt vrij bij bepaling van het resultaat van het pensioenfonds. De kostendekkende premie aan de hand van deze berekeningswijze bedroeg inclusief de solvabiliteitsopslag 20,8% van de pensioengrondslag, ofwel € 29.823. Deze is gebaseerd op een interne gemiddelde rekenrente van 2,7% (gemiddelde rente ultimo 2012).

Bij een dekkingstekort heeft de toezichhouder aanvullende eisen gesteld: pensioenfondsen die gekozen hebben voor een systeem met premiedemping en die zich in een situatie van een dekkingstekort bevinden (beide zijn op SPR van toepassing), moeten een premie vaststellen die minimaal gelijk is aan de premie op basis van de rentetermijnstructuur verhoogd met 4,6% (het percentage behorende bij het minimaal vereist eigen vermogen van SPR per 31 december 2012). Zodoende wordt door de jaarinkoop van nieuwe pensioenen de financiële positie van dergelijke pensioenfondsen – en dus van SPR – niet verder verzwakt.

De drie 'kostendekkende premies' worden samengevat in de tabel.

kostendekkende pensioenpremies

x € 1.000	2013		
	cf. ABTN	cf. RTS	cf. DNB
Actuaireel benodigd voor inkoop nominaal pensioen	24.265	26.248	26.248
Opslag voor uitvoeringskosten	898	898	898
Opslag ten behoeve van vereist vermogen (solvabiliteitsopslag)	2.475	2.677	1.207
Actuaireel benodigd voor toeslagverlening	-	-	-
Totaal	27.638	29.823	28.353
Als percentage van de pensioengrondslag	19,2	20,8	19,7

De 'kostendekkende premie conform DNB' bedroeg € 28.353 (2012: € 35.804) De verschuldigde premie was hoger: er is bij deze premie een overschot van € 374. Hiermee is aan de aanvullende eis van DNB voldaan: de door de werkgever en deelnemers verschuldigde (en betaalde) premie heeft een positieve impact op de minimaal vereiste solvabiliteitspositie van het pensioenfonds.

15. beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen

De directe beleggingsopbrengsten zijn € 9.612 in 2013 (€ 61.468 in 2012). De indirecte beleggingsopbrengsten zijn -/- € 38.701 in 2013 (2012: € 41.550).

De kosten van vermogensbeheer zijn in 2013 € 1.121 (2012: € 624). Deze kosten zijn de out-of-pocket-kosten bestaande uit beheervergoedingen voor het vermogensbeheer en uit de transactiekosten, het bewaarloon en andere administratieve kosten voor de beleggingen die het pensioenfonds in eigendom heeft. Deze zijn niet toegerekend aan de verschillende beleggingscategorieën, omdat het vergoedingen betreft die op alle categorieën van toepassing zijn.

Gespecificeerd staan de kosten van vermogensbeheer in onderstaande tabel.

vermogensbeheerkosten

x € 1.000	2013	2012
Beheerkosten fiduciair vermogensbeheerder	(792)	(241)
Administratiekosten custodian & beleggingsadministrateur	(208)	(240)
Bewaarloon, bank- en transactiekosten	(121)	(117)
Overige beheerkosten (vastrentende waarden)	-	(26)
Totaal	(1.121)	(624)

Kortingen die KCM weet te verkrijgen bij vermogensbeheerders waarin door SPR belegd wordt, worden direct verrekenend met de beheerkosten die KCM bij SPR in rekening brengt. Bovengenoemde beheerkosten van KCM betreffen de in rekening gebrachte bedragen voor kwartaal 4/2012 tot en met kwartaal 3/2013. Er is geen sprake van performancegerelateerde vergoedingen voor KCM.

beleggingsresultaten

x € 1.000	directe beleggingsopbrengsten		indirecte beleggingsopbrengsten		kosten vermogensbeheer		totaal	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Vastgoedbeleggingen	326	50	(258)	5.931	-	-	68	5.981
Aandelen	2.354	1.284	12.756	14.183	-	-	15.110	15.467
Vastrentende waarden	6.932	60.134	(57.845)	18.993	-	-	(50.913)	79.127
Financiële derivaten	-	-	3.145	689	-	-	3.145	689
Overige beleggingen	-	-	3.501	1.754	-	-	3.501	1.754
Kosten vermogensbeheer	-	-	-	-	(1.121)	(624)	(1.121)	(624)
Totaal	9.612	61.468	(38.701)	41.550	(1.121)	(624)	(30.210)	102.394

16. overige baten

overige baten

x € 1.000	2013	2012
FVP-bijdragen	200	242
Interest uit niet-beleggingsactiviteiten	323	80
Andere baten	32	24
Totaal	555	346

17. pensioenuitkeringen

pensioenuitkeringen

x € 1.000	2013	2012
Ouderdomspensioen	(4.565)	(4.306)
Arbeidsongeschiktheidspensioen	(50)	(53)
Nabestaandenpensioen	(1.308)	(1.231)
Wezenpensioen	(100)	(104)
WAO-hiaatpensioen	(117)	(115)
Samenloop en derden	26	55
Afkoop kleine ouderdomspensioenen	(1.456)	-
Afkoop kleine nabestaanden- en wezenpensioenen	(19)	-
Totaal	(7.589)	(5.754)

Omdat het aantal pensioengerechtigden toeneemt, neemt ook het bedrag dat aan pensioenuitkeringen betaald wordt toe. In 2013 zijn er ook weer kleine pensioenen - pensioenaanspraken die onder de wettelijk bepaalde 'afkoopgrens' lagen - met instemming van de betrokken (gewezen) deelnemers in één keer uitbetaald, de zogeheten afkoop kleine ouderdoms, nabestaanden- en wezenpensioenen. Pensioenfondsen mogen (wettelijk gezien) deze afkopen alleen uitvoeren in geval zij een dekkinggraad van 100% of meer hebben, een financiële positie die SPR in de loop van 2013 bereikte.

18. herverzekering

herverzekering

x € 1.000	2013	2012
Premies herverzekering (stop-lossverzekering)	(82)	(81)
Uitkering herverzekering (WAO-hiaatuitkeringen)	66	57
Totaal	(16)	(24)

De post herverzekering bestaat uit een saldo van premies en uitkeringen betreffende herverzekeringen.

19. mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfondsen wordt berekend door de beginstand van de voorziening van de eindstand af te trekken.

Pensioenopbouw (-/- € 26.248)

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Rentetoevoeging (-/- € 2.614)

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 0,351%. De rentetoevoeging is bepaald op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2012.

Aanpassing actuariële grondslagen ter zake overlevingskansen (€ 0)

In tegenstelling tot het jaar ervoor zijn er in 2013 geen aanpassingen geweest in de actuariële grondslagen ter zake overlevingskansen bij SPR.

Wijziging marktrente (+ € 34.947)

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente. Per 31 december 2013 was de gemiddelde interne rekenrente 3,0%, op basis van driemaandsmiddeling en een UFR-rekenrente (31 december 2012: 2,7% zonder UFR).

Indexering en overige toeslagen (korting) (+ € 10.487)

SPR streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen. Dit kan echter alleen als de financiële situatie van het fonds daartoe toereikend is; de toeslagverlening heeft derhalve een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op indexering bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst indexering kan plaatsvinden. De toeslagverlening van het pensioenfondsen is gecategoriseerd in categorie C2, van de door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gepubliceerde toeslagenmatrix. Dit houdt in dat de toeslagverlening geheel wordt gefinancierd uit de financiële reserves van het fonds (indien aanwezig). Ook neerwaartse aanpassingen zijn mogelijk, iets wat eind 2013 plaatsvond.

Het genoemde bedrag van € 10.487 betreft derhalve voornamelijk de korting die op de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenuitkeringen is toegepast ultimo 2013.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (+ € 7.298 + € 146)

Er wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) die gepaard gaan met het doen van pensioenuitkeringen, en van de pensioenuitkeringen zelf. Deze berekeningen worden in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar. De werkgever neemt de uitvoeringskosten voor zijn rekening; de gereserveerde pensioenuitvoeringskosten vallen zodoende vrij ten gunste van het fonds.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten (+ € 10.223)

De inkomende en uitgaande waardeoverdrachten hebben invloed op de hoogte van de voorziening. Per saldo is hierdoor de voorziening in 2013 gedaald: er zijn meer aanspraken uitgegaan dan ingekomen. In de staat van baten en lasten heeft dit een tegengesteld (dus positief) effect.

Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen (+ € 1.374)

x € 1.000	2013	2012
Sterfte	(516)	842
Arbeidsongeschiktheid	630	1.065
Mutatie voorziening stop-lossverzekering	458	1.184
FVP-bijdragen, overige mutaties en correcties	802	(333)
Totaal	1.374	2.758

20. mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De mutatie herverzekeringsdeel technische pensioenverplichtingen wordt berekend door de beginstand van de voorziening van de eindstand af te trekken. Zie hiervoor paragraaf 5.

21. saldo overdrachten van rechten

inkomende en uitgaande waardeoverdrachten

x € 1.000	kasstroom (jaarrekening)		actuaireel	
	2013	2012	2013	2012
Inkomende				
waardeoverdrachten	140	58	141	68
Uitgaande				
waardeoverdrachten	(9.360)	(5.219)	(10.364)	(5.298)
Totaal	(9.220)	(5.161)	(10.223)	(5.230)

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen. In 2013 waren er wederom relatief weinig waardeoverdrachten (in aantal): enerzijds omdat het aantal nieuwe deelnemers relatief gering was, anderzijds omdat veel pensioenuitvoerders – waaronder ook SPR – het grootste deel van het jaar kampten met een dekkingsgraad van minder dan 100% waardoor zij geen directe uitvoering kunnen geven aan waardeoverdrachten.

Bij uitgaande waardeoverdrachten boekt SPR actuaireel gezien een winst, doordat de wettelijke tarieven voor waardeoverdrachten tot een lagere overdrachtswaarde leiden dat in de voorziening pensioenverplichtingen is opgenomen. Inkomende waardeoverdrachten leiden aldus tot een actuaireel verlies.

22. aantal personeelsleden

Bij SPR zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van de werkgever. In 2013 zijn dit zeven personeelsleden, zijnde 6,6 FTE's. De kosten van 0,5 FTE worden doorbelast aan Randstad Groep Nederland, gezien de werkzaamheden die het pensioenbureau voor deze onderneming verricht. Bovendien wordt 25% van de personeels- en huisvestingskosten van het pensioenbureau doorbelast aan Stichting Pensioenfonds Flexsecurity.

Na doorbelasting en interne verrekeningen bedragen de personeelskosten € 462 (2012: € 428) en zijn voor rekening van de werkgever. Het pensioenbureau heeft meer taken dan de uitvoering voor SPR. Naast deze voert het dus onder meer werkzaamheden uit voor Stichting Pensioenfonds Flexsecurity als ook voor het Share Purchase Plan (aandelenkoopregeling) en voor het Performance Share Plan (aandelenbonusregeling) van Randstad Holding. De vermelde personeelskosten hebben ook betrekking op de werkzaamheden voor deze aandelenregelingen.

23. bezoldiging bestuurders

De bezoldiging voor (voormalige) bestuurders van SPR bedraagt € 0 in 2013 (2012: € 0). Bestuurders ontvangen geen financiële compensatie voor hun bestuurswerkzaamheden, ook niet indirect via hun werkgever.

24. honoraria onafhankelijke accountant

De kosten voor de onafhankelijke accountant worden niet gedragen door SPR. Randstad Holding nv neemt alle uitvoeringskosten, waaronder deze, voor haar rekening. De accountant, PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (PwC), heeft de in deze tabel vermelde kosten in rekening gebracht.

accountantskosten

x € 1.000	2013	2012
Kosten jaarwerkcontrole	(50)	(48)
Kosten andere controlediensten	-	(4)
Kosten advisering	(2)	-
Totaal	(52)	(52)

De kosten voor advisering betreffen een verzoek voor het verkrijgen van een oordeel van PwC over een bepaling in het pensioenreglement met betrekking tot de mogelijkheid voor deelnemers van waardeoverdracht van aanspraken naar een verzekeraar op de pensioeningangsdatum. Deze bepaling is inmiddels uit het pensioenreglement van SPR verwijderd.

25. uitvoeringskosten

uitvoeringskosten

x € 1.000	2013	2012
Kosten vermogensbeheer	(1.121)	(624)
Kosten pensioenuitvoering	-	-
Totaal	(1.121)	(624)

De kosten voor vermogensbeheer en de kosten voor pensioenbeheer zijn ook elders in deze jaarrekening gepresenteerd. Ten behoeve van het overzicht zijn ze hier gegroepeerd.

In de kosten voor vermogensbeheer zijn niet de kosten opgenomen die binnen beleggingsfondsen verrekend worden. Het betreft hier alleen de kosten die direct bij SPR in rekening zijn gebracht.

De kosten voor pensioenbeheer worden, zoals vermeld, gedragen door Randstad Holding nv en zijn dus niet ten laste van het fonds gebracht. Uit een interne kostenverdeelstaat blijkt dat € 898 (2012: € 863) te relateren is aan kosten van pensioenbeheer voor SPR - waaronder 'verplichte' kosten voor DNB, AFM en het Pensioenregister. Het genoemde bedrag wordt gebruikt voor de vaststelling van de actuair verschuldigde en kostendeekkende premies.

ondertekening jaarrekening

De jaarrekening 2013 is opgemaakt en ondertekend te Diemen op 26 juni 2014.

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Randstad,

- Sieto de Leeuw, voorzitter
- Els Adam-Smolers, secretaris
- Roland Berendsen, plaatsvervangend voorzitter
- Mark Poort, plaatsvervangend secretaris
- Solange Overeijnder-Schalker, lid
- Ton Hopmans, lid
- Nanda Cousijn-Denker, lid
- Bart Gianotten, lid

overige gegevens

- 68 overige gegevens
- 70 controleverklaring van de onafhankelijke accountant
- 71 verklaring van de actuaris
- 72 personalia Stichting Pensioenfonds Randstad

overige gegevens

gebeurtenissen na balansdatum

Korting op de pensioenen

Gezien de financiële situatie van het pensioenfonds heeft het bestuur op 23 januari 2014 besloten dat de pensioenaanspraken en ingegane pensioenuitkeringen van alle deelnemers en pensioengerechtigden evenredig verlaagd dienen te worden. Op 10 februari 2014 werd de dekkingsgraad van het fonds per 31 december 2013 geschat op 103,0%. Dientengevolge heeft het bestuur op die dag besloten dat de verlaging van de pensioenen, de korting, 1,5% dient te bedragen.

In het kader van de evaluatie van het herstelplan is deze kortingsmaatregel op 12 februari 2014 aan DNB gemeld. DNB heeft per brief - gedateerd op 27 februari 2014 - laten weten hierover geen opmerkingen te hebben en het ingediende kortetermijnherstelplan als beëindigd te beschouwen.

Alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zijn in februari 2014 door het bestuur van SPR schriftelijk geïnformeerd over de korting. De korting heeft plaatsgevonden op basis van de waarde van de pensioenaanspraken en -uitkeringen per 31 december 2013 en is financieel verantwoord in de cijfers van het boekjaar 2013.

Toekomstige pensioenuitvoering

Op 2 juni 2014 heeft de werkgever, Randstad Groep Nederland bv, het bestuur van SPR laten weten dat "[...] alles overwegende [...] de werkgever tot de conclusie [is] gekomen dat voor de uitvoering van de nieuwe solidaire DC-regeling moet worden gezocht naar een externe partij zijnde een verzekeraar of PPI."

Dit bericht betekent dat de nieuwe Randstad-pensioenregeling, die in principe vanaf 1 januari 2015 in zal gaan, zijnde een beschikbarepremieregeling, niet zal worden uitgevoerd door Stichting Pensioenfonds Randstad. Randstad Groep Nederland bv heeft de principiële vraag of in de toekomst de pensioentoezegging van de werkgever in eigen huis (lees: door een eigen pensioenfonds) moet worden uitgevoerd met 'nee' beantwoord. Hierdoor zal SPR vanaf 2015 in beginsel als zogeheten gesloten pensioenfonds verder gaan.

Het bestuur van SPR beraadt zich momenteel op de consequenties die deze keuze van de werkgever voor het fonds heeft. Hiertoe wordt onder meer een kwetsbaarheidsanalyse van het fonds gemaakt.

statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Conform artikel 2 van de statuten van SPR wordt het maken van winst niet beoogd. Daardoor zal het saldo van baten en alsten op basis van bestuursbesluiten ten gunste dan wel ten laste van de reserves van het fonds worden gebracht.

Het saldo van baten en lasten van 2013 is geheel ten gunste van de reserves gebracht.

controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op bladzijde 70.

verklaring van de certificerende actuaris

De actuariële verklaring is opgenomen op bladzijde 71.

bijdrage in het tekort

Conform artikel 18 lid 2 van het Pensioenreglement 2013 van SPR zullen in het geval de middelen van het fonds ontoereikend zijn om de verplichtingen van het fonds te dekken, alle ingegane pensioenen en opgebouwde pensioenaanspraken worden verlaagd, zodanig dat door afname van de waarde van de verplichtingen de dekkingsgraad wordt vastgesteld op 105%.

[In de praktijk is genoemde 105% niet de norm, maar is dat het percentage behorende bij het minimaal vereist eigen vermogen van SPR. Zijnde 104,5% per einde 2013.]

financiële overeenkomst met sponsors

In het kader van de gewijzigde pensioenregeling en financiële werkwijze van het fonds per 1 januari 2006 is tussen Stichting Pensioenfonds Randstad en de werkgever Randstad Holding nv per dezelfde datum een nieuwe en aangepaste financieringsovereenkomst gesloten. Deze overeenkomst is per 1 januari 2008 vervangen door de uitvoeringsovereenkomst tussen SPR en Randstad Groep Nederland bv. Deze uitvoeringsovereenkomst is per 1 januari 2013 opnieuw afgesloten en kent een looptijd van één jaar.

De bijdrage van de werkgever aan de pensioenregeling wordt bepaald op basis van de leeftijd van de individuele deelnemer en wordt geformuleerd als een percentage van de pensioengrondslag van de betreffende deelnemer conform de tabel zoals vermeld in hoofdstuk 4 van het jaarverslag.

Op basis van de samenstelling van het deelnemersbestand per 1 januari 2006, leidde de leeftijdsafhankelijke staffel tot een werkgeversbijdrage van 10% van de som van de pensioengrondslagen. De werkgever is uitsluitend gehouden tot voldoening van deze bijdrage. In geen geval kan de werkgever verplicht worden om additionele bijdragen te doen. De werkgever kan nimmer enige aanspraak doen gelden op de middelen van het fonds. Van terugstorting van premies of verlaging van premies op grond van de financiële situatie van het fonds kan derhalve nooit sprake zijn.

Ten gevolge van de leeftijdsafhankelijke vaststelling van de werkgeversbijdrage wordt het effect van mogelijke veroudering van het deelnemersbestand grotendeels financieel ondervangen. Indien het premieniveau op grond van ontwikkelingen van de rentestand of andere onvoorziene omstandigheden structureel ontoereikend blijkt te zijn, kan het fonds in onderhandeling treden met de werkgever teneinde een aanpassing van de werkgeversbijdrage overeen te komen.

actuariële en bedrijfstechnische nota

Volgens de Pensioenwet dient een pensioenfonds een 'actuariële en bedrijfstechnische nota' (ABTN) vast te stellen betreffende het te voeren beleid, waarin de financiële opzet en de grondslagen waarop het rust gemotiveerd zijn omschreven.

De belangrijkste elementen uit de ABTN van SPR zijn:

- De deelnemersbijdrage (sinds 2006 een vast percentage van 7,5% van de pensioengrondslag) en de werkgeversbijdrage (omschreven in de uitvoeringsovereenkomst tussen fonds en werkgever) worden in een jaar aangewend voor de financiering middels koopsommen van de opbouw van pensioenaanspraken over dat jaar;
- De geheven premie dient alle elementen van de kostendeekkende premie te bevatten zoals geformuleerd in het FTK;
- Jaarlijks wordt het verschil tussen de ontvangen bijdragen en de voor opbouw benodigde koopsommen toegevoegd c.q. onttrokken aan het resultaat van SPR;
- Indirecte en directe beleggingsresultaten worden toegevoegd c.q. onttrokken aan het resultaat van SPR;
- Technische en overige resultaten worden toegevoegd c.q. onttrokken aan het resultaat van SPR;
- De reserve, de algemene buffer van het fonds, wordt gevoerd door het jaarlijks resultaat dat resteert na de

mutaties van de voorzieningen en andere reserves, de extra reserve moet fluctuaties ten gevolge van gelopen risico's opvangen, evenals de kosten verbonden aan periodieke aanpassing van de actuariële grondslagen;

- De aan de pensioentoezeggingen verbonden risico's met betrekking tot overlijden en arbeidsongeschiktheid zijn herverzekerd door middel van een 'stop-loss'-herverzekeringsovereenkomst (Zwitserleven);
- Gehele of gedeeltelijke herverzekering van de opbouw van pensioenaanspraken is mogelijk, indien ontwikkelingen in de samenstelling en de grootte van het draagvlak van het fonds daartoe aanleiding geven.

controleverklaring van de onafhankelijke accountant

verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2013 van Stichting Pensioenfonds Randstad te Amsterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de staat van baten en lasten over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Randstad per 31 december 2013 en van het saldo van baten en lasten over 2013 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Paragraaf ter benadrukking van kortingsmaatregelen

Wij vestigen de aandacht op pagina 12 van het bestuursverslag en pagina 55 van de jaarrekening, waarin het bestuur meldt besloten te hebben per 1 april 2014 over te gaan tot het korten van de opgebouwde aanspraken en rechten en waarin is toegelicht dat deze korting is verwerkt in deze jaarrekening. Deze situatie doet geen afbreuk aan ons oordeel.

verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 26 juni 2014

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door: S.A. van Kempen RA

verklaring van de actuaris

opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Randstad te Amsterdam is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2013.

gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk Vereist Eigen Vermogen, maar niet lager dan het Minimaal Vereist Eigen Vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 131 lid 1, 132 lid 1 in verband met het geconstateerde reservetekort.

Het pensioenfonds heeft besloten de pensioenrechten en pensioenaanspraken per 1 april 2014 met 1,5% te korten. Deze korting is in aanmerking genomen bij de vaststelling van de technische voorzieningen.

Op basis van de uitkomsten van de uitgevoerde consistentietoets in 2008 concludeer ik dat er sprake is van consistentie tussen de gewekte verwachting, de financiering en het realiseren van toeslagen. Echter, op basis van het herstelplan zal het pensioenfonds voorlopig niet in staat zijn om volledige uitvoering van het toeslagbeleid te kunnen geven.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Randstad is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

Amstelveen, 26 juni 2014

Origineel getekend door:

Drs. C.B. Bos AAG

verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

personalia Stichting Pensioenfonds Randstad

per 1 juni 2014

bestuur

	namens werkgever	namens deelnemers & pensioengerechtigden	leeftijd	functie buiten bestuur	onderneming
Sieto de Leeuw (voorzitter)	X		57	Managing director group social & public affairs	Randstad Holding nv
Els Adam-Smolters (secretaris)		X	62	Principal stafspecialist arbeidszaken	Randstad Nederland bv
Roland Berendsen (plv. voorzitter)	X		54	Executive director	Rederij Clipper Stad Amsterdam
Mark Poort (plv. secretaris)		X	42	Senior legal counsel	Randstad Groep Nederland bv
Solange Overeijnder		X	48	Bedrijfsjurist	Randstad Nederland bv
Ton Hopmans	X		56	Directeur HR	Randstad Nederland bv
Bart Gianotten	X		45	Financieel directeur	Tempo-Team Group bv
Nanda Cousijn		X	56	Manager mobiliteit	Diemermeere bv

verantwoordingsorgaan (VO)

	namens werkgever	namens deelnemers	namens pensioengerechtigden	functie buiten VO	onderneming
Henk Janssen (voorzitter)			X	Gepensioneerd	-
Niels Meijer (secretaris)		X		Product owner managementinformatie	I-bridge bv
Misja Bouma (secretaris)	X			Kantoomanager Amsterdam	Yacht Group bv
Saskia Herweijer	X			Senior adviseur juridische zaken	Tempo-Team Group bv
Ben Hoogendam			X	Gepensioneerd	-
Annet Goossen		X		Sr. Adviseur opleidingen Flex/subsidies	Randstad Nederland bv

beleggingadviescommissie (BAC)

	namens werkgever	namens deelnemers	extern lid	functie buiten BAC
Roland Berendsen (voorzitter)	X			zie bestuur
Mark Poort		X		zie bestuur
Bart Gianotten	X			zie bestuur
Hans de Ruiters			X	Chief investment officer, St. TNO Pensioenfonds
Anne Gram			X	Zelfstandig adviseur vermogensbeheer, Anne Gram B.V.
Raimond Schikhof				Directeur SPR
Ronald Ganzeboom				Adjunct-directeur SPR

pensioenbureau Randstad Holding nv

	functie
Raimond Schikhof	directeur
Ronald Ganzeboom	adjunct-directeur
Dick Ramaker	medewerker
Kees de Roder	medewerker
Peter den Ronden	projectmanager
Olaf Smit	medewerker
Erik Stevens	medewerker

tekst en redactie
Stichting Pensioenfonds Randstad

fotografie
Randstad fotodatabase

grafieken
BAS! Grafische vormgeving

projectbegeleiding
Carola La Grouw - Report Company

Dit jaarverslag is gemaakt met Tangelo Software.

Stichting Pensioenfonds Randstad

bezoekadres

Diemermere 25
1112 TC Diemen

telefoon (0)20 569 5380

postadres

Postbus 12600
1100 AP Amsterdam-Zuidoost

e-mail

pensioenfonds@randstadholding.com

website

www.randstadpensioenfonds.nl

Stichting
Pensioenfonds
Randstad

 randstad